

Riksdagens protokoll 1997/98:43

Tisdagen den 9 december

Kl. 9.00 – 16.53

Protokoll
1997/98:43

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 3 december.

2 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkanden 1997/98:UU1 och UU2

3 § Beslut rörande utskottsärenden som slutdebatterats den 8 december

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Mom. 4 (utgångspunkter för kriminalpolitiken)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd)

Votering:

221 för utskottet

79 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 24 c, 19 fp, 19 v, 14 mp

För res. 3: 66 m, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 6 (en rättspolitisk strategi m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd)

Votering:

184 för utskottet

98 för res. 4

19 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 5 c, 19 v, 15 mp
För res. 4: 67 m, 19 fp, 12 kd
Avstod: 19 c
Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 3 kd
Sivert Carlsson (c) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 10 (en särskild glesbygdsfaktor)

1. utskottet
2. res. 8 (c, v, mp)
Votering:
243 för utskottet
59 för res. 8
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 67 m, 19 fp, 12 kd
För res. 8: 24 c, 19 v, 15 mp, 1 kd
Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 15 (förändrade arbetsmetoder)

1. utskottet
2. res. 11 (m, fp, kd)
Votering:
203 för utskottet
99 för res. 11
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 24 c, 19 v, 15 mp
För res. 11: 67 m, 19 fp, 13 kd
Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 18 (återanställning av civil personal)

1. utskottet
2. res. 13 (m, v, mp, kd)
Votering:
188 för utskottet
114 för res. 13
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 24 c, 18 fp, 1 mp
För res. 13: 67 m, 1 fp, 19 v, 14 mp, 13 kd
Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 23 (prioritering av utredningar om sexuella övergrepp mot barn)

1. utskottet

2. res. 16 (c, fp, v, mp)

Votering:

221 för utskottet

78 för res. 16

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 66 m, 12 kd

För res. 16: 24 c, 19 fp, 19 v, 15 mp, 1 kd

Frånvarande: 18 s, 14 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

My Persson (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 1997/98:43

9 december

Fel! Okänt

växelargument.

Mom. 27 (samordning av miljöbrottsbekämpningen)

1. utskottet

2. res. 21 (c, fp, mp, kd)

Votering:

166 för utskottet

70 för res. 21

64 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 4 m, 18 v

För res. 21: 24 c, 19 fp, 15 mp, 12 kd

Avstod: 63 m, 1 v

Frånvarande: 17 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 3 kd

Lennart Hedquist (m) anmälde att avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 34 (antalet tingsrätter)

1. utskottet

2. res. 28 (c)

Votering:

185 för utskottet

25 för res. 28

89 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 16 v, 14 mp, 12 kd

För res. 28: 24 c, 1 fp

Avstod: 67 m, 18 fp, 3 v, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 3 kd

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 35 (domstolarnas sidoverksamheter)

1. utskottet

2. res. 29 (c)

Votering:

263 för utskottet

37 för res. 29

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 67 m, 17 fp, 19 v, 15 mp, 1 kd

För res. 29: 24 c, 1 fp, 12 kd

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 17 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Fanny Rizell (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 36 (frivårdens resurser)

1. utskottet

2. res. 30 (mp, kd)

Votering:

256 för utskottet

46 för res. 30

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 67 m, 24 c, 19 fp, 1 v

För res. 30: 18 v, 15 mp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 42 (besökslägenheter)

1. utskottet

2. res. 36 (v, mp, kd)

Votering:

254 för utskottet

48 för res. 36

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 67 m, 24 c, 18 fp

För res. 36: 1 fp, 19 v, 15 mp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 47 (BRÅ:s organisation m.m.)

1. utskottet

2. res. 42 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

161 för utskottet

139 för res. 42

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 16 v

För res. 42: 67 m, 24 c, 19 fp, 1 v, 15 mp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 5 v, 3 mp, 2 kd

Prot. 1997/98:43

9 december

Mom. 49 (en konsumentrepresentant i Gentekniknämnden)

1. utskottet

2. res. 43 (v)

Votering:

268 för utskottet

33 för res. 43

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 67 m, 24 c, 19 fp, 13 kd

För res. 43: 19 v, 14 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 54 (resurser till kvinno- och brottsofferjourer)

1. utskottet

2. res. 47 (v, mp, kd)

Votering:

231 för utskottet

47 för res. 47

23 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 66 m, 1 c, 19 fp

För res. 47: 19 v, 15 mp, 13 kd

Avstod: 23 c

Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 55 (stärkt ställning för brottsoffer)

1. utskottet

2. res. 49 (m, c, fp, kd)

Votering:

179 för utskottet

123 för res. 49

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 19 v, 15 mp

För res. 49: 67 m, 24 c, 19 fp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 60 (utvärdering av den nya rättshjälpslagen)

1. utskottet

2. res. 52 (mp, kd)

Votering:

256 för utskottet

46 för res. 52

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 67 m, 24 c, 19 fp, 1 v

För res. 52: 18 v, 15 mp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

**KU1 Budgetpropositionen – utgiftsområde 1 Rikets styrelse samt
Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning**

Mom. 1 (anslag m.m. under utgiftsområde 1, Rikets styrelse)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

24 för res. 1

15 för res. 2

263 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

189 för utskottet

19 för res. 1

93 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 1 m, 24 c, 7 fp, 12 kd

För res. 1: 19 v

Avstod: 66 m, 11 fp, 15 mp, 1 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 8 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Beatrice Ask (m) och Chatrine Pålsson (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 10 (upphandling av miljövänlig el)

1. utskottet

2. res. 3 (c, v, mp)

Votering:

176 för utskottet

59 för res. 3

67 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 1 m, 18 fp, 13 kd
För res. 3: 24 c, 1 fp, 19 v, 15 mp
Avstod: 1 s, 66 m
Frånvarande: 16 s, 13 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Prot. 1997/98:43
9 december

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

4 § Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Föredrogs

Kulturutskottets betänkande 1997/98:KrU1

Kulturfrågor

Budgetpropositionen för år 1998 utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop. 1997/98:1 delvis)

Kulturfrågor

Anf. 1 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Låt mig börja dagens debatt med att slå fast att kulturen har ett egenvärde och att den enskilda människan skall ha möjlighet att själv välja den kulturyttring som vederbörande önskar och att den enskildes val skall vara fritt och inte styras med hjälp av skattemedel.

Ansvar för kulturen åvilar såväl staten som regionala myndigheter och kommunerna. Ett särskilt ansvar har staten vad beträffar det nationella kulturarvet, vilket innebär bl.a. ansvar för vårt kulturlandskap, våra historiska byggnader och minnesmärken, våra nationalscener, arkiv, vissa museer m.m.

Vad gäller de teatrar som inte är nationalscener bör ansvaret på sikt övertas av de regionala huvudmännen. Vad gäller nationella uppdrag på museiområdet bör enligt vår mening sådana inte aktualiseras så länge museerna befinner sig under omorganisation.

Den viktigaste kulturförmedlande institutionen är skolan. Jag inkluderar här naturligtvis förskola och liknande verksamheter. Kulturverksamheten i skolan skall inte drivas som särskilda projekt med specialdestinerade bidrag utan skall utgöra en integrerad del av skolans totala undervisningsverksamhet. Kulturen skall således förmedlas till eleverna inte i form av ett eller annat författarbesök, enstaka konserter eller teaterbesök, utan kulturen skall genomsyra undervisningen i stort.

Glädjande är de senaste årens växande intresse för vår historia, för studiet av våra rötter i det förgångna. En sådan kunskap bidrar verksamt till fortsatt intresse för vårt samhälles utveckling och vår kultur i världen.

Jag nämnde tidigare helt kort ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun. Vad gäller finansieringen av det allmänna kulturstödet är det viktigt att som utgångspunkt konstatera att 75 % av de samlade kulturutgifterna betalas av de enskilda människorna själva. Endast 25 % faller gemensamt på stat, landsting och kommun. Dessa fakta kontrasterar starkt mot den existerande bilden av kulturverksamheten totalt i vårt land.

Vi moderater vill se en successiv övergång till avtal mellan anslagsbeviljande instanser och mottagande kulturinstitutioner. På så sätt underlättas en uppföljning och en utvärdering – som utskottet har talat om många gånger – gentemot de kulturpolitiska målen, och samtidigt underlättas en ekonomisk kontroll av anslagsanvändningen.

Sedan ett antal år tillbaka har vi i Moderata samlingspartiets partimotioner föreslagit inrättandet av en dubbleringsfond för kompletterande stöd till nyskapande kulturprojekt av hög kvalitet. Vi har i vår budget avsatt 100 miljoner kronor i ett inledningsskede till en sådan fond. Fonden riktar sig till enskilda som genom gåvor, donationer och testamenten vill stödja svensk kultur. Som en motprestation skall så staten bidra till fonden med en lika stor summa som erhållits från de enskilda givarna, donatorerna osv.

Stöd ur den av oss föreslagna dubbleringsfonden skall inte utgå till projekt som redan har erhållit offentliga bidrag.

För att stärka vården av våra kulturmiljöer föreslår vi moderater inrättandet av en motsvarighet till brittiska National Trust, till vilken både offentliga och privata medel kan lämnas. Enligt de stadgar som gäller för National Trust, som vi skulle kunna titta på och inte efterlikna men kanske ha som föredöme, tecknas avtal mellan myndighet och fastighetsägare genom vilka fastighetsägarna erhåller rätt till avdrag på fastighets-skatten mot att de vårdar de byggnader, parker, broar och andra anläggningar som har kulturhistoriskt värde och som kan vara aktuella.

Beträffande uppdragsarkeologin, som vi i utskottet har behandlat många gånger, vill vi återigen understryka vikten av att olika aktörer kan arbeta under likvärdiga villkor och att de nya bestämmelserna följs.

En stor kostnad framför allt för de stora kulturinstitutionerna utgörs av hyrorna. Sammanlagt betalar man nästintill 350 miljoner kronor i hyra under 1997. I SOU 1997:96, *Lokalförsörjning och fastighetsäggande*, föreslås en ny princip för att fastställa hyra för s.k. ändamålsfastigheter – ett begrepp som också inrymmer kulturinstitutioner. Om den nya modellen skulle innebära lägre hyresnivåer för kulturinstitutionerna kunde de frigjorda medlen komma till användning i den direkta kulturverksamheten.

Kvalificerad forskning är viktig också inom kultursektorn. Forskning- en skall ske på vetenskapliga kriterier. Tyvärr finns exempel på enklare utredningar, sammanställningar m.m. som inte borde gå under rubriken forskning. Vi föreslår att medel ställs till förfogande för forskning på kulturområdet.

Det är med tillfredsställelse man kan konstatera att Socialdemokrater- nas tidigare så negativa inställning till sponsring har vänts till en i den rådande ekonomiska situationen mer positiv attityd.

Det är faktiskt inte några nålpen- gar som t.ex. Föreningen Kultur och Näringsliv bidrar med. Under 1996 – redovisningen för 1997 kommer inte förrän i januari – sponsrade ett sjuttiotal svenska företag totalt kul- turen med mellan 175 och 200 miljoner kronor. Näringslivets sponsring sägs öka med ca 15 % om året. Räknat i antal projekt blev det 325 s.k. kultursamarbetare 1996. Uttalanden från näringslivet tyder också på att ökade insatser kommer att göras under kulturhuvudstadsåret 1998.

Framför allt satsar dessa sponsorer på musiken, medan antalet projekt inom bildkonsten tyvärr har minskat. Intresset för industri och kulturmin-

nesvård ökar markant. Likaså ökar intresset för långsiktiga avtal, vilket är mycket glädjande och ger möjlighet till långsiktig planering och verksamhet.

I förra årets debatt framhöll jag att jag med glädje kunde konstatera att Framtidens kultur gått fri från Carl Thams klåfingrighet. Det är med lika stor glädje, fru talman, som jag i dag kan konstatera att det verkar som om stiftelsen lämnats i fred också under sistlidna år. Jag hyser faktiskt förhoppningen att detta skall fortsätta, inte minst på grund av att vi om några veckor går in i 1998 – Stockholms och Sveriges kulturhuvudstadsår. Min förhoppning är att Framtidens kultur verksamt skall bidra till framgång för kulturhuvudstadsåret.

Under åren 1995, 1996 och 1997 har drygt 450 projekt erhållit stöd till en summa av 215 miljoner kronor.

Så några ord om ett par av våra museer. Östasiatiska museet är ett konstmuseum vars samlingar tillhör Nationalmuseum. Östasiatiska ligger geografiskt nästintill granne med Nationalmuseum, och man utnyttjar en lång rad av Nationalmuseums tjänster såsom – jag tar ett axplock – administrativa tjänster, registratörservice, fondförvaltning, transport-, post- och teleservice, elektriker, snickare, säkerhetspersonal, centralförråd m.m.

Vi finner därför att riksdagens beslut hösten 1996 bör ändras och att Östasiatiska även i fortsättningen skall ingå som en museienhet i Statens konstmuseer.

Riksdagens beslut att föra Medelhavsmuseet till den nya etnografiska museimyndigheten i Göteborg var olyckligt. Beslutet bör därför rivs upp. Medelhavsmuseet ingår som en enhet i Statens historiska museer. För den händelse en organisationsförändring är nödvändig bör Medelhavsmuseet sammanföras med Statens konstmuseer – inte minst av den anledningen att ungefär hälften av samlingarna ingår i Nationalmuseums samlingar och därmed i SKM.

Fru talman! Som vanligt för tids vinnande inskränker jag mig till att yrka bifall endast till en av våra reservationer, nämligen nr 3, medan vi naturligtvis också som vanligt står bakom alla de reservationer där Moderata samlingspartiets namn återfinns.

Anf. 2 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Kulturen är det liv vi lever. Kulturen är själva grunden för mänsklig utveckling, demokrati och mänsklig värdighet.

Genom att fler och fler materiella behov tillgodosätts får de immateriella värdena större betydelse. Genom att själv få skapa och låta åsikter och känslor få komma till uttryck får människan utlopp för sin kreativitet.

I Unescos rapport *Vår skapande mångfald* skriver man följande om kreativitet: "Begreppet kreativitet måste därför tolkas fritt och inte bara hänföras till konstens område, utan också till problemlösning i alla upptänkliga sammanhang. Kreativitet hör långt ifrån enbart samman med konstarterna, utan har avgörande betydelse för industri och handel, för utbildning och social utveckling."

Vi i Centerpartiet anser att det är viktigt med en långsiktig kulturpolitik som samtidigt ger utrymme för nya lösningar, nya idéer och nya organisationsformer. I grunden måste den kulturella infrastrukturen med institutioner och myndigheter finnas och ges möjlighet att verka. I en tid

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

med snabba förändringar och en ökande inriktning mot mer kortsiktiga projekt för förnyelse och utveckling är det nödvändigt att balansera med den kompetens och den kontinuitet som finns i basverksamheten. Vi har reservationer både när det gäller den kulturella infrastrukturen och när det gäller balansen mellan basverksamhet och projekt.

Kulturen har betydelse för en rad olika samhällsområden. Det handlar, förutom om kulturens självklara egenvärde, om demokrati och identitet, arbetstillfällen, turism, regional och lokal utveckling, företagande, integration, mångkultur och tolerans, delaktighet och hälsa. Med utgångspunkt från detta menar vi att det finns starka skäl att statens satsning på kultursektorn skall öka inför 2000-talet – även om man tar ett ökat inslag av sponsring i beaktande.

Den stora kulturmanifestation som kulturhuvudstadsåret 1998 kommer att innebära bör vara avstampet för att göra Sverige till ett ännu mer utvecklat kulturland. De medel som avsatts för kulturåret 1998 bör enligt vår mening finnas kvar och användas till uppföljning av kulturåret ute i hela landet. Genom arbetsgruppen Kultur i hela landet har en mängd spännande och intressanta projekt fått stöd. Det arbete som inletts bör få en fortsättning även när arbetsgruppens arbete är avslutat.

Fru talman! Centerpartiet har länge ansett att barn- och ungdomskultur är ett viktigt område, som måste prioriteras. Det handlar inte bara om att barn och ungdomar skall ses som konsumenter av en kultur skapad av vuxna. Barn- och ungdomskultur handlar lika mycket om att uppmuntra barns och ungdomars eget skapande.

Skapande verksamhet kan för många barn och ungdomar vara oerhört betydelsefull, en möjlighet att få utlopp för sina känslor och tankar, att få tillfälle att känna igen sina och andras problem, att få vara betydelsefull. Konsten och kulturen kan hjälpa dem att få motbilder att sätta upp mot det som tycks omöjligt att förändra och förhindra, att återerövra tilliten till människor.

”De som är väldigt kreativa och inte får något utlopp för sin kreativitet, vänder den till en destruktivitet. Och då blir alla de där sångerna man aldrig fick skriva, tavlorna man aldrig fick måla till sönderslagna fönster och nersparkade människor i stället”. Detta är ett citat av Lasse ”Ali Hussein” Lindroth.

Vi i Centerpartiet har länge framhållit att en växande andel av all kulturverksamhet skall riktas mot barn och ungdomar. Därför anser vi att 25 % av resurserna av kulturanslaget bör öronmärkas till kultur för barn och ungdom. Det är en kraftig markering av vikten av att barn och ungdomar blir delaktiga i kulturlivet, och det skall ses som ett golv, inte som ett tak. Skolan är en av de viktigaste platserna för barns möte med kultur. Centerpartiet har också ställt sig bakom en flerpartireservation om kulturen i skolan.

Den nya kulturpolitiken skall leda oss in i det nya årtusendet, och Centerpartiet anser att den måste ge tydliga signaler om att kvinnors historia och kulturella gärningar skall synliggöras. Strukturer i samhället som inte förmår ta vara på kvinnoperspektivet lika bra som mansperspektivet bör inte höra hemma i det nya årtusendet. Centerpartiet anser att ett landsomfattande projekt med uppgift att belysa och framhålla kvinnans roll och betydelse inom kultursektorn och i historien bör genomföras.

Fru talman! Ett av de nya målen för den svenska kulturpolitiken är att främja kulturell mångfald. Det är ett mycket viktigt mål. Vi har i dag ett mångkulturellt samhälle, men ett mångkulturellt samhälle som inte fungerar bra. Främlingsfientlighet och rasism breder ut sig. Den allra viktigaste åtgärden för ökad förståelse, för delaktighet och integration är att svenskar och invandrare träffas på ett naturligt sätt. Kulturmöten och mångfald skapar en ny styrka och nya möjligheter. Nya medborgare inlemmas i samhället samtidigt som vi låter samhället utvecklas till följd av nya impulser från andra kulturer. Det är viktigt att ge möjlighet till egna kulturella uttryck men också att erbjuda delaktighet i det svenska samhället.

Förra årets förslag om ett världskulturhus har i årets budgetproposition blivit till ett forum för världskultur. Vi är inte övertygade om att ett särskilt forum för världskultur är det mest effektiva sättet att uppnå en fruktbar kulturell mångfald i Sverige. Centerpartiet anser att det handlar om att ge alla konstnärliga institutioner ett uppdrag att främja kulturmöten.

När det gäller internationellt samarbete finns i dag flera exempel på institutioner med väl utvecklade internationella kontakter. En del av dem mötte kulturutskottet vid resan till Sydafrika. Vi anser att våra olika kulturinstitutioner har förmågan att främja kulturell mångfald utan att det behöver gå via en ny byråkrati. De medel som föreslås bör i stället via Statens kulturråd fördelas till internationellt samarbete och till mångkulturellt arbete i Sverige.

Kulturen är en viktig del i tillväxtindustrin, eftersom kultur skapar sysselsättning. Vad som ofta glöms bort är att kulturen inte bara har en kostnadssida utan också ger positiva ekonomiska effekter utöver de mer svårsmåttbara, som olika upplevelser. Det här sker ofta till en mycket låg investerings- och driftskostnad. Det handlar om förutsättningarna för turism, om lokal självkänsla och utveckling, om en orts attraktivitet när det gäller företagsetablering och mycket mer. Man brukar ofta peka på Glasgow, som var kulturhuvudstad 1990, som ett bra exempel. Det finns många fler exempel, som vi också pekat på i vår motion.

Fru talman! Stockholm som huvudstad är även ett självklart centrum för landets kulturliv. Här finns de statliga ansvarsmuseerna, och här finns nationalscenerna. Här finns de flesta kulturarbetarna och en mängd intressanta kulturprojekt. Det är naturligt att en huvudstad också har en nationell uppgift för den nationella kulturen och för att visa den för både landets invånare och utländska besökare. Det är också av största vikt med ett levande kulturliv i hela landet. Det är vår absoluta uppfattning att alla landets invånare har rätt till rimlig tillgång till kulturupplevelser.

Regeringen har på riksdagens uppdrag i budgetpropositionens kulturbilaga redovisat fördelningen av kulturresurserna i landet. Den analys som gjorts är enligt vår uppfattning alldeles för begränsad. Den gäller bara de bidrag som betalats ut via Statens kulturråd samt till Riksteatern. Man säger att "på sikt bör hela Kulturdepartementets ansvarsområde inkluderas i en regional analys". Vi menar att den analysen bör genomföras alldeles omgående.

Mot bakgrund av den regionalisering som nu sker är det viktigt att regionala utvecklingsplaner utformas för hela det kulturpolitiska fältet. Ett arbete har också inletts av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet för att på olika sätt utveckla det regionala samspelet inom

kulturen. Detta är något som både Teaterutredningen och Kulturutredningen pekade på. Vi ser det som angeläget att man på nationell nivå ger ett stöd för detta utvecklingsarbete. På det viset kan man också få en bättre samverkan mellan de regionala kulturinstitutionerna och de lokala arrangörerna.

Fru talman! Detta är något om Centerpartiets syn på kulturpolitiken. Jag har i det här inlägget inte tagit upp så många detaljer. Vi har fogat ett antal reservationer och särskilda yttranden till det här betänkandet för att markera områden där vi vill något mer än majoriteten.

Totalt sett kan man ändå säga att samstämmigheten om kulturpolitiken är ganska stor i kulturutskottet. Vi skulle nog alla önska att vi hade mer resurser att satsa på kultur. Det gäller egentligen alla utom moderaterna, som föreslår en neddragning med 560 miljoner på en redan liten kulturbudget. Den dubbleringsfond som moderaterna föreslår kan på intet sätt kompensera hela den neddragningen, i all synnerhet inte i inledningskedet. Dessutom föreslår moderaterna en renodling av det statliga ansvaret för kulturinstitutioner och vill att kommuner och regionala myndigheter skall ta ett större ansvar. Hur det går ihop med moderaternas stora besparingar på kommuner och landsting och den moderata uppfattningen att landstingen inte skall ägna sig åt kulturfrågor är svårt att förstå. Skulle moderaternas kulturpolitik genomföras vad avser budgetramarna skulle vi få se en enorm nedrustning av kulturen i landet. Som jag har anfört tidigare anser vi i Centerpartiet att kulturen är så viktig att ramarna för kultur i stället bör utökas i framtiden.

Fru talman! Jag står självfallet bakom alla de reservationer där Centerpartiet finns med men yrkar för tids vinnande bifall endast till nr 9, 11 och 16.

Anf. 3 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag vill inleda med att markera min tacksamhet gentemot kulturutskottets kanslichef sedan många år, Lennart Persson. Han har nu lämnat sin tjänst för att som pensionär själv kunna avgöra vilka kulturyttringar han vill ägna kraft och intresse åt i fortsättningen. I dag följer Lennart Persson kulturdebatten för sista gången som ansvarig för betänkandets innehåll.

Ett utskotts kansli har avgörande betydelse för hur våra beslut formuleras men också för vilket underlag de bygger på.

Tack, Lennart Persson, för att du ständigt haft ambitionen att ge korrekthet, saklighet, kunnighet, tjänstvillighet och effektivitet åt kulturutskottets kansliverksamhet. Det har inte heller varit någon nackdel att din humor finns tillgänglig omedelbart under den formella och juridiskt pregnant ämbetsmannaytan.

Jag vill också önska din efterträdare som kanslichef i kulturutskottet, Lena Axelsson-Westlund, trivsel och framgång i den nya uppgiften. Ett enigt kulturutskott önskade se dig på den posten. Välkommen!

Värderade talman! Vi som har åtagit oss ansvar för den s.k. kulturpolitiken har säkert en egen ambition med vår uppgift. Även om vi är överens om de nationella kulturpolitiska målen, som riksdagen antog år 1996, kan det skilja något i hur vårt synsätt påverkar våra politiska förslag och ställningstaganden.

Folkpartiet verkar för ett samhälle där den kulturella och moraliska traditionen präglas av tilltro till den enskilda människans möjligheter. Visst kan vi konstatera att det vi kallar kultur har ett egenvärde, men den för mig viktigaste orsaken till att vi slår vakt om goda resurser för kulturell verksamhet är att de ger upplevelser som lyfter tillvaron för oss människor.

Kulturpolitikens uppgift är att stärka förutsättningarna för humanismens ideal att leva vidare och utvecklas. Våra moraliska val kan aldrig göras i ett tomrum. De förutsätter en bakgrund av erfarenheter, tolkningsmönster och problemställningar som kulturen gör levande.

Kulturarvet skall aldrig betraktas enbart som musealt. Det är varje generations möjlighet att – med ansvar för kulturarv och traditioner – utveckla kulturen efter varje tids förutsättning.

Ett exempel på vad jag menar med detta tar jag från musikens värld. Samtidigt som vi utvecklar ny musik där ljud och effekter bildas på elektronisk väg, t.ex. i relativt billiga och fantastiskt mångsidiga synthesizers, slutar vi inte att vårda och använda gamla instrument. Mest tydligt är nog detta på klaverinstrumentens område. Trots att man nu kan konstruera elektroniska s.k. instrument som härmar alla tiders orglar och andra instrument fortsätter vi att vårda, spela på, utbilda för och skriva musik för mekaniska orglar i våra kyrkor och konsertlokaler.

Även om varje människa är unik förenas vi av vissa gemensamma andliga och materiella behov. Vi har alla rätt till liv, frihet och sökande efter lycka. Samtidigt har vi ansvar för att dessa rättigheter omfattar alla. Liberal individualism är därför oförenlig med en egoism där man bara ser till sig själv. Folkpartiet betraktar alla människor som jämlikar – men inte som lika. Kraven på jämlikhet betyder inte att alla skall leva likadant, utan att alla skall ha möjligheter att utvecklas som självständiga människor. Även i den utvecklingen erbjuder det som benämns kultur en mångfald i vilken var och en av oss kan finna sin del. Kulturpolitiken skall uppmuntra och underlätta den individuella processen.

Grunden för idé- och normbildningen måste vara en omfattande andlig frihet. Rätten att fritt skildra verkligheten och fritt uttrycka åsikter, erfarenheter och värderingar skall ha starkt grundlagsskydd. Endast då kan människor i fredliga former påverka och låta sig påverkas av andra. Ett utbyte av tankar, idéer och argument är grunden för varje samhälle som präglas av växande.

En levande kultur förutsätter många fria kulturskapare. I dag är medier, organisationer, konstnärer och forskare ofta direkt beroende av bidrag från den gemensamma resursen – stat, landsting och kommun. För att minska beroendet av den offentliga makten bör kulturlivet i större utsträckning stimuleras genom generella metoder som avdragsrätt för gåvor till kulturella ändamål och gynnsamma skattevillkor för kulturskapare. Samtidigt är det viktigt för Folkpartiet att stödja en politik där inte enbart individens egna ekonomiska förutsättningar avgör hans eller hennes möjligheter att få del av det vi kallar kultur.

Värderade talman! Den socialdemokratiska regeringens budgetförslag inom kulturområdet – som är grund för debatt och beslut i dag – stöter inte på särskilt stort motstånd från Folkpartiet. Vi är starkt kritiska mot ett och annat förslag, och vi vill på vissa områden göra en annan prioritering

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

än vad regeringen och kulturutskottets majoritet gör. Men i stort sett har vi en försonlig inställning till regeringens syn på kulturpolitiken.

Jag vill något beröra Moderata samlingspartiets kulturpolitik som den framstår enligt motioner och reservationer i kulturutskottet.

Samarbetet i den s.k. borgerliga gruppen i kulturutskottet är mycket gott – samarbetet är förresten gott i hela utskottet; vi har en trivsamt atmosfär och med ordförandens, vice ordförandens och kansliets hjälp hanterar vi motsättningarna på ett generöst sätt – men nu skulle jag säga något om moderaterna. Det vore nämligen illa om de som iakttar denna debatt skulle tro att Moderata samlingspartiets syn på kulturpolitikens resurser stöds av övriga borgerliga partier.

Jag har stor respekt för Moderata samlingspartiets arbete för att sänka skatter. Visst verkar även Folkpartiet för att medborgarna skall få lägre skatt. En viktig insats för en vettig skattepolitik gjordes i skatteöverenskommelsen mellan socialdemokrater och folkpartister för några år sedan. Om regeringen kunde leva upp till den överenskommelsen skulle mycket vara vunnet.

Moderaterna måste naturligtvis visa vad deras förslag om drastiskt sänkta skatter får för följder på olika politiska områden. Då ser vi:

- minus 11 miljoner till museer,
- minus 10 miljoner till icke-statliga kulturlokaler,
- minus 25 miljoner till Riksställningar,
- minus 25 miljoner till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet,
- minus 275 miljoner till folkbildningen,
- minus 6 miljoner till Ungdomsstyrelsen,
- minus 56 miljoner till ungdomsverksamhet,
- minus 40 miljoner till allmänna samlingslokaler,
- minus 28 miljoner till litteraturstöd,
- minus 10 miljoner till konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön,
- minus 20 miljoner till Riksantikvarieämbetet,
- minus 15 miljoner till Statens kulturråd,
- minus 50 miljoner till allmän kulturverksamhet,
- minus 129 miljoner till Riksteatern, Dramaten, Operan, Dansens Hus och Rikskonserter.

Det är klart att det skulle märkas i svenskt kulturliv om Moderata samlingspartiets kulturpolitik skulle förverkligas. Ni framför ett förslag om en kulturfond till vilken allmänheten skulle kunna skänka pengar och som genom att staten tillskjuter lika mycket skulle kunna tillföra resurser till kulturlivet. Det är en god tanke, men tyvärr tror jag inte att vi kan bygga svenskt kulturliv på gåvor eller på att det i dödsannonserna står: I stället för blommor, tänk på statens kulturfond.

Observera att jag gärna samarbetar med moderaterna i kulturutskottet och att jag tror att våra partier skulle kunna ingå i en regering. Det är dock otänkbart att ett sådant samarbete skulle kunna resultera i den utarmning av svenskt kulturliv som Moderata samlingspartiets besparingsförslag skulle innebära.

Jag tror inte heller att moderata kulturpolitiker egentligen visar sin ambition med vad som markeras i det här betänkandet. Det skulle förvåna

mig om moderaterna i den här kulturdebatten framför något eldigt försvar för alla besparingar.

Därför uppfattar jag Moderata samlingspartiets agerande i det här sammanhanget som något falskt. Ni vill framstå för svenska folket som de lägsta skatternas försvarare. Därmed måste ni markera att de ekonomiska beräkningarna går ihop. Samtidigt vet ni att ni aldrig skulle kunna få majoritet t.ex. för en sådan utarmning av kulturpolitiken som era förslag skulle innebära. Ni räknar med att om ni bara får rösterna från människor som gärna ser att skatten minskar kan ni sedan skylla på oss andra om det inte går att leva upp till löftena.

Värderade talman! För mig är det viktigt att här göra denna markering. I det goda samarbetet med moderaterna i kulturutskottet är det en oerhörd skillnad mellan den personliga vänskapen och möjligheten till en samsyn byggd på värderingar enligt moderat modell efter innehållet i dagens kulturbetänkande.

Anf. 4 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Egentligen borde jag vänta med min replik till efter det att Åke Gustavsson talat, men efter överläggningar ber jag att få ta den nu.

Det låter ju bra att Carl-Johan Wilson ser fram emot en borgerlig regering och en gemensam politik som deltagare i denna regering. Däremot tycker jag att hans angrepp mot moderaterna kanske visar hans vilja att öka intresset för sitt parti. För att vara litet elak tillbaka vill jag kanske säga att Folkpartiet väl inte är känt för att gå den raka vägen utan snarare litet splittrat än åt vänster, än åt höger. Jag tycker att jag har fått bevis för det redan här, Carl-Johan Wilson.

Visst sänker vi också bidrag, fru talman. Det får vi veta i alla politiska debatter – självklart. Det är ett bra angreppsmedel. Men låt mig förvåna mig litet grand, eller t.o.m. mycket, över att man aldrig talar om att vi också sänker skatterna. Låt oss gå ned till den enskilde medborgaren. Han förlorar vissa bidrag.

Kom inte och säg att medborgarna i vårt land under senare år inte i högsta grad har fått märka att vår nuvarande socialdemokratiska regering, med stöd mest av Centern men även av Vänsterpartiet, har sänkt bidrag och försämrat förhållandena. Vi har sagt okej till vissa sänkningar. Men vi vill också ha strukturförändringar, vilket regeringen inte har orkat med.

Jag vet att jag bara har två minuters repliktid totalt, eller hur fru talman?

Anf. 5 TALMANNEN:

Varje replik får vara två minuter, och nu är Elisabeth Fleetwoods talartid slut.

Anf. 6 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Det finns mycket mer att säga från min sida, eftersom angreppet var så pass starkt från Carl-Johan Wilsons sida, men jag återkommer senare i replikomgången.

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

Anf. 7 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Detta var inget angrepp från mig på Moderata samlingspartiet. Det var en redovisning av vad Moderata samlingspartiets agerande i detta betänkande skulle få för följder. Om sanningen förs fram kan man inte säga att det är ett angrepp. Men jag kan förstå att Moderaterna uppfattar detta som ett angrepp. Bäst för Moderata samlingspartiets rykte vore om sådant här inte kom fram i den allmänna debatten.

Nej, kära Elisabeth Fleetwood, tillvaron är inte så rakt fram att man kan klara sig igenom den utan att snirkla sig fram litet grand. Det går inte att bara driva en linje som gynnar de människor som själva har råd att betala sina kulturinsatser. Vi måste ha en kulturpolitik som ger alla människor i Sverige rimliga möjligheter att få del av svensk kultur. Det gynnas inte av Moderata samlingspartiets förslag. Försvara detta förslag i stället för att angripa mina synpunkter, som var en redovisning av ert förslag. Försvara vad ni har skrivit.

Anf. 8 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att angreppet gällde just redovisningen av våra besparingar. Det är, som Carl-Johan Wilson själv säger, fakta. Det som jag angrep var synpunkterna på att man trots allt skall kunna samarbeta och kunna ingå i en borgerlig regering osv. Vi säger hela tiden i vår politik att om vi sänker bidrag, så att de som har det sämst i samhället inte kan klara sig är det dessa människor som skall ha stöd. Men vi skall inte ha allmänna bidrag till dem som med sänkta skatter kan klara sig utan sådana.

Anf. 9 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Jag vill gärna hålla en sådan stil i den här typen av debatter att jag inte förutsätter att allt som Socialdemokraterna gör är dåligt och att jag inte heller förutsätter att allt som Moderata samlingspartiet föreslår är bra just därför att mitt parti skall ingå i en regering med Moderata samlingspartiet. Vi måste kunna föra en sådan debatt att vi kan ha en kärleksfull attityd till varandra hela tiden och ändå våga markera vad som skiljer oss åt. Hur skall väljarna annars kunna veta vem i ett block som de skall stödja, om de tror att det är det största partiets villkor som hela tiden gäller? Så är det inte i dessa frågor. Och Moderata samlingspartiets politiker vet att det inte kommer att vara möjligt att få igenom dessa häpnadsväckande förslag på neddragningar som ni redovisar. Då tycker jag gott att man kan säga att detta inte kommer att gå. Men om man vill vara säker på att man skall få stöd för en kulturpolitik som gynnar människors behov av upplevelser, då skall man inte rösta på Moderata samlingspartiet.

Anf. 10 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Vänsterpartiets utgångspunkter i den statliga kulturpolitiken är att den skall skapa aktivitet och delaktighet. Kulturen skall inte bara distribueras. Kulturpolitiken skall ge barn och unga rätt att skapa själva. Och kulturpolitiken skall aktivt se till att de olika kulturer som finns i Sverige får utrymme och möjlighet att berika och integreras med

varandra. Kulturpolitiken skall motverka den sociala snedfördelningen och medverka till kulturellt deltagande.

Vi måste tillåta kulturen att få kosta, vilket innebär att vi måste ta oss råd till en långsiktighet i kulturpolitiken. Vi måste ge främst våra barn möjligheter till uttrycksmedel. Vi måste sätta yttrandefriheten och demokratin i fokus. Detta krävs i ett samhälle där mycket kultur förmedlas med hjälp av sofistikerad teknik som är styrd av rent kommersiella intressen.

Kulturen kan inte bli självfinansierande. Det ligger i dess natur. I dag lever kulturen i en paradox, där marknaden både är dess moder och dess fiende. Nya medier bidrar till kulturens spridning samtidigt som den kan förgöras av just kommersiell massspridning i världsomspännande kommunikationsnät.

Det är viktigt att mötet i kulturen lyfts fram, mötet mellan människor i processen. Kultur är en mycket viktig positiv drivkraft i hela samhällsbygget. Musik, teater, konstarterna, bildningen och språket är delar i vår kulturella identitet. Om vi har en stark kulturell identitet är det också mycket lättare att möta andra och att dela med oss till andra och att också ta emot. Därför är kulturen en viktig demokratibärare. Den ger oss verktyg att sätta gränser, bli kritiska, välja och välja bort.

Ordet kultur kan betyda livsmönster – hur vi faktiskt lever våra liv. I denna vida mening av ordet kultur handlar i egentlig mening all politik om kultur. Men det finns också de som vill begränsa kulturen till de sköna konstarterna. För Vänsterpartiet är detta oacceptabelt. Det är nog här som vårt och andra partiers kultursyn skiljer sig mest åt.

Vår utgångspunkt med kulturpolitiken är individens behov av att behärska sina uttrycksmedel, bli kritiska tänkare och använda kulturen och dess uttrycksmedel för att berika sina liv – delaktighet, närhet, tillgänglighet och sammanhang. Man kan säga att kulturen skänker tanken flykt, ger röst åt hoppet och kraft att förändra.

Trots detta och trots att det statliga målet kom 1974 har kulturlivet inte flyttat fram sina positioner för arbetarklassen, medelklassen eller de unga i någon större omfattning. 17 % av alla svenskar i Sverige har utländsk bakgrund. Att svenskar inte bara är blåögda, blonda och blågula utan också mörkhåriga och mångkulturella märks alldeles för litet i kulturlivet. Vänsterpartiet menar att det behöver visas mer av den invandrade kulturen på gallerier, teatrar och museerna. Det är därför viktigt att vi satsar ännu litet mer på kultur.

Om vår utökade ram hade gått igenom hade vi satsat på just detta. Vi hade satsat på kvinnomuseum, arbetsplatsbibliotek, folkbildning, kulturskolor, fria grupper, amatörkultur, barnkultur, kulturminnesvård, m.m. Vår ram är 200 miljoner kronor större än regeringens budgetförslag och 760 miljoner kronor större än Moderaternas budgetförslag. Jag vill säga det så att ni vet, eftersom jag tror att det många gånger låter som om vi är väldigt ense i kulturdebatten. Men det skiljer sig väldigt mycket åt i fråga om hur vi vill ge pengar.

Vänsterpartiet vill också att den privatfinansierade kulturen skall utredas. I vår reservation 7 skriver vi att de privata kulturutgifterna är mycket stora och att det är främst de offentliga utgifterna som hittills har utretts. Vänsterpartiet anser att det behöver tydliggöras hur sambandet mellan exempelvis folkbiblioteken och bokhandeln är och vilken betydelse musikskolorna och kulturskolorna har för musikbranschen och hur

de privata kulturpengarna fördelas mellan män och kvinnor. Detta är frågor som vi vill ha svar på genom en utredning.

Eftersom vår kulturminister är här i dag ser jag gärna att hon också kommer in på dessa frågor och att hon talar om hur Socialdemokraterna ser just på kulturen som demokratibärare och som medel att utjämna klass- och könsrättvisorna i samhället.

Jag vill ställa en fråga till kulturministern. Den 12 december håller Statens kulturråd möte om hur det statliga stödet till de regionala kulturinstitutionerna skall fördelas. Jag väntar med spänning på vad resultatet blir.

Det regionala kulturstödet har ju diskuterats en hel del. Jag undrar om kulturministern är beredd att aktivt bidra till att statsteatrar av god kvalitet säkerställs i hela landet.

Är kulturministern beredd att mot bakgrund av erfarenheter av det reformerade bidragssystemet bättre främja kontinuitet, ensembler och fasta anställningar för administrativ och teknisk personal och också upprätta en rimligare balans mellan fast och tillfälligt anställd personal på våra länsteatrar? Är kulturministern lika säker som jag på att statsbidraget inte, eller i väldigt liten omfattning, kommer att utgå just till Göteborgs Stadsteater, som har debatterats mycket under den senaste tiden? Är det inte just för att fördela hit som kulturministern har undanhållit 26 miljoner kronor av budgeten?

Anf. 11 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Kära ledamöter i kulturutskottet, åhörare och kulturminister! Jag börjar med att yrka bifall till Miljöpartiets budgetreservation i dess helhet. Jag gör det därför att jag inledningsvis vill fokusera på, som vi i Miljöpartiet anser, det faktum att vi har råd med Sveriges länsmusik för barnens och hela Musiksveriges skull. Det finns kanske ingenting som ger så mycket tillbaka som en krona till musik. Varje krona ger väldigt mycket tillbaka. Däremot anser vi att det är direkt felaktigt att ge av skattebetalarnas pengar till LO, TCO, SACO, LRF och Sveriges Fiskares Riksförbund för uppsökande verksamhet bland arbetslösa. Vad är det här för galen kulturpolitik? Är inte socialdemokraterna och centerpartisterna rädda om sitt rykte? Tänk om någon uppfattar detta som muta!

Vi talar om solidaritet och kärlek som överordnade samhälleliga värderingar. Medmänsklighet skall utgöra en grund för handling. Hur kan det då komma sig att endast ett fåtal människor tycks låta sig påverkas av detta i det praktiska livet? Kan kulturarbetaren öka människans förståelse för sitt eget handlande, öka hennes delaktighet och ansvar i samhällsbygget? Ja, det tror vi. Vi i Miljöpartiet menar att inte hela människan har hunnit med i den alltmer accelererande och snabba materiella utvecklingen. Andlighet och mystik har rationaliserats bort på vägen. Urgammal kunskap om människan och hennes sammanhang tillsammans med naturen har fallit i glömska. Många söker i dag. Man lockas än hit, än dit. Man upplever främlingskap och utanförskap och bygger upp egna kulturella normer – vi och de.

Jag vill påstå att det människan gör i det yttre mot moder jord också återspeglas i det hon gör alldeles själv mot sitt inre; ett yttre kalhygge står för ett inre kalhygge.

De största krigshoten i dag är de sociala skillnaderna i världen, ekologisk utsugning och förstörelse. I det kulturella dynamiska växelspelet mellan att värna, vårda och visa vårt kulturarv finns också framtiden med alla dess möjligheter. Sång, musik, drama, bild och rumslig delaktighet, att se och att ge, har avgörande betydelse för mänsklig tillväxt och för ansvarstagande. Respekt för naturen är detsamma som respekt för människan själv. Därför vill vi komplettera ett av de kulturpolitiska målen med att visa på en långsiktigt hållbar livsstil med minskat beroende av myndigheter och snävt marknadstänkande. Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 avseende mom. 1.

Fru talman! När det lilla barnet skrattar kommer själen till barnet, enligt gammal grekisk tro. I går kväll på Dramaten sade Dario Fo att intelligensen föds med skrattet. Jag som alltid har hävdat att det skall vara kul att gå i skolan kände mig genast styrkt. Kanske är skolan vår allra viktigaste kulturförmedlare. Det är där som vår framtid formas i det nya. Det finns åtskilligt att göra – mer än som i dag görs. Det handlar om att bjuda eleverna goda förebilder i konst och drama och om att låta dem själva vara med och gestalta.

Vårt första språk var kanske just mimteatern. Barnets första steg kan, tycker jag, mest liknas vid dans. Här menar jag att det är synnerligen viktigt att kultur i skolan inte bara så att säga blir ett snuttifierat inslag, utan självklart skall kulturen genomsyra allt arbete i skolan. De båda hjärnhalvorna behöver få näring av och ge näring till varandra varje dag. Här stöttar vi en reservation som är gemensam för Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Vi i Miljöpartiet har den bestämda uppfattningen att investeringar i kulturell verksamhet inte är en budgetbelastning utan en framtidsinvestering. Varje samhälle som vill bevara eller locka till sig ekonomiska aktiviteter behöver visa upp satsningar på kulturella insatser, på möjligheter för människor att nära delta i kulturella aktiviteter. Trots det går endast en blygsam summa, 4,7 miljarder kronor av de statliga medlen, till kultur. Men vi får så mycket för varje insatt krona. Detta kan icke betonas tillräckligt mycket.

I realiteten behöver våra institutioner faktiskt göra besparingar hela tiden fastän de har lyckats få sina anslag på en något så när rimligt jämn nivå. Samma belopp skall ju finansiera ökade hyreskostnader och löner. *Effektivisering* är ett honnörssord. Den statliga lönekomensationen ger bara minimalt tillbaka. Det gör att ett lönepåslag innebär att färre får arbeta mera. Det finns nämligen inte längre så mycket mer att spara på än just människor. Några till får helt enkelt sparken. Det här är genomgående i hela samhället. Det dagsaktuella läget är mer ansvar, mer jobb, större krav på föräldrar, mindre tid för barn osv., samtidigt som en stor grupp människor ställts utanför samhällets gemenskap. Den ekvationen går inte ihop.

När vi forskar om äldre samhällen bedömer vi dem efter deras sociala arrangemang, deras relationer, de konstföremål som man omger sig med och den arkitektur som människor har valt att bosätta sig i. Så kommer också andra att bedöma oss. Ett samhälle kan vara hur funktionellt och effektivt som helst, men utan ett blomstrande kulturliv kan det knappast räknas som livsbejakande eller ens framstående.

Fru talman! Det kanske inte är mera kulturpolitik som just nu behövs, utan det kanske handlar om en implementering av kultur i det dagliga livet. Vad vi som politiker kan bistå med är att fördela de ekonomiska resurserna så att de inte endast räcker till att förvalta och bevara utan också till att skapa och växa. En solidarisk kulturpolitik innebär att mer satsas på dem som har mindre resurser eller som av andra orsaker har svårt att ta del av kulturutbudet. Därför är det också viktigt att biljettpriser hålls på en rimlig och låg nivå. Alla skall ha råd att besöka teater, dans, konserter och museer.

För att enkelt kunna överblicka vad det kostar att förvalta nationellt intressanta byggnader, t.ex. Nationalmuseum, vill vi separera hyreskostnaderna från den praktiska verksamheten och produktion av utställningar. Utskottets ledamöter behöver få relationsförhållandena enkelt redovisade. Vi ställer oss också frågande inför marknadshyressättning på s.k. nyttolokaler.

Fru talman! Kultur är en viktig kunskapskälla som kan hjälpa oss att öka vår förståelse för varandra och den tid vi lever i. Vi vill hålla alla dörrar öppna för samspel mellan äldre och yngre och ny svensk kultur. Det är i mångfalden identiteten stärks.

Möte i musik och dans är kanske det allra innerligaste sättet att närma sig okända kulturyttringar från hela världen. Det känns i hela kroppen hur lika vi egentligen är i all vår olikhet när vi hör på musik. Här måste jag nämna det som jag kanske tycker är både det mest fascinerande och det mest skrämmande: den totala likriktning som pågår överallt. Samma typ av program och nyheter matas ut över hela världen. Den här likriktningen borde rimligen snart mötas av en internationell motattack, kravet att få vara just den jag är. Och vem är just jag? Det sökandet är redan på gång inom vissa delar av samhället. I annan del av samhället hårdnar livsbestingelserna alltmer. För att i ett sådant klimat kunna stärka kulturell mångfald, eliminera bristen på mänskliga kontakter och ge utrymme för det okända att växa fram och förädla de mötesplatser vi redan har – jag talar om staden som livsrum – krävs ett omfattande samarbete, ett holistiskt synsätt där många goda krafter får verka tillsammans i frihet.

Vi behöver alla våra kulturutövare från konstnärer till mediearbetare och hoppas på generella ekonomiska insatser så att de får lön för sin möda. Dagens system, där endast ett fåtal kulturarbetare ges möjlighet att leva på inkomster av sitt skapande, medan övriga får mer betalt när de är arbetslösa än de har chans att tjäna på eget arbete, är superkorkat. Det systemet har ju kommit till i ett annat samhälle. Det verkar otroligt trögt att få systemet tidsanpassat, men vi ger inte upp utan ser med stor förväntan fram mot regeringens förslag till förändringar.

Till sist kanske jag får uttrycka en förhoppning om att vi snart får se även kulturnyheter varje dag i ett lokalt svenskt perspektiv på samma sätt som vi ser sportnyheter. Vet ni förresten att det är fler som går på bio än på idrottsarrangemang? Ändå är det väldigt få som går på bio. Jag undrar vad regeringen skall föreslå för genialt för att komma till rätta med det. Var skall vi se all ny film som produceras i Sverige i dag? Kanske vi snart kan få se åtminstone någon gammal film på någon av våra digitala kanaler. Det verkar också som att det äntligen skall bli möjligt att få tillgång till de övriga nordiska ländernas TV-kanaler utan extra kostnader, eller? Jag tackar, fru talman.

Fru talman! För ett år sedan antog vi här i riksdagen en rad kulturpolitiska mål. Jag tänkte på det nu när man talar om vår enighet. Då var den ganska stor. Det tyckte vi alla var väldigt roligt. Jag skall nämna några av dessa mål, för jag tycker att de är väldigt viktiga.

Att värna yttrandefriheten och att verka för att alla får använda den; delaktighet i kulturlivet och kulturupplevelser; eget skapande; kulturell mångfald; konstnärlig förnyelse och kvalitet; att bevara och bruka kulturarvet; att främja bildningssträvanden, och en hel del mera.

Vi var eniga om detta. Det är viktigt. Sedan lägger vi på dessa värderingar helt naturligt egna värderingar som ett raster över eller, om ni vill, så sätter vi på oss glasögon som färgas av vår egen ideologi.

Kultur förmedlar värden, och vi kristdemokrater vill verka för att judisk-kristna värden även i fortsättningen skall få prägla vårt samhällsbygge och vår kultursyn. Kulturen i ett samhälle speglar den människosyn och det människovärde som dominerar i samhället eller i de subkulturer som förmedlar kulturen. Kulturen kanske kan lära oss medmänsklighet.

Vårt samhälle visar i dag splittring och uppdelning på många sätt. Det talas ofta om en helhetssyn, men inte lika ofta har vi förmåga att tillämpa den.

Människan har behov av mening, sammanhang och struktur, och det kan kulturen bidra med. Vi har både andliga och materiella behov. Därför är kulturen en viktig grund för all utveckling. Varje tid har sina kulturyttringar, kulturen är både historia och nutid.

Vi menar att kulturen kan hjälpa oss att växa som människor. Den kan tillfredsställa vårt behov av gemenskap. Den ger oss frihet att växa i gemenskap med andra. Det är grundläggande för en kristdemokratisk kultursyn.

Kulturen kan vara etiskt orienterande, kan man säga. Den kan bidra till och förmedla bildning.

Vi anser att ett mångsidigt kulturliv och en ömsesidig förståelse för andras olika kulturer och kulturyttringar är en viktig förutsättning för ett öppet och demokratiskt samhälle. Grunden för förståelse för andra är att den egna identiteten är stark.

Jag vill understryka barns och ungas behov av kultur för sin utveckling. Det är inte så med kultur att man kan plocka ihop kultur till ett skolämne och säga: Detta är kultur, och ni skall ha ett antal timmar i det ämnet under läsåret. Men skolan är den viktigaste kulturförmedlande institutionen. Skolan har ett stort ansvar, och då måste vi också ge skolan möjligheter att ta sitt ansvar. Vi måste minnas att lärare också är kulturöverförare och kulturskapare av stora mått. Det är inte svårt att tänka sig skolan som en plantskola där en odling sker. Det är kultur.

Jag vill också peka på familjens betydelse som kulturbärare. Vi får med oss något där som präglar oss hela livet. Litteraturen är en viktig kulturbärare. Språkutvecklingen är beroende av den språkliga gemenskap som ges i hemmet. Läsning och sagoberättande och att någon lyssnar på en liten berättare är viktigt.

Jag har inte hunnit läsa hela litteraturutredningen. Den kanske väcker många frågor, men redan nu har jag en fråga till kulturministern: Varför fanns inte bokmomsen med i utredningen? Det är en fråga som jag och många ställer. Vi har i en motion önskat att bokmomsen försvann, men vi

har bara yrkat att momsen på barnböcker skulle försvinna. Det skulle vara väldigt värdefullt att veta varför.

När det gäller barn har utbudet av video, film och TV-produkter oroat oss ibland, och det kanske med rätta. Men vi får också använda medierna som den unika möjlighet att erbjuda barn kultur som de är. Det statliga stödet till kultursektorn varierar mellan olika kulturområden, ibland för att hålla god kvalitet, ibland för att bidra till större delaktighet, bildning och utbildning.

I vår motion har vi föreslagit ett högre anslag än vad regeringen har. Vi tycker att detta med kultur är viktigt, men vi har inte kunnat fullfölja det, vi inte fått stöd för det. I våra reservationer och vårt särskilda yttrande finns våra ställningstaganden. I övrigt återkommer vi till de andra områdena i den fortsatta debatten.

Anf. 13 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! I några nummer har Kommun Aktuell under hösten gjort en kartläggning av vad som har hänt inom kultursektorn runt om i kommunerna. Bakgrunden är de problem som har diskuterats med stor intensitet, inte minst i våra storstäder, vad gäller ekonomin. Journalisten konstaterar att landets kommuner 1995 satsade i genomsnitt 728 kr per invånare på kulturen.

I fjol hade anslaget ökat till 746 kr. Hon skriver vidare att även i regeringen har kulturen haft en gynnad ställning; kulturbudgeten har ökat med 342 miljoner kronor, 11 %, under tre år. Om siffrorna stämmer exakt vet jag inte, men vi är ändå överens om tendensen. När hon skriver gör hon det litet grand i form av ett rollspel. Hon skriver: En tvärsäker reporter, som blir en osäker reporter, som blir en undersökande reporter, som blir en förvånad reporter. Hon avslutar med att skriva: Själv lägger jag alla anteckningar och årsredovisningar i en mapp. Jag letade efter nedskärningar. Jag hittade satsningar. Jag var förvånad.

Det är väl så att de satsningar som har skett inte har uppmärksamats särskilt mycket, medan däremot de negativa förändringar som har skett har fått braskande rubriker.

Det har varit ekonomiskt svåra år, och kulturen har under dessa år klarat sig bra. Det betyder ju självfallet inte att anslagen är tillräckliga. Man kan väl fråga vilken kulturintresserad person som helst, med något undantag, så kommer han att säga att vi har större behov. Många känner kanske att behoven är nästintill oändliga.

Fanny Rizell anknöt i sitt anförande till de sju kulturpolitiska mål som riksdagen antog den 19 december förra året. Jag vill gärna understryka det positiva i det faktum att det var under så pass bred enighet som riksdagen antog dessa nationella mål. De beskriver på ett bra sätt vad som skall vara huvudinriktningen i kulturpolitiken, och det är mål som jag tror att det är viktigt att vi kulturpolitiker strävar efter att hålla levande. De är ingenting som man kan damma av och använda i samband med högtidstal, utan de måste vara en del av verksamheten i det dagliga arbetet.

Jag vill peka på några angelägna områden inom kulturpolitiken. Barns och ungdomars delaktighet måste vara en röd tråd i kulturpolitiken. Det gäller självfallet inte bara de statliga satsningarna och insatserna utan också kommunernas. Det gäller inte minst i skolan, som några av talarna har varit inne på tidigare. Jag vill gärna understryka att det är viktigt att

den kulturella verksamheten är en integrerad del av skolans verksamhet. En del utredningar har också lagt fram förslag på det här området.

En annan röd tråd som jag tror är viktig är att kulturpolitiken skall sträva efter att stödja kultur i hela landet. Det projekt som heter just *Kultur i hela landet* visar att det finns ett vitalt kulturliv runt om i vårt land. Kultursatsningarna måste kännetecknas av en regional balans. Jag vill gärna framhäva att *Kultur i hela landet* naturligtvis inte står i motsatsställning till satsningar i storstäder. Att Stockholm nästa år är Europas kulturhuvudstad är en stor händelse för hela landet. Alla kulturintresserade borde kunna glädja sig åt att kulturen på detta sätt under ett års tid hamnar i en alldeles speciell situation.

Ett annat område som jag vill nämna är konstnärernas villkor. Konstnärerna är motorn i ett lands kulturliv. Vi har ökat insatserna. Regeringen kommer under våren att presentera en konstnärspolitisk proposition.

Efter förslag från Kulturutredningen kunde vi i förra årets kulturpolitiska beslut fatta beslut om att ett handlingsprogram för arkitektur och formgivning skall tas fram. Det var verkligen på tiden. Till skillnad från exempelvis Danmark och Norge saknar vi ett sådant program. En proposition om detta väntas till våren.

Anna-Greta Leijons nyligen presenterade bokutredning har nämnts här. Denna utredning tillsattes bl.a. därför att barnbokens ställning har försvagats. Utredningen kommer att ligga till grund för de förslag som regeringen återkommer med under nästa år. Det är självfallet angeläget att litteraturen och läsandet stimuleras.

Efter alla de angelägna områden som jag har nämnt skall jag avsluta med att nämna satsningen på det industrihistoriska arvet. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 1999 återkomma med förslag till finansiering. Skälet till att jag tar upp detta är att vi befinner oss i ett skifte som är påtagligt i det svenska samhället i dag.

Bondesamhället är väldokumenterat. Det har självfallet varit angeläget att så har skett, och det är angeläget att detta arbete fortsätter. Men nu är det dags att på allvar ta itu med och dokumentera arbetets och industrisamhällets historia. Vårt samhälle förändras ju i snabb takt, och det är bråttom att bevara industriminnen och människors erfarenheter. Fortfarande finns det många som kan berätta om denna vår moderna historia. Ett imponerande arbete har redan lagts ned. Runt om i vårt land kan man besöka spännande och intressanta miljöer.

Detta arbete utförs till stor del av eldsjälar. Jag vill gärna säga att utan eldsjälarnas energiska arbete hade Sverige varit en fattig kulturenation. Inte minst är deras insatser i arbetet med *Kultur i hela landet* avgörande för framgången.

När det gäller just industrisamhällets historia är det angeläget att vi kan öka satsningarna. En viktig roll i detta sammanhang har naturligtvis Arbetets museum i Norrköping.

Fru talman! Kulturen är en nödvändig del av välfärdssamhället. Den är viktig för vårt välbefinnande och för att vi skall kunna utvecklas som individer. Kulturens roll för att skapa kreativa miljöer, alltså kulturen som drivkraft för en kommuns eller en regions utveckling, uppmärksammas alltmer. Kulturturismen blir allt viktigare. Men vi får ändå aldrig glömma bort att ytterst måste alltid satsningar på kulturen motiveras av kulturens egenvärde. Det är mot den bakgrunden och att vi har klarat kulturen

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

ganska hyggligt under den ekonomiska krisen som vi i dag har att ta ställning till betänkandet om kulturpolitiken. Jag tycker att vi har ett bra utgångsläge för vårt ställningstagande.

Eftersom Lennart Persson, kulturutskottets kanslichef, i hög grad har varit ansvarig för framtagandet av detta betänkande och på ett utomordentligt skickligt sätt – skickligare än vi själva ibland – har formulerat majoritetens respektive reservanternas ståndpunkter vill jag på utskottets vägnar så här officiellt till protokollet framföra ett tack från kulturutskottet för ett utomordentligt gott arbete.

Samtidigt vill jag också vända mig till Lena Axelsson-Westlund och önska henne lycka till i hennes nuvarande tjänst som kanslichef för kulturutskottet i Sveriges riksdag.

Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag vill börja med det som även Åke Gustavsson började med, att påminna om det allmänna ekonomiska läge som vi har haft att kämpa med under 90-talet.

Den höga arbetslösheten har minskat inkomsterna för både staten och kommunerna, samtidigt som kostnaderna på den sociala sidan har ökat dramatiskt. Såväl stat som kommuner och landsting har tvingats att spara på ett sätt som har varit mycket plågsamt för många av oss som har varit med om att fatta besluten, men naturligtvis än plågsammare för dem som har haft att leva med de beslut som vi har tvingats fatta.

Men det som har varit nästan sensationellt, får man väl säga, under denna svåra period, är att trots alla nedskärningar på praktiskt taget alla andra områden, har kulturen generellt fått ökade resurser. Åke Gustavsson tog upp några exempel från landets kommuner i genomsnitt. Man kan fylla på med ett exempel från den stad vi befinner oss i, Stockholms stad. Där har kulturbudgeten under åren 1993–96 ökade från 660 till 750 miljoner kronor. Det är en ökning på 14 %. Detsamma gäller i princip för de andra storstäderna i vårt land, alltså Malmö och Göteborg.

Under kulturåret 1998 fortsätter dessa ambitiösa satsningar – i kulturhuvudstaden, men också i många andra delar av landet; i Norrköping, i Ronneby, i Sundsvall och på många andra ställen. Under de tre senaste åren har också statens kulturbudget ökat med drygt 10 %. Den kulturbudget som antogs hösten 1996, den kulturproposition som denna riksdag beslutade om, innehöll också ytterligare satsningar.

Till detta kan läggas, även om vi inte skall prata om det i denna debatt, den ordentliga satsning på *public service* som innebär att man kommer att ha ytterligare en halv miljard att använda för *public service*-produktion i radio och television. Detta är en av de viktigaste kulturbärrarna, kanske inte riktigt lika viktig som skolan, men ändå mycket viktig. Därför är det också ett viktigt inslag i kulturpolitiken att *public service*-televisionen och *public service*-radion får detta tillskott.

Utgångsläget är alltså mycket gott. Det är också en kraftfull markering från regeringens sida att kultur inte är något gräddes på moset. Kultur är en livsnödvändighet. Den är livsnödvändig för oss människor, för vår utveckling, för vår växt, för humaniteten och solidariteten. Men den är också av största betydelse för ett samhälles växtkraft och utveckling. Med kultur förändrar man faktiskt samhällen.

Detta har varit regeringens markering. Självfallet hade inte detta varit möjligt om inte kulturutskottet hade baxat alla förslag genom denna riksdag. Vi har gjort ett jättejobb tillsammans. Jag tycker faktiskt att vi kan vara rätt nöjda med det vi har åstadkommit.

Samtidigt är vi ju litet grand som kulturarbetarna själva. Den artikel som Åke Gustavsson refererade till, som handlade om den förvånade reportern som hade upptäckt att kultursatsningarna hade fortsatt att vara oerhört ambitiösa i hela landet, innehöll också ett citat av chefen för Stockholms stadsteater Peter Wahlqvist. Han sade så här: Jag tror faktiskt inte att det skulle spela någon roll om kulturen så fick hela statsbudgeten. Det skulle ändå komma att föras en diskussion om att det satsas för litet på kultur.

Vi som sysslar med kulturpolitik är likadana. Vi är otåliga. Vi vill åstadkomma mer, för vi ser kulturens kraft. Vi ser att den betyder så mycket och att den skulle få betyda ännu mer. Då menar jag inte bara i form av resurser utan som en kraft i allmänpolitiken. Det är en ställning som jag är övertygad om att kulturen så småningom också kommer att vinna.

Kulturpropositionen som regeringen lade fram i september 1996 var ett viktigt steg för att lägga fast den fortsatta inriktningen av kulturpolitiken. Det vi diskuterar i dag, och det vi har diskuterat tidigare, är ett fullföljande av denna proposition. Ett flertal utredningar kommer att lägga fram sina förslag de allra närmaste dagarna. Det handlar om två av de allra viktigaste profilfrågorna i kulturpolitiken, nämligen konstnärernas villkor och fortsatta åtgärder för att stötta litteraturen och det svenska språket.

Men kulturfrågorna griper naturligtvis in i väldigt många olika politikområden, som sagts här redan. Det är tydligt när det gäller sysselsättning och regional utveckling. Också när det gäller den hållbara utvecklingen kan kulturen ge värdefulla bidrag. Ett handlingsprogram för arkitektur och formgivning som har tydliga kopplingar till det hållbara Sverige håller nu på att arbetas fram. Precis som Åke Gustavsson nämnde, kommer på kulturarvsområdet också en satsning att göras på det industrihistoriska arvet.

Samtidigt är det naturligtvis så att vår upptagenhet, vår koncentration, just nu ligger på kulturhuvudstadsåret och det kulturår som detta kommer att innebära för hela Sverige. Sammanlagt satsar vi i statliga medel i direkt ekonomiskt stöd 150 miljoner kronor på kulturhuvudstadsåret. I fråga om kulturåret handlar det om en något blygsammare summa. Likväl handlar det om nya resurser. Därutöver bidrar ju en lång rad kulturinstitutioner, men också kulturskolor av olika slag, utifrån sina ordinarie budgetar för att göra detta kulturår till en stor händelse.

Regeringens förhoppning är förstås att kulturåret skall bli en kraftsamling bland våra professionella konstnärer, på våra kulturinstitutioner, ute i våra förorter, bland våra amatörföreningar, i skolor och kulturföreningar runt om i hela landet – en kraftsamling som sätter kulturen på dagordningen som aldrig förr.

Det är naturligtvis en förhoppning att kulturen skall kunna leva upp till det jämlikhetsmål som är så viktigt i den nationella kulturpolitik som vi antog hösten 1996. Det handlar om att nå många nya medborgare som

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

skall finna den glädje och styrka som kulturen kan erbjuda och fastna i ett kulturberoende för alltid.

Vi kommer att inviga två nya spännande museer: Moderna Museet och Arkitekturmuseum. Litet längre fram på västkanten inviger Rikskonserter sina nya lokaler med en internationell musikfestival. Det är bara några exempel. I riksdagen förra veckan kunde jag redovisa den oerhörda bredd och kraft som finns i kulturlivet under detta år i hela landet.

I ett internationellt perspektiv är det förstås också oerhört glädjande att den svenska regeringen i början av kulturåret kommer att få stå värd för en mellanstatlig Unescokonferens om kultur och mänsklig utveckling.

Det är egentligen svårt att lyfta fram vad som är och har varit viktigast i de senaste årens kulturpolitik. Men det är klart att det är en mycket kraftfull markering att litteraturstödet ökats med närmare 120 % under denna valperiod, och att vi inriktat oss just på barnen och de unga. För vad händer om inte barn och unga får utlopp för sin läshunger? Om de inte lär sig att finna uppskattning i litteraturen – den som är vägen in till så mycket annat av det kulturlivet har att bjuda? Det har varit en mycket kraftfull markering.

Vi återkommer senare under våren till riksdagen när det gäller konstnärernas villkor och när det gäller det arkitekturpolitiska programmet, som också är av mycket stor betydelse.

Det som har varit problematiskt för oss har varit länsmusiken. Det är i stort sett det enda område där vi har gjort omfördelningar. Där har nya pengar inte räckt. Det har gått tillbaka till regionerna med råge, men det har gått till andra delar av kulturlivet, till andra konstnärliga uttryck.

Det har varit svårt för oss alla. Vi började med en neddragning på 25 % i förra årets kulturproposition. I budgetpropositionen bantade vi förslaget till en neddragning på 20 %. Nu har jag inte räknat ut exakt vad det kommer att bli i realiteten, men låt oss säga att det handlar om en neddragning på kanske 15 %.

Jag tycker att det samarbete som vi har haft med kulturutskottet och de initiativ som kulturutskottet har tagit har gett ett mycket gott slutresultat.

Omedelbart efter det att budgetpropositionen var framlagd uttryckte jag att de största bekymren gällde Musica Vitae och Svenska kammarorkestern. Båda dessa orkestrar kommer nu att få bättre överlevnadsmöjligheter. Samtidigt hade vi redan tidigare satt in selektiva stöd till andra delar av Musiksverige.

Jag tror att slutresultatet har blivit bra. Men det är kanske också typiskt för oss att på det enda område där vi inte har kunnat hålla oförändrade anslag eller t.o.m. öka på anslagen har vi haft det svårt. Vi har kämpat. Jag tycker att vi har kämpat väl och att resultatet är något vi kan vara stolta över.

Moderata samlingspartiet skiljer ju ut sig när det gäller kulturpolitiken. Jag skall väl egentligen avstå från att ge mig in i meningsutbytet mellan Marianne Andersson och Carl-Johan Wilson. De har formulerat detta mycket bättre än vad jag kan.

Låt mig bara säga till Elisabeth Fleetwood att jag läste en intervju i tidningen häromdagen där hon försökte ursäktas det faktum att det inte var någon stor och viktig fråga för alla inom Moderata samlingspartiet att syssla med kulturpolitik. Samtidigt har man mött uttalanden från framträ-

dande moderater där de har föreslagit betydligt radikalare grepp än besparingar på 300–350 miljoner kronor. De har tvärtom velat ta bort hela det statliga stödet till kulturpolitiken. Jag vet att Elisabeth Fleetwood är mycket engagerad i en del kulturarvsfrågor. Hon tror att blygsamma omfördelningar inom museisektorn som uppgår till ca 900 miljoner kronor per år skulle kunna få konsekvenser för vissa museer i Stockholm. Skulle de förslag hon står bakom i denna riksdag genomföras och skulle de förslag som andra moderater för fram genomföras skulle vi ha att se fram emot en masslakt av bl.a. museer men också många andra kulturinstitutioner. Dessutom skulle vi få ett mycket svårt läge för kulturlivet utanför storstadsområdena.

Mot detta kan man ställa en fond som skulle kräva att konstnärer och andra ägnade än mer tid åt att fylla i projektansökningar. De skulle delta i en skönhetstävling varje år. Mot detta kan man också ställa det stöd på 4 % som näringslivet går in med i kulturlivet. Det är utmärkt att de gör det, men detta kan självfallet inte hålla svenskt kulturliv på den nivå som vi bör hålla det på.

Anf. 15 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag är glad över att vår kulturminister kämpar hårt för de kulturpolitiska frågorna i regeringen. Jag vill också säga att om Vänsterpartiet hade suttit med i regeringen hade hon inte behövt kämpa lika hårt. För oss är kulturfrågorna kanske mer prioriterade än vad de är hos Socialdemokraterna.

Enligt uppgifter som jag har fått från en tjänsteman på Kulturdepartementet var det på grund av att TV 4:s koncessionsavgift togs bort från Rundradiofonden och i stället gick in i statsbudgeten som socialdemokratien hade råd att inte dra ned mer än vad man har gjort på kultursektorn. Jag undrar om det är på det viset. Vad hade hänt om inte den här magnifika lösningen hade gått att ordna? Hade vi då sett stora neddragningar inom kultursektorn?

Jag har också en uppmaning till kulturministern. De 500 000 kr ur Rundradiofonden som i vårpropositionen förmodligen kommer att föreslås fördelas till *public service*-verksamhet, digital teknik osv. är ju något som vi kommer att fatta beslut om här i riksdagen. Av det kulturministern sade här i talarstolen och av det som framgått i medierna verkar det precis som om detta är fixat och klart. Jag tycker att det är viktigt att kulturministern tydliggör att det inte är på det viset.

Min önskan är att vi kan enas om att en procent av statens hela budget bör gå till kulturen. Jag tycker att det vore en rimlig summa pengar.

Anf. 16 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Charlotta Bjälkebring! Jag skulle tro att om vi räknar ihop det som går till kulturbudgeten, det som går till kultur på arbetsmarknadsbudgeten och det som går till kultur på andra departementsområden kommer vi upp en bra bit över en procent av budgeten. Samtidigt är det självfallet en önskan för en kulturminister att alla pengar skall ligga inom kulturbudgeten. Där kan man ju göra de kulturpolitiska värderingar som kanske inte de andra departementen gör i första hand. Men samarbetet

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

mellan Kulturdepartementet och andra departement är mycket gott på denna punkt. Jag tror faktiskt att vi redan har passerat enprocentsmålet.

Jag vet inte om jag uttryckte mig oklart, men det har inte varit någon kamp inom regeringen när det gäller kulturmedlen. Det har varit en övertygelse och en samsyn om kulturens roll. Den är varken grädde på moset eller plåster på såren när det är kris. Den är en livsnödvändighet. Det är därför det har varit fullständigt självklart för oss att satsa på kulturen.

Det är självklart att det är riksdagen som fattar besluten om satsningen på *public service*. Jag tror att jag har varit tydlig på den punkten i andra sammanhang. Men innan förslaget lades fram har det också förekommit kontakter med flertalet partier här i kammaren för att vi skall veta hur partierna ställer sig till detta förslag. Det är därför jag kan uttrycka mig på det sätt som jag gör. Även Charlotta Bjälkebring har fått förhandsinformation. Många partier har redan uttryckt sin uppslutning kring detta förslag.

Anf. 17 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att säga här i kammaren att jag är mycket glad att vi får möjlighet att satsa just på *public service* i en framtid. Men det är också viktigt att det kommer en proposition till riksdagen och att vi får ta ställning till vart och hur de här pengarna skall fördelas osv. Annars är jag glad, och mediefrågor, och särskilt *public service*, är våra absolut största kulturbärare.

Anf. 18 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller länsmusiken säger vår kulturminister att pengarna inte räcker till och att departementet och kulturutskottet har arbetat tillsammans för att försöka fördela de pengar vi har. Men jag menar att det finns pengar. Det finns mer pengar. Det beror alldeles på vad man vill prioritera. Det finns t.o.m. pengar inom kulturutskottets egen budget. Varför i hela fridens namn skall vi ge skattemedel till de fackliga organisationerna och spara på länsmusik? Jag kan inte begripa att det är en angelägenhet för riksdagen, och i synnerhet inte för kulturutskottet.

När nu Kulturrådets utvärdering visar att just länsmusiken kanske är de som i dag mest uppfyller de kulturpolitiska målen, tycker jag att det är olyckligt att vi inte har kunnat komma längre eftersom det finns pengar. Det gäller t.ex. Musik i Skåne.

Det är viktigt att lyfta fram det positiva som händer i landets kommuner. Men ett femtontal kommuner har lagt ned sina kommunala musikskolor och kulturskolor. Vad skall vi säga till dem när vi själva spar på musik här i riksdagen?

Sedan undrar jag också om vi inte kan kalla detta med *public service* för allmän television och allmän radio i stället.

Vi pratar om språk. Jag tycker att det kanske bästa sättet att stötta det svenska språket är genom läsning. När man tog bort bokmomsen i Australien ökade läsningen betydligt. Jag undrar om det finns något speciellt skäl till att vi här i Sverige skall ha Europas högsta bokmoms.

Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vilka fackliga pengar till LO, TCO och Sveriges fiskares riksförbund som Ewa Larsson talar om. Det är i alla fall ingen del av kulturbudgeten som jag har något ansvar för. Möjligen kan det ha att göra med några folkbildningspengar eller arbetsmarknads-pengar över vilka jag inte har något precist inflytande. Om kulturutskottet inom sitt utgiftsområde kan finna andra pengar att omfördela är man självfallet välkommen att göra det. Om dessa pengar ingår i kunskapslyftet förstår jag inte varför det skulle vara fel att människor som är aktiva eller anslutna till dessa organisationer skulle få del av kunskapslyftet. Eller skall vi utesluta människor som är anslutna till t.ex. dessa fackliga organisationer?

När det gäller länsmusiken tycker jag som sagt att vi kom fram till en bra lösning. Vi tvingades skjuta en del andra satsningar något på framtiden. Tyvärr drabbar det dem som inte har så många röster i denna kam-mare och inte heller i regeringen, nämligen de unga. Men jag tror att det ändå var riktigt att göra på det här viset. Samtidigt är jag naturligtvis litet bekymrad över hur vi skall få extrapengarna till t.ex. teaterinstitutioner att räcka i en svår situation. Men jag utgår från att vi skall kunna lösa även de frågorna på bästa sätt.

Jag är litet förvånad över att Ewa Larsson i sitt tidigare inlägg egent-ligen framhöll länsmusiken som viktigare än kultur- och musikskolorna. Det är inte min mening. Musik- och kulturskolorna utgör precis som folkbiblioteken en av de viktigaste kulturella infrastrukturerna i vårt land. Länsmusiken kan stötta och komplettera, men jag tycker att prioriteringen är helt klar.

Anf. 20 EWA LARSSON (mp) replik:

Jag återkommer till min fråga om det finns något speciellt skäl till att vi i Sverige skall ha Europas högsta bokmoms.

Sedan vet jag inte hur ministern hör. Jag har över huvud taget inte ta-git upp kultur- och musikskolan i mitt anförande. Det görs under nästa avsnitt. Så om ministern sitter kvar under alla fyra arbetspassen skulle det underlätta för den här debatten.

Jag tycker att det är ett problem att departementen inte kan samarbeta över gränserna bättre än vad som sker. Det gäller inte bara folkbildnings-frågor utan också arbetsmarknadsfrågor och hanteringen av vårt gemen-samma kulturarv, ekologisk hållbarhet och sådant. Men det kommer upp senare i debatten.

Jag pratar nu till kulturministern, om kulturministern vill höra vad jag säger. Jag trodde att det skulle bli lättare när man döpte om departemen-ten till Regeringskansliet. Det är ju dit vi ringer nu mera.

Medge ändå att det är märkligt och att det t.o.m. kan uppfattas som muta när socialdemokrater och centerpartister ger skattemedel för uppsö-kande verksamhet till LO, TCO, SACO, LRF och Sveriges fiskares riks-förbund. Det är samma LO som ger 20 miljoner tillbaka till det socialde-mokratiska partiet i valrörelsen. Vad Centern får av LRF vet jag inte, men det kanske någon centerpartist kan svara på.

Prot. 1997/98:43

9 december

Kultur, medier, tros-samfund och fritid

Kulturfrågor

Anf. 21 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Som sagt var, dessa medel ingår i kunskapslyftet. Jag tror att det finns andra deltagare i denna debatt som i detalj kommer att kunna ge Ewa Larsson de besked hon efterlyser. Jag tycker inte att det är muta att LO får pengar i kunskapslyftet. Jag tycker inte heller att det är muta att Industriförbundet i hög grad är involverat i en stor satsning som också är del av kunskapslyftet och som handlar om attraktiv utbildning i ny teknik.

Ewa Larsson nämnde kulturskolorna och musikskolorna i en av sina repliker. Hon var bekymrad över att 15 av landets skolor hade fått reducerad verksamhet eller hade lagt ned sin verksamhet.

Jag har tillsammans med skolministern träffat representanter för kultur- och musikskolornas intresseorganisation vid flera tillfällen. Vi är fullständigt överens om hur viktig denna infrastruktur är. Gruppen spelar också en central roll i aktiviteterna under kulturåret 1998 i Kultur i hela landet-arrangemanget, men också på andra sätt. Flera av er som är riksdagsledamöter kommer också att vara engagerade i deras verksamheter under året.

Vi har också varit överens, när vi har träffats i den lilla gruppen med kultur- och musikskolan, om att man inte får några rubriker därför att man inte kan visa att det har blivit så eländigt som vi ett tag kunde mistänka att det skulle bli. De allra flesta kommuner har behållit sina höga ambitioner när det gäller kultur- och musikskolorna. Några har valt att höja avgifterna. En del har höjt litet för mycket, andra har fortfarande en acceptabel nivå. Några har också valt att samarbeta med studieförbunden. Det förändrar verksamheten, men det tar inte död på verksamheten.

Vad gäller bokmomsen skall jag be att få återkomma också som svar på den fråga som Fanny Rizell tidigare tog upp i sitt anförande.

Anf. 22 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga några ord om kulturhuvudstadsåret, som både kulturministern och Åke Gustavsson tidigare nämnde. Jag tycker också att det är en väldigt bra satsning. Åke Gustavsson och kulturministern nämnde projektet Kultur i hela landet. Låt mig i högsta grad instämma i det. Låt mig även ha den sidomeningen att jag också tror och hoppas att kulturhuvudstadsåret skall skapa större förståelse för vad Stockholm som huvudstad kan betyda för kulturutvecklingen i hela vårt land och att den Stockholmsfientlighet som vi tyvärr märker från alla partier skall minska ganska väsentligt.

Så över till några av de andra frågorna som kulturministern tog upp. Vi moderater skiljer ut oss, säger hon. Ja, det gör vi kanske, framför allt när det gäller – som var uppe förut – att sänka skatter och att sänka bidrag. Det är ju inte så som socialdemokraterna ofta påstår att det är de högsta inkomsttagarna som får mest nytta av skattesänkningar. Eftersom kommunalskatten är så tung som den är, är det de som har de lägre inkomsterna som bäst behöver det. Visst kan man om man har höga inkomster få mycket pengar, men man är inte så beroende av en skattesänkning som just de som har de lägsta inkomsterna är beroende av sin skattesänkning.

Jag nämnde de pengar som kommer från Framtidens kultur och från Kultur och näringsliv. De tycker jag att kulturministern såg förbi ganska

snabbt. Det är i alla fall 215 miljoner, respektive 175–200 miljoner. Hon jämställde dem med de 150 miljonerna från staten till kulturhuvudstadsåret. Jag tycker inte att dessa miljoner är sämre än de som kulturhuvudstadsåret har fått. Jag är litet ledsen över den här inställningen, att pengar som kommer till kulturen den här vägen inte är lika bra. Det ger inte samma kultur. Så vitt jag kan förstå måste det bero på att de kanske passerar och ges ut utan att politiska instanser har någon möjlighet att bestämma. I stället är det de människor som själva ger bort pengarna som får vara med om att fördela dem.

Anf. 23 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag delar Elisabeth Fleetwoods förhoppning när det gäller kulturhuvudstadsarrangemangen, trots att det alltid drar till sig kritik och också negativ uppmärksamhet när man drar i gång ett så spektakulärt projekt som det handlar om. Men jag delar ändå hennes förhoppning om att kulturhuvudstaden skall bli en händelse som ger mersmak och som gör att vi permanent kan öka resurserna för kulturen främst genom att fler människor blir intresserade av kultur och genom att det också kan vara en hävstång för kulturlivet i hela landet.

Jag tänker inte ge mig in i någon skattepolitisk debatt med Elisabeth Fleetwood. Jag kan bara konstatera att moderat kulturpolitik skiljer ut sig från alla andra partiers.

Vad gäller näringslivets sponsorpengar gjorde jag en jämförelse mellan vad det står för jämfört med vad kulturbudgeten i stort uppgår till. Det handlar om 3–4 % tillskott. Det är inte oviktigt. Men det visar ändå på vilken marginell betydelse dessa pengar har och hur fattigt svenskt kulturliv skulle bli om vi inte hade den offentligstödda basen för kulturlivet. Vi skulle få en elitkultur och en geografiskt mycket koncentrerad kultur.

Anf. 24 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Det är inte oviktiga pengar, sade ministern. Naturligtvis är de inte det. Vi skall heller inte glömma bort att den kulturbudget som vi har möjlighet att hantera här kommer från våra skattebetalare. Den kommer från svenska medborgare. Den kommer från alla de eldsjälar som bl.a. Åke Gustavsson så förtjänstfullt nämnde. Det är eldsjälar som ligger bakom mycket av det som sker på kulturens område.

Sedan hade jag en fråga i mitt huvudanförande. Den gällde hur vi skall kunna behandla alla de kostnadsövertäckningar som sker från Östasiatiska museets budget när det jobbar ihop med Nationalmuseum, och om resultatet blir att de förs till Etnografiska museet i Göteborg och samma myndighet. Jag räknade upp en lång rad kostnadsanslag. Det gällde administrativa tjänster, registratörservice, fondförvaltning, transport, post, teleservice, elektriker, snickare, centralförråd och mycket mer.

Oroas kulturministern av att det kan betyda en väldigt svår situation både för det museum som förlorar dessa möjligheter och framför allt en ökad kostnad för kulturbudgeten?

Anf. 25 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag noterade att Elisabeth Fleetwood i sitt inledningsanförande, tror jag det var, sade: Vi från Moderata samlingspartiet vill ha

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

strukturförändring på kulturområdet. Det orkar och vågar inte regeringen. Just på museiområdet har vi från regeringens sida lagt fram ett antal förslag som är just av strukturförändrande slag. Där talar Moderata samlingspartiet för status quo som på så många andra områden.

Jag skall inte föregripa alla de mycket konstruktiva förslag som världskulturmuseikommittén nu presenterar fortlöpande för att se till att det museum som riksdagen har beslutat skall byggas i Göteborg kan samarbeta och ta ansvar för de tre museerna i Stockholm och se till att de får all den service och allt det stöd de behöver och en kraftfull samarbetspartner. Jag är fullständigt övertygad om att det är en strukturförändring som alla museerna kommer att tjäna på.

Anf. 26 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Jag vill inte utnyttja replikomgången till att ta upp en hel del av de ärenden som står på talarlistan i kommande avsnitt. Det vore en konstig poäng med vår överenskommelse här i dag om vi så fort kulturministern kom in i debatten skall haspla ur oss synpunkter på alla områden som kommer upp i debatten här efter.

Jag har därför egentligen inte någon replik till kulturministern. Om nu kulturministern inte har möjlighet att stanna under hela kulturdebatten finns det säkert någon på Kulturdepartementet som kan läsa protokollet. Därmed kan också våra inlägg komma till nytta i departementets fortsatta arbete, för den händelse vi skulle säga någonting som kan vara till nytta i departementets verksamhet.

Anf. 27 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Självfallet lusläser vi på Kulturdepartementet allt som sägs av kulturutskottets ledamöter i denna kammare och i andra sammanhang. Jag kan nämna att jag blir kvar här i kammaren ytterligare en liten stund. Men sedan skall jag åka och träffa Dario Fo, sonen till en *fabulatore*. Ni kanske kan ursäkta om jag inte sitter kvar i kammaren hela tiden. Men ytterligare någon rubrik kanske vi hinner med. Jag går inte in på någon sakfråga just här.

Anf. 28 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till kulturministern. Den berör budgetfrågor litet grand och kulturhuvudstadsåret. Som kulturministern redovisade i torsdags här i kammaren och en del i dag pågår en mängd föreberedelser, och en mängd aktiviteter kommer att ske under 1998. Vi ser allihop fram emot det. Det kommer att vara en sjudande verksamhet, som vi hoppas.

Jag tänker då litet längre: Hur blir det sedan? Naturligtvis kan mycket av detta fortsätta på egna meriter. Men jag är inte säker på att allt kommer att kunna göras. Det vore mycket olyckligt om vi startade projekt och lät människor engagera sig och det sedan inte finns några pengar kvar efteråt. Jag tycker det är viktigt att fullfölja den verksamhet som startas så att kulturåret blir ett avstamp och att Sverige blir ett ännu mer levande kulturland, som vi har uttryckt det i våra motioner.

Hur ser kulturministern på detta? Skulle vi kunna tänka oss att medel av samma storlek som nu avsätts till kulturhuvudstadsåret fortsättningsvis

skulle kunna användas till uppföljande verksamhet? Jag menar då verksamhet mer med betoning på hela landet än vad själva kulturhuvudstadsåret innebär. Jag tycker att det skulle vara ett bra sätt att få en ökad skjuts på kulturlivet och också en bättre regional spridning.

Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! De pengar som nu under 1997 och 1998 har använts för kulturhuvudstadsåret och i viss mån för kulturåret i övriga landet är pengar som kommer att ingå i de propositioner som regeringen lägger fram under våren när den återkommer till riksdagen. Det gäller konstnärernas villkor och fortsatta satsningar på litteraturområdet. De pengarna går in i en permanent prioriterad verksamhet.

Jag vill ändå inte utesluta att den stora satsningen under ett års tid som staten gör kan få betydelse för just den utveckling som Marianne Andersson beskriver, och som vore mycket positiv. Det gäller förhoppningsvis också kommuner och landsting, med tanke på att vi just nu har en ekonomisk utveckling som är gynnsam. Vi vet att kommuner och landsting bl.a. genom ökade statliga bidrag och men också genom en egen positiv utveckling kommer att få mer utrymme för nyhetsatsningar.

Jag tror inte att det är fel att man periodvis håller liv i det nya med hjälp av projektpengar. Det kan ibland vara nödvändigt. Man kan inte alltid göra plågsamma omfördelningar från befintliga institutioner till det nya som växer upp på kulturlivets område. Det har vår diskussion om länsmusiken men också om andra institutioner tydligt visat. Det måste till mer av nya pengar. Projektpengar kan vara en god introduktion för att hålla liv i det nya som måste få en växtmöjlighet på kulturlivets område. Jag är sammanfattningsvis ganska optimistisk.

Anf. 30 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det är väl bra att kulturministern är optimistisk. Jag förstår att de pengar som nu satsas på detta sedan kommer att gå till andra angelägna saker. Att de är angelägna har vi ingen delad uppfattning om. Men det är kanske litet för mycket begärt att tro att man överallt skall ställa upp i den omfattning som man nu satsar på kulturåret. Jag skulle vilja vädja till kulturministern och regeringen att ta det i beaktande när man utformar nästa års budgetramar.

Vi från Centerpartiet har sagt att uformningen av ramarna för nästa år kommer att innebära en ökad satsning på kultur även från statens sida. Jag hoppas verkligen att regeringen skulle kunna ta samma grepp som vi i detta avseende.

Anf. 31 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Kulturministern sjunger bokens höga visa, och den vill jag instämma i. Vi har fått löfte om ett besked om hur det står till. Jag tror att stödet till bokhandlar, författare och allt detta kanske är bra – det får vi inte veta förrän sedan. Men glädjen att få, ge och äga böcker är för många människor mycket stor. Därför hade jag önskat att vi fått ändra på sakernas tillstånd.

Kulturministern sade något om att det var en lycklig lösning för länsmusiken. Jag citerar det kanske inte ordagrant, men det var något i den

riktningen. Jag vill fråga vem som är tillfredsställd med den här lösningen för länsmusiken.

Anf. 32 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Fanny Rizell formulerade i sitt inledningsanförande en fråga om bokmomsen, som sedan Ewa Larsson återkom till. Varför utreddes inte bokmomsen? frågade Fanny Rizell.

Våra beräkningar utifrån de uppgifter vi hade från branschen gav vid handen att bokmomsen innebar en intäkt på ca 800 miljoner kronor per år till statskassan, naturligtvis att användas för bl.a. kulturpolitik. Det var en mycket stor summa pengar. Bokutredningen försvårade det ytterligare för oss genom att visa att uppgifterna från branschen var ofullständiga. I själva verket ger bokmomsen ett inflöde på ca 1,4 miljarder kronor.

Att ta bort bokmomsen och åstadkomma ett sådant hål i statskassan och därmed sannolikt också urholka resurserna på kulturområdet tror jag vore fel i detta läge. Samtidigt har jag vid ett antal tillfällen offentligt deklarerat att min ståndpunkt som kulturminister – och jag tror att de flesta kulturministrar skulle dela min uppfattning – är att moms på böcker inte borde vara högre än den moms vi har på andra livsmedel. Som bekant ligger den på drygt 12 %.

Det är en långsiktig ambition från min sida att försöka verka för en lägre bokmoms, men kanske inte generellt. Det skall vara lättare för folk att faktiskt också köpa böcker och inte bara låna dem. Men jag är realist nog att inse att det kan ta sin tid.

Anf. 33 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Jag är också realist, och därför satte vi som mål att man kunde titta på barnboksmomsen. Jag anser fortfarande att det hade varit bra om utredningen fått visa klart och tydligt vad som gäller, när man nu inte var enig om hur mycket pengar bokmomsen verkligen drar in till statskassan.

Anf. 34 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag tänkte tala om kultursamhället som väsentligt mycket större än just bara statens offentliga utgifter. Jag tänkte tala om en mycket viktig del i kultursamhället i modern tid – radio och television.

Radio och television innebär för de allra flesta människor det viktigaste och mest omfattande mötet med kulturlivet och ger fördjupade kunskaper om hur vårt samhälle fungerar. Det finns inga andra medier som är så dominerande som just radion och televisionen. Därför är det självklart att man också resonerar om radio och TV i detta sammanhang.

För att man skall ha vidast möjliga frihet i kultursamhället är det viktigt att man har vidast möjliga frihet för radio och television. Det är ett av skälen till att vi går emot den typ av markbunden digitalisering vars konsekvens blir en begränsning av antalet möjliga kanaler och medier för olika människor att nå ut och en begränsning av publikens möjligheter att ta del av vad som skapas.

Ett annat skäl till denna vår syn är *public service*-televisionens och *public service*-radions roll i den nya mediemiljön. Där har vi inte något monopol utan en mångfald av kanaler som ger publiken underhållning,

nyheter och information på en bred skala. Vi menar att det är centralt att *public service*-verksamheten koncentrerar sig på vad som är unikt för den och som andra inte bidrar med i det nya mediesamhället.

Detta är också ett av skälen, herr talman, till att vi går emot förslaget om en höjd licensavgift. Sveriges Television måste nu koncentrera sig på sina uppgifter och på det som gör Sveriges Television speciellt. Det skulle kunna innebära att *public service*-verksamheten, om den förnyas och utvecklas, tar ett mycket viktigt steg in i en ny tids kultursamhälle. Där skulle en av de viktigaste injektionerna i det svenska kultursamhället kunna vara att *public service*-televisionen koncentrerade sig på att genomföra drama, att vara en kulturbärare i ordets bredaste bemärkelse.

Om vi såg *public service*-verksamheten som en av våra viktigaste scener för kultur i en mycket vid bemärkelse, skulle vi också upptäcka att hela det svenska kultursamhället kunde förnyas på ett sätt som går bortom de diskussioner som normalt förs när vi talar om statens utgifter för kultursektorn. Vi skulle runt omkring i hela landet kunna skapa förutsättningar för att vidaresända olika produktioner och bevaka det svenska samhället på ett sätt som vi inte kan göra i dag.

Public service-televisionen skulle kunna genomföra dramatiseringar av en lång rad av det svenska kulturlivets olika verk. Men det innebär att man måste koncentrera sig och inte göra allt det man gör i dag och som andra kanaler kan göra lika bra eller bättre. Man måste välja om man vill att *public service*-televisionen skall kunna vara en sådan vitalisering av det svenska kultursamhället.

För vår del stärks våra farhågor när vi nu ser att *public service*-televisionen börjar användas som ett politiskt verktyg för att tränga undan andra TV-kanaler, för att förändra konkurrensvillkoren så att det blir svårare för andra TV-kanaler att växa fram. Vi ser också att de nya pengar man talar om – inte för ett år som man tidigare sade utan för en treårsperiod – skall användas till att Sveriges Television inte skall koncentrera sig på den unika uppgiften utan sprida den och sända flera kanaler. I stället för dagens två kanaler skall vi ha ytterligare tre kanaler: sport, nyheter, vidaresändning av utländska *public service*-program och annan lokal verksamhet av olika slag.

Detta innebär att Sveriges Television blir mer dominant, men det innebär inte att Sveriges Television får en bättre möjlighet att vara den bärare av kultur som den skulle kunna vara. En sådan utveckling innebär i publikens perspektiv att man urholkar *public service*-verksamhetens legitimitet. Om inte *public service*-televisionen sänder program av den arten, det djupet och den kvaliteten som publiken känner igen, vet varifrån de kommer och vet att det är tack vare den verksamheten som de kan se just dessa program – så kommer legitimiteten att urholkas. Om publiken i Sveriges Television kan se samma typ av program som man kan se i andra kanaler, försvinner långsiktigt motivationen att ha en särskild licensfinansierad verksamhet. Det är den ena invändningen.

Om *public service*-televisionen används för att på olika sätt motverka andra kanaler, så kan man om man lyckas i praktiken också urholka den mångfald som publiken själv önskar och skulle kunna välja mellan. Om man hindrar nya kanaler att växa fram skadar man i själva verket mångfalden. Det är en andra invändning mot detta förhållningssätt.

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Kulturfrågor

En tredje invändning, som jag tangerade förut, herr talman, är att det inte är acceptabelt att en television som till syvende och sist är kontrollerad av staten används som ett politiskt verktyg för att komma åt andra, privata TV-kanaler som man av olika, mer eller mindre ideologiska skäl ogillar. Om man tar det steget tvingar man fram en mer radikal och grundläggande omprövning av om vi skall ha *public service*-verksamhet i Sverige.

Jag tror vi skall ha det. Men man tvingar fram en mer grundläggande debatt när det gäller om vi skall ha *public service*-verksamhet, och även i nästa led hur den i så fall skall se ut. Använder regeringen på ett eller annat sätt *public service*-televisionen som ett politiskt verktyg för sin mediepolitik skadas dess trovärdighet och legitimitet.

Då måste man i ett nästa led diskutera hur en *public service*-television i ett modernt mediasamhälle skall se ut. För det första skall den inte se ut så att den kan användas för att skada och urholka den mångfald som publiken har rätt att kräva när en ny teknik ger möjlighet till en mångfald av olika kanaler. För det andra måste den vara något som direkt bidrar till mediasamhället och inte försöker konkurrera ut andra. Min mycket bestämda uppfattning är att *public service*-verksamheten måste vara någonting som gör att skatte- eller licensbetalarna vet att de är med och betalar och bidrar till att vitalisera det svenska kultursamhället.

Man kan fråga sig om det som *public service*-verksamheten i dag gör är till fyllest. Först och främst anser jag det vara oacceptabelt att den används som ett politiskt verktyg. Men jag anser också att en väl genomtänkt och utvecklad *public service*-verksamhet skulle kunna innebära en vitalisering av hela det svenska kulturlivet om man använde verksamhetens resurser till detta, och inte till att försöka sända samma program som andra sänder.

Herr talman! Mot denna bakgrund har vi moderater fört fram våra reservationer. Men det är också mot denna bakgrund som jag säger: Går regeringen vidare med att försöka använda *public service*-televisionen till ett politiskt verktyg tvingar den också fram en radikal omprövning av vad vi skall ha *public service*-verksamheten i Sverige till.

Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att även när det gäller synen på *public service* står Moderata samlingspartiet tämligen ensamt. Det digitala marknätet är en ambition från allmänintresset att se till att det finns flera olika distributionsformer för television och radio. Det är något som Centern, Folkpartiet och Socialdemokraterna gemensamt står bakom. Det är ett grupparbete, som manifesteras i de förslag som denna riksdag har haft att ta ställning till.

Jag kan också konstatera att Moderata samlingspartiet fortsätter att kämpa för ett *public service*-alternativ som skall vara så smalt att det inte har någon publik att tala om. Vad är detta om inte politisk styrning? Gunnar Hökmark står i denna kammare och säger att *public service*-kanalerna inte skall få sända samma sorts program som andra kanaler. Sådant skulle jag aldrig drömma om att ge mig in i och försöka styra!

Däremot har vi försökt att i det nya sändningstillståndet för Sveriges Television lyfta fram det kulturansvar som Sveriges Television och även

Sveriges Radio har. Jag är övertygad om att de kommer att höja sin ambitionsnivå på dessa punkter också.

Hela det resonemang och den vrångbild som Gunnar Hökmark ständigt arbetar med, nämligen att framställa socialdemokratisk men därmed också centerpartistisk och folkpartistisk mediepolitik som ett försök att göra *public service* till ett politiskt verktyg, är rent nonsens. Det finns ingenting som verkar i den riktningen. Vi kommer att få många nya alternativ, många fler kanaler och många fler kommersiella aktörer, som vi dessutom bejaktar. Just därför vill vi tvärtom se till att det i detta nya medielandskap också finns ett starkt *public service*-alternativ.

Anf. 36 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! När man läser den utredning som ligger bakom det digitala marknätet kan man se att syftet är att skapa en förutsättning för en statlig kontroll av vilka som skall sända. Marita Ulvskog brukar anklaga den som hävdar detta för lögn. Men jag föreslår att hon tittar i den Jedingska utredningen som ligger till grund för det som sedan blivit regeringens politik. Där står just dessa ord.

Detta är helt logiskt. Som en röd tråd genom socialdemokratisk mediepolitik har ju nämligen alltid, under årtionden, löpt försvar av monopol. Socialdemokraterna har fört en kamp mot att tillåta reklamfinansierade radio- och TV-sändningar och en kamp mot den frihet som skulle kunna finnas vid sidan av *public service*-verksamheten. Det är faktiskt inte så många år sedan som det var kriminellt att sända annan radio och TV än den som Sveriges Radio och Sveriges Television stod för.

På den tiden sade socialdemokrater till oss moderater: Ni är ju ensamma! Och det är sant. Under en mycket lång tid var det bara vi som bestämt var emot monopol. Det var bara vi som mycket bestämt hävdade att man skulle tillåta frihet i radioetern. Men det innebär uppenbarligen inte att våra sakargument var så dåliga. Därför kunde det vara värdefullt om Marita Ulvskog bemötte mig i sak i stället för att tala om hur många det är som inte tycker som Moderaterna.

Herr talman! När det gäller synen på Sveriges Television kan man hävda att licenspengarna skall användas på en mängd olika sätt. Det som jag pekade på är att jag anser att om man har en *public service*-verksamhet och särskilt insamlade licenspengar är det rimligt att publiken vet att den får ett bidrag till kulturlivet och till mångfalden som den annars inte får.

Kulturministern menar att Sveriges Television genom att sända de program den är unik och ensam om skulle få en liten publik. Detta får stå för henne. Jag menar att det svenska kultursamhället har en bredare publik än vad Marita Ulvskog uppenbarligen anser.

Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Återigen talar Gunnar Hökmark om statlig kontroll av själva distributionen av den framtida TV:n. Återigen måste jag säga att detta inte är socialdemokratisk mediepolitik, utan ett samarbete mellan tre av denna riksdags partier. Vi har informerat och haft täta kontakter också med övriga partier, och de allra flesta står bakom det mesta när det gäller

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, tros-
samfund och fritid

Kulturfrågor

det digitala marknätet just därför att det ger en möjlighet att nå *alla* titlare. En distribution skall inte utesluta stora delar av svenska folket.

Gunnar Hökmark beskriver *public service* som ett politiskt verktyg. Är det någon som agerar i enlighet med de utsagorna så är det Moderata samlingspartiet. Gunnar Hökmark har här i denna kammare nu stått och sagt att han skulle vilja ingripa så att inte *public service* får sända samma program som andra. Det skall alltså råda frihet i etern för alla utom för *public service*!

För övrigt har Hökmark agerat mycket starkt för att den ledande moderat som är ordförande i förvaltningsstyrelsen för *public service* skall få en annan position eftersom moderaterna uppenbarligen ser en önskan om att mer direkt styra *public service*-bolagen. Detta är inget som de övriga partierna har uttryckt något stöd eller någon sympati för. Det är Hökmark som ser *public service* som ett politisk verktyg – inga andra.

Anf. 38 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Marita Ulvskog försöker blanda bort korten. Vad vi talar om här är för det första det digitala marknätet. Begränsar man tekniken så att det blir åtta eller tolv kanaler och därigenom tvingar fram att sändningstillstånd måste sökas hos staten skapar man en kontroll. Denna kontroll skall ställas mot alla de andra möjligheterna som finns i digitaliseringen. Sök inte skydd bakom Centern och Folkpartiet, utan försvara den inställningen i sak i stället, Marita Ulvskog!

För det andra gäller det *public service*-televisionen som ett politiskt verktyg. Det har framkommit, för att uttrycka det mycket milt, mellan raderna att Marita Ulvskog visar en misstänksamhet, skepsis och ibland nästan fientlighet mot de privata och reklamfinansierade kanalerna. Under en lång tid fanns det ett vilande hot mot att lyfta bort TV 4:s sändningstillstånd. I stället blev budet att man skulle stärka *public service*-televisionen på de andra kanalernas bekostnad. Det är nämligen vad det i praktiken innebär. Det innebär också svårigheter för nytillträdande TV-kanaler. Det är detta jag menar med politiskt verktyg. För min del anser jag att varje redaktionell verksamhet i Sverige skall vara fristående från stat och politiker. Den skall vara självständig så att den kan uppfylla sin roll.

Jag menar likväl att det, när vi diskuterar vad *public service* i framtiden skall kunna koncentrera sig på, självfallet är rimligt att man diskuterar var *public service*-verksamheten kan göra mest nytta. Vi kan i denna kammare konstatera att den enkla synen att *public service*-televisionen skulle kunna användas för att vitalisera det svenska kulturlivet, tillåta en mångfald av ökat skapande, förkastades av kulturministern i den här debatten.

Anf. 39 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp en enda företeelse som inte alls är uppmärksammas i detta betänkande, inte av majoriteten och inte av något annat parti än Miljöpartiet. Det är en unik svensk företeelse, nämligen konstnärernas kollektivverkstäder, förkortat KKV. Dessa, om man så vill det offentliga rummets monumentalateljéer utgör också en förutsättning för mycket av utsmyckningen av vårt gemensamma samhällsrum.

Det är för mig fullständigt ofattbart varför dessa kollektiva verkstäder som är så unika inte går under anslaget för bild- och formområdet, dvs. under samma hatt, D 5, som t.ex. konsthantverkskooperativen. I dag är verkstäderna 22 stycken med 3 500 medlemmar. Medlemmarna består av professionella konstnärer och konsthantverkare. Verksamheten är icke vinstdrivande, den är ideell. Jag skulle vilja ha svar av majoriteten och inte minst av kulturministern om det är möjligt. Hur kommer det sig att man inte hanterar konstnärernas kollektivverkstäder under just detta anslag?

Det är nämligen så att statens ansvar vad gäller de här verkstäderna är mycket otydligt. Det måste tydliggöras. Miljöpartiet har i vår budget lagt 2 miljoner kronor extra till anslaget D 5 för att just konstnärernas kollektivverkstäder skall kunna få ta del av de här pengarna. I dag pågår nämligen en ren kapitalförstörelse, ett resursslöseri när det gäller kollektivverkstäderna. Det är en maskinpark som måste underhållas och förnyas. Om ni inte vet vad man gör på konstnärernas kollektivverkstäder så kan ni ta en promenad till Gamla stans tunnelbanestation. Perrongutsmyckningen av Göran Dahl är gjord just på en kollektivverkstad, Nackas kollektivverkstad.

Jag skulle alltså vilja ha svar på frågan: Hur kommer det sig att man över huvud taget inte räknar med konstnärernas kollektivverkstäder under anslaget för bild- och formområdet?

Sedan önskar jag också en betydligt tydligare ansvarsfördelning när det gäller just de här verkstäderna.

Skulle jag kunna få svar på detta skulle jag vara mycket nöjd. Jag hoppas att det finns några stycken som kan ge mig svar.

Anf. 40 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Vi säger inte från utskottets och inte heller från riksdagens sida exakt att till dem skall ni ge anslag och till dem skall ni inte ge anslag. Däremot inbillar jag mig, för att svara på Per Lagers fråga, att det står dem fritt från kollektivverkstädernas sida att söka anslag från Kulturrådet, som har att fördela anslagen i de här avseendena. Vi går inte in i enskildheter.

Däremot sägs det under utgiftsområde 17, på s. 60–61 så här: "Statens kulturråd har under innevarande år, med stöd av förordningen – – om statsbidrag till kulturella ändamål, lämnat bidrag till Sveriges Konstföreningars Riksförbund, Folkrörelsernas Konstfrämjande, Föreningen Svensk Form, Föreningen Handarbetets Vänner, Grafiska Sällskapet, Svenskt Barnbildarkiv, Nutida Svenskt Silver och Stiftelsen Gerlesborgsskolan. Bidrag har också lämnats till 16 konsthantverkskooperativ."

Där går det alltså in.

Anf. 41 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Det är just där det inte går in. Där finns inte konstnärernas kollektivverkstäder med.

Sveriges bildkonstnärsfond har kunnat lämna projektbidrag till kollektivverkstäderna. Under den senaste tioårsperioden har deras anslag faktiskt utgjort 57 %. I dag utgör det 1½ %. Det motsvarar 112 000 kr. Det

är alltså en fullständig avlövnings och en omstyrning av bidragen från en sådan här viktig konstnärlig basverksamhet.

Jag förstår inte vad Åke Gustavsson egentligen menar. Det är just under bild- och formområdet man inte ingår men där man borde ingå.

Anf. 42 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! För den händelse riksdagen inte vill göra detaljanvisningar och säga hur mycket pengar man skall ge till verkstäderna, och bryta upp det nuvarande budgetsystemet, är det under detta anslag de skall ingå. De skall ansöka. Sedan kan det hända att de av olika skäl som inte jag har kännedom om inte har fått anslag beviljat i detta sammanhang.

Men det är möjligt att det är så som sägs i anförandet, att det är märkligt och att det är felaktigt. I så fall finns det anledning att titta litet extra på det. Jag har inte den informationen för närvarande. Men det är möjligt att det finns anledning att återkomma.

Anf. 43 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att det är dags att göra som Åke Gustavsson sade, titta närmare på detta, och det ganska snart. Miljöpartiet motionerade om detta förra året också. Då hände ingenting. Jag vet att kulturministern har varit uppvaktad i frågan. Nu ser det ut att inte hända någonting. Men jag hoppas att Åke Gustavsson har gett signalen att nu får man titta betydligt mer seriöst på den här frågan.

Statens kulturråd upplever sig tydligen inte ha uppdraget att värna om konstens produktionsverkstäder. Det är allvarligt. Därför måste man nu bestämma sig för att titta närmare på var KKV, alltså konstnärernas kollektivverkstäder, befinner sig. Hur skall vi få in dem under samma hatt? Hur skall de få lika behandling som t.ex. konsthantverkskooperativen?

Anf. 44 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Jag kan bara beklaga, även om det sakligt inte hade haft så stor betydelse för debatten, att kulturministern inte kunde stanna kvar. Det ger trots allt ett viss anseende åt en debatt om det ansvariga statsrådet är kvar. Men hon valde, som hon sade själv, att träffa andra *fabulatori*.

Herr talman! Det kan tyckas vara en motsägelse, men samtidigt som det finns få områden som så illa lämpar sig att diskutera i politiska termer som kultur påstår jag ändå att vi alltför litet diskuterar kulturens roll och kulturens betydelse i beslutande församlingar, så ock här i riksdagen. När den väl diskuteras är det inte kulturens innersta utan kulturpolitiken som är föremål för meningsutbyte. På samma sätt som i den allmänna politiska debatten är det verktygen och prislapparna, inte målen och meningen, som är uppe till debatt. Vad vi diskuterar är hur vi skall överleva, inte hur vi skall leva.

Kultur är skapande. Kultur är upplevelser. Ingetdera av detta kan beslutas om i en politisk process. Det är väl också därför som styrande i alla tider hållit ett öga på kulturen – och därvidlag inte minst teatern. Där sker sådant som man inte kan påverka men sådant som påverkar skeendet.

Årets nobelpristagare i litteratur har pekat på den gamla 1200-talslagen ”mot frispråkiga gycklare”. Men ännu är det likadant i de länder som styrs av i grunden rädda grupper som inte vågar tillåta det fria ordet. Det är censuren som avgör teaterrepertoaren i det s.k. stabila landet Kina eller på Kuba. Så var det också i Honeckers DDR, i Francos Spanien, i Stalins Sovjet osv.

Sprängkraften i teatern gjorde att man inskränkte den även i Sverige så sent som under det senaste, och förhoppningsvis sista, världskriget. Vilhelm Moberg och andra sanningssägare hade stora svårigheter.

De flesta av våra teatrar är i dag i samhällsägo och beroende av näst intill bara en finansieringskälla. Samtidigt skall de vara en del av de inte blott roande utan även granskande och debatterande institutionerna. I det ligger en risk. Jag vill inte påstå att någon utnyttjat situationen till att påverka utbudet, men med alternativa och av varandra oberoende finansieringsvägar skulle teaterns situation i detta avseende vara säkrare. Detta är ett av skälen till att vi vill slå ett slag för både nationella och regionala fonder för kulturens finansiering.

Kulturen kan betyda mycket för samhället och politiken. Men samtidigt kan politiken när den ger sig på skapande verksamheter göra stor skada.

Mina upplevelser från ett kvartssekels liv med kulturpolitiken som en omfattande ingrediens är att det finns alltför många s-politiker – och kulturministern är en av dem – som ser kulturen främst som ett verktyg för den egna politiken. Musiken, teatern, filmen och dansen har en annan och mycket djupare roll. Visst kan dessa verksamheter vara instrument, men de skall i så fall vara i skolans eller i folkbildningens tjänst.

I en gemensam fempartireservation fogat till det betänkande vi behandlar nu görs just ett sådant påpekande om skolan. Jag beklagar att inte alla i utskottet kunde enas i frågan. Men jag förstod det bättre när jag hörde den totala oförståelse och det ointresse som utbildningsministern visade för två veckor sedan när han här i kammaren just fick en fråga om kulturens betydelse i skolan och för utbildningen. Det är synd om eleverna. Men vi inom oppositionen som bor i Stockholm, Göteborg och Malmö – där dessa frågestunder går ut i Öppna kanalen på TV – tackar för draghjälpen till nästa års val med sådana uppvisningar.

Herr talman! Däremot skall jag gärna ge s-ledamöterna på Helgeandsholmen ett erkännande för att de i ett antal frågor inser vissa fakta som man inte brytt sig om på andra sidan vattnet – i Rosenbad.

Kulturutredningen lade fram intressanta förnyelseförslag som inte skulle vara ekonomiskt betungande och i vissa fall kanske t.o.m. skulle kunna ge mer kultur för pengarna. Det är ju det vi alla borde arbeta för. Ett sådant område gäller musiken och s.k. genrecentrum. Dessa skulle kunna verka som förebilder, som kontaktpunkter och som utvecklingsplatser för övriga verksamheter inom samma genre, det må vara professionella utövare eller amatörer. Av detta har det inte märkts något i de två senaste årens propositioner.

På sätt och vis har kulturutskottet först genom att rädda kvar Göteborgsmusiken och nu genom att föreslå en förstärkning av anslagen till Svenska Kammarorkestern och Musica Vitae givit dessa orkestrar en möjlighet att arbeta vidare inom sina genrer till gagn även för andra liknande musikgrupper. Jag kan intyga att det redan finns ett starkt tryck på

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

Göteborgsmusiken för att de skall kunna spela en sådan roll – något som de också gärna vill.

Andra områden som vi moderater med tillfredsställelse sett att utskottet har kunnat enas kring är en ökning av stödet till arrangörer. Det sägs klart – med anledning av den moderata motionen Kr213 – att man härigenom skall öka möjligheterna för arrangörer av jazz och andra moderna musikformer liksom när det gäller folkmusik och icke-etablerade men till sin art förnyande arrangörer.

Herr talman! Det är mot bakgrund av det jag sagt nu senast som jag finner det något förvånande att Socialdemokraterna inte är beredda att göra slag i saken angående teaterarrangörer. Det behövs en uppräckning inom publikarbetet. En enig teaterutredning föreslog att anslaget till Skådebanan skulle upphöra och att motsvarande medel skulle överföras till föreningsdelen inom Riksteatern.

Varför gjorde utredningen det? Jo, av utredningen framgick att de uppgifter som ursprungligen var specifika för Skådebanan har till stor del övertagits av andra. Inte minst Riksteaterns erfarenheter understryker fördelarna med att inte integrera publikarbetet och teaterproduktionen. Genom samtal med företrädare för olika stads- och länsteatrar framgår klart att Skådebanan på de flesta håll i landet saknar förankring hos de teatrar som är grunden för rörelsens verksamhet. Det finns en risk att Skådebanans närvaro i en stad eller region snarare hindrar än uppmuntrar teatern på plats att bygga upp egna publikkontakter.

Längre fram i utredningen framgår det att för de regionala teatrar har Skådebanan en mycket liten betydelse för publikrekryteringen. Teaterföreningarna är mer naturlig samarbetspartner som arrangör och med mer komplett regionalt nätverk. Utredningen föreslår därför att statsbidragen till Skådebanerörelsen överförs till Riksteaterns föreningsavdelning att användas till lokalt och regionalt teaterfrämjande arbete.

Herr talman! Vi moderater håller fast vid det som då, 1994, var en gemensam politisk linje för alla politiska partier.

Jag har under hösten besökt ett antal föreställningar med Riksteatern. Samtliga uppsättningar har varit mycket bra! Jag vill ha det sagt med en gång. Men några iakttagelser som stärker både det jag nyss nämnde om publikarbetet och vårt ställningstagande när det gäller Riksteatern vill jag ändå peka på.

Den första: När jag besökte utskottsordförandens hemstad och där såg den rosade föreställningen Skönheten i byn, både talade jag med andra teaterbesökare och lyssnade på samtal under pausen. För flera var det tillfälligheter snarare än publikarbete som fått dem att komma dit. Jag vill i övrigt avstå från att recensera kringarrangemangen, men jag gjorde liknande iakttagelser vid ett annat teaterbesök vid samma tidpunkt i en västkuststad.

Den andra funderingen gäller hur pass vettigt det är att fortsätta med vuxenteater hos Riksteatern och arrangera turnéer till stora kostnader för resor, materieltransporter, traktamenten, hotellövernattningar osv. till teaterorter såväl som till angränsande andra orter. Nässjö ligger bara några mil från Jönköping, Höganäs tätt inpå Helsingborg och Kungsbacka på 20 minuters resavstånd från Göteborg.

Herr talman! Sverige täcks numera av ett nät av regionala teatrar. Riksteatern kom till när sådana inte fanns. Vi moderater tycker att en

bättre regional förankring av den egna teatern, ett stärkt publikarbete kompletterat med Riksteaterns specialensembler skulle ge Sverige en bättre teaterkarta och få flera åskådare att känna för, arbeta för och besöka sin teater.

Vi ser också hur man med moderna nya medier – även om kulturministern nyss inte trodde att det skulle bli några tittare eller lyssnare vid en satsning inom den s.k. *public service*-verksamheten – kan åstadkomma att många fler kommer i kontakt med såväl musik som teater och dans. Det är sant att man inte alltid kan jämställa dessa olika kulturformer, men de kan såväl väcka intresse för varandra som komplettera varandra. Till syvende och sist är det den enskilde som själv måste välja och avgöra. För att kunna göra det måste det till kunskaper och en viss vana. Då är vi tillbaka vid den punkt jag berörde tidigare. Skolan som kulturförmedlande institution kan nå alla på samma sätt under livets mest formbara och receptiva år. Musik, teater och dans, likaväl som litteratur och de kulturbärande ämnena, ger den enskilde en god grund att stå på inför det egna val han eller hon skall göra i sitt vuxna liv.

Herr talman! Som det har framgått har även jag ägnat mig mera åt detaljer och kulturpolitik än värden och värderingar rörande kulturen och kulturlivet. Men så ser ju dessvärre våra fåtaliga debatter inom denna sektor ut. Det är när budget och organisation skall beslutas som kulturen får sin dag. Jag ser fram mot den dag då bl.a. de principer och värderingar som ligger till grund för t.ex. våra reservationer 5, 6 och 17 kan debatteras utan att allt skall utgå från statens budget. Jag skulle naturligtvis helst vilja yrka bifall till dem likaväl som till de partigemensamma reservationer som även moderaterna står bakom.

Naturligtvis står jag bakom alla våra reservationer liksom det särskilda yttrandet i anslutning till mom. 61 i hemställan. Men för tids vinande yrkar jag här bifall bara till den moderata reservationen nr 3.

Anf. 45 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Först av allt vill jag sälla mig till dem som tidigare har tackat vår avgående kanslichef i kulturutskottet Lennart Persson för gott samarbete. Det gör jag av hela mitt hjärta. Vi har haft ett mycket bra samarbete. Samtidigt vill jag hälsa Lena Axelsson-Westlund välkommen. Jag vet att vi kommer att ha ett bra samarbete, därför att vi har erfarenhet av det. Vi välkomnar henne verkligen.

Jag skall fatta mig ganska kort i den här debatten. Lennart Fridén sade att det var för litet debatt om kultur och kulturens värden. Jag tog upp en del av det i mitt inledningsanförande och tänker bara ta upp ett par saker i den här omgången.

Jag vill också instämma i en annan sak som Lennart Fridén sade, och det är skolans betydelse när det gäller kulturen för barn. Det är där som barn får den största kontakten med kultur. Skolan är nog den viktigaste kulturbäraren. Barn och ungdomar har rätt till teater- och musikupplevelser i skolan. Där är vi överens. Vi är också med på den reservation som Moderaterna och flera andra partier står bakom.

Herr talman! Den fråga som har väckt mest debatt i den här kulturbudgeten är utan tvekan länsmusiken. Beslutet om en större neddragning fattades förra året. Det är lätt att hylla den princip som framfördes bl.a. i Kulturutredningen att alla kulturformer skall ha ett likartat stöd. Olikt-

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

erna har, som vi alla vet, historiska skäl. Genom den debatt som fördes förra året och de uppvaktningar som då gjordes fick vi i utskottet en mer tydlig bild av den betydande roll som länsmusiken spelar ute i regionerna och att den nu också har utvecklats i den riktning som var avsikten när länsmusiken bildades. Det gör det svårt på många håll att ställa om. Jag hyllar fortfarande principen att alla kulturyttringar skall ha likartat stöd. Därför var det bra att besparingen på länsmusiken minskades i år samt att vissa län fick ett extra tillskott. I behandlingen i utskottet har vi gemensamt beslutat att tillskjuta ytterligare medel till Stiftelsen Musik i Kronoberg och Stiftelsen musik för Örebro län.

I det sammanhanget är det viktigt att påpeka att vissa regioner har arbetat mycket hårt med omställningen och vidtagit en mängd åtgärder för att anpassa sig till den nya situationen. Jag vill bara nämna Musik i Väst. De som har gjort det kan naturligtvis känna sig missgynnade när vissa län nu får ytterligare medel. Vi har ändå bedömt att situationen i de nu gynnade länen är så prekär att en insats är nödvändig. När det gäller Musik i Väst och Västra Götaland har jag i ett särskilt yttrande pekat på att en del av det nya länet har den lägsta andelen av de statliga kulturanslagen per capita, nämligen Älvsborgs län. Jag vill understryka att det är viktigt att ta hänsyn till den totala kulturbilden i en region vid fördelningen av stödenheter. Jag vet att det är Statens kulturråd som gör detta, men vi tycker att det är viktigt.

Kulturutskottet föreslår också i full enighet en ökning av anslaget B 3 med ytterligare 2 miljoner, som skall gå till bidrag till arrangerande musikföreningar, bl.a. arrangörer av jazzmusik samt arrangörer som står för förnyelse av verksamheten. I den ökningen kommer också arrangörer av folkmusik och mångkulturell musik att få en viss förstärkning. Lennart Fridén nämnde genrecentrum. Jag tycker att ett genrecentrum för folkmusik är angeläget. Jag hoppas att vi gemensamt kan fortsätta att arbeta för att det kommer till stånd. Det finns embryon till sådana centra, bl.a. i Uppland.

Vi vet att många teaterinstitutioner lever på marginalen – jag skall inte ta upp Göteborgsdebatten. Det är därför bra att det nu finns vissa medel för insatser för dessa. De fria gruppernas verksamhet är också en mycket viktig del av kulturlivet. De lyckas ofta med begränsade medel att föra ut teater i hela landet, inte minst till barn och ungdomar. Jag har i ett särskilt yttrande pekat på att det är angeläget att Statens kulturråd vid fördelningen av medel till de fria teatergrupperna tar stor hänsyn till i vilken utsträckning de bedriver turnéverksamhet ute i landet och i vilken utsträckning som verksamheten riktas till barn och ungdom.

Majoriteten i utskottet vill inte ha sådana pekpinnar att man säger det. Jag vill inte heller ha pekpinnar, men det är viktigt att den grundläggande principen finns med när Statens kulturråd fördelar pengarna.

Jag vill peka på ett annat problem för de fria grupperna. I och med de riktade bidragen för de regionala stöden till kultur blir det så att de olika institutionerna söker förnyelse och ny verksamhet. De som inte har riktat sig till barn och ungdomar tidigare kanske då kommer på att de skall göra det, t.ex. med en teater. Då blir det en nysatsning för de institutionerna, som då får del av de riktade stöden och därmed kan gå ut och erbjuda teater för barn och ungdom, kanske utan att ha betalat över huvudet taget. Kommunerna kan ha svårt att betala för den verksamheten. Det är en

mycket svår konkurrenssituation. Det snedvrider konkurrensen för de fria grupperna.

Jag tycker att det är viktigt att vi följer utvecklingen på det här området. Vi skall inte ha stöd som slår ut en viss del av kulturlivet i förhållande till andra. Det vore olyckligt. Den delen kanske vi inte har tänkt på, men det är viktigt att vi följer den frågan.

Med det, herr talman, avslutar jag denna debattrunda.

Anf. 46 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag skall här koncentrera mig på några delar av betänkandets avsnitt om teater, dans och musik.

Vi har – inte utan viss kritiskt färgad förvåning – kunnat konstatera att en av våra nationalscener, Dramatiska teatern, haft stora ekonomiska problem. Ett lån på 25 miljoner kronor hade upptagits av Dramatiska teatern för att rädda den akuta situationen.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att staten skulle överta lånet, och så skulle Dramatiska teatern betala av det med några miljoner om året ett tag framöver. Regeringen presenterade förslaget som en lämplig form av ägartillskott till Dramatiska teatern.

Folkpartiet tycker att vi borde ge Dramatiska teatern möjlighet till fortsatt framgångsrik konstnärlig verksamhet utan betungande följder av åtgärder som nuvarande styrelse och ledning inte kunnat påverka. Därför var Folkpartiets förslag att riksdagen skulle visa ägaransvar inför Dramatiska teatern genom att överta det aktuella lånet på 25 miljoner kronor utan återbetalningsskyldighet. Tyvärr gick det inte att få majoritet för det förslaget.

Värderade talman! Ett annat förslag, som Folkpartiet tyvärr inte kunde få majoritet för i kulturutskottet, gäller Marionetteatern i Stockholm. 1998 har Marionetteatern funnits i 40 år. Den är föregångare inom barnkulturen, men dess konst är lika fascinerande för vuxna som för barn. Den är Sveriges första representant för scenkonstformen dockteater. Marionetteatern har vunnit stor uppskattning vid gästspel över hela världen. Teatern svarar för yrkesutbildning i sin genre, och den har skapat ett unikt museum för stiliserad scenkonst – Marionettmuseet. Folkpartiet har föreslagit att Marionetteatern skulle få sitt anslag utökat med 1 miljon kronor, från 1 062 000 kronor till 2 062 000 för 1998 – en lämplig värdering av Marionetteaterns enastående verksamhet under 40 år. Majoriteten i utskottet sade nej till det förslaget.

När det gäller Svenska Riksteatern kan vi konstatera att den folkrörelsen inför 1998 års kongress skall göra en total genomlysning av Riksteaterns lokala, regionala och centrala verksamhet. I väntan på det har Riksteatern inte blivit föremål för några sensationella åtgärder i regeringens budgetproposition. Folkpartiet är kritiskt till det förslag i propositionen som gäller uppdraget till Riksteatern att planera och ansvara för ett s.k. forum för världskultur vid Södra teatern i Stockholm.

Vi anser att det vore bättre att placera detta forum för världskultur vid det nya etnografiska museet i Göteborg. Det finns enligt vår uppfattning väsentligt större samhörighet mellan forum för världskultur och ett museum för världskultur än mellan detta etnografiska museum och de två konstmuseerna Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i Stockholm, som regeringen vill föra samman med etnografiska museet i Göteborg.

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

Värderade talman! 1996 beslutade riksdagen att det årliga stödet till länsmusiken skulle minska med 60 miljoner kronor fördelat på en tvåårsperiod. Regeringen har konstaterat att det skulle bli ett för hårt slag för svenskt musikkiv. Därför föreslår regeringen nu att stödet minskas med bara 50 miljoner kronor – 10 miljoner upp för länsmusiken, alltså.

Länsmusiken svarar för den största delen av det professionella konsertutbudet i respektive region. Redan nu har åtskilliga delar av denna viktiga kulturverksamhet stora ekonomiska problem. Storleken på anslagen från staten och från de regionala huvudmännen är sådan att det på många håll är närmast omöjligt att uppehålla den kvalitet som man har lyckats uppnå.

Tyvärr har staten inte levt upp till vad landsting och kommuner uppfattade som del i en överenskommelse när staten en gång överlämnade huvudmannaskapet för länsmusiken till dem. Lika illa kan man säga att det är att de regionala politiska organen inte känt tillräckligt ansvar som huvudmän.

Folkpartiet anser att de regionala huvudmännen bör ges ytterligare tid för att justera sina ekonomiska insatser i enlighet med av riksdagen uttalade riktlinjer för stödet till länsmusiken. Att regeringen reducerar den förutskickade minskningen av statsbidraget visar att regeringen också noterar problemen för länsmusiken. Vi hörde också hur kulturministern påpekade just detta.

Folkpartiet har föreslagit att anslaget till länsmusiken skulle öka med 26 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag, så att bidragsnivån för 1997 uppnås även för 1998. Då skulle huvudmännen få ytterligare ett år på sig för att försöka visa ansvar för sin länsmusikorganisation. De pengarna skulle också räcka till separata insatser i Kalmar län och i Gävleborgs län.

Ett enigt kulturutskott har beslutat att en omfördelning bör göras inom musikområdet så att stödet till Stiftelsen Musik i Kronoberg ökas med 1½ miljoner kronor, att Stiftelsen Musik för Örebro län också får ytterligare 1½ miljoner kronor samt att stödet till lokala musikarrangörer och fria grupper ökas med 2 miljoner kronor, bl.a. som stöd till arrangörer av jazzmusik och till arrangörer som står för förnyelse av verksamhet. Var och en av oss i kulturutskottet hade säkert kunnat finna alternativ till placering av de omfördelade pengarna, men eftersom allt ökat stöd till musikverksamhet runt om i landet är välkommet var det bra att det gick att få enighet i kulturutskottet om just detta.

Värderade talman! Tyvärr måste vi konstatera att det är kris i musikkivet runt om i landet. Riksdagens majoritet beslutar om minskning av stödet till länsmusiken. I många kommuner kämpar kommunala musikskolor med krav på besparingar som, om de genomförs, kan få förödande konsekvenser för svenskt musikkiv.

De kommunala musikskolorna är grund för så gott som all professionell musikverksamhet i Sverige. I varenda orkester och på de flesta stolar vid orglar och andra klaverinstrument runt om i landet sitter musiker som har fått sin grund i en kommunal musikskola. Det är allvarligt om den verksamheten försummas i framtiden.

Alla partier i riksdagen utom Moderata samlingspartiet har i motioner i år till riksdagen uttryckt sin stora oro för vilka effekter de minskade kommunala bidragen till musik- och kulturskolorna kan få. I en motion

undertecknad av miljöpartister, folkpartister, vänsterpartister och kristdemokrater föreslås en översyn av frågan om hur vi skall kunna tillgodose barns rätt att få grundutbildning i att spela ett instrument oavsett var de bor i landet.

Värderade talman! I Falkenberg har ledningen för Tullbroskolan föreslagit ämnet teoretisk slöjd. Man kan skratta åt det och konstatera att det egentligen inte är något nytt. När jag läser katalogen från Clas Ohlson i Insjön och tänker på allt jag skulle kunna göra med verktyg och maskiner som bjuds ut på sidorna ägnar jag mig åt teoretisk slöjd.

Det finns en allvarlig tendens i innovationen från Falkenberg. Tänk om fler och fler skolor klarar politiskt beslutade ekonomiska nedskärningar genom att införa teoretiska och billigare alternativ till konstnärligt skapande. Det kan vara teoretisk musik, där man tittar på omslag till grammofonskivor. Det kan vara teoretisk teater, där man läser och ser på bilderna i Riksteaterns program. Informationschefen sitter på läktaren. Är skolorna en ny målgrupp? Vi kan också tänka oss hur skolledare i panik föreslår teoretisk idrott, där man ser på Sportspegeln i TV och berättar i klassrummet nästa dag.

Värderade talman! Det är angeläget att vi som ägnar oss åt kulturpolitik i riksdagen ger stöd för våra kamrater i den kommunala kulturpolitiken, så att vi kan hålla kulturens fana så högt att svenskt kulturliv inte utarmas ytterligare. Observera att jag använde ordet ”ytterligare”. Det finns en risk för att framtidens kultur inte får det stöd från det uppväxande släktet som vår generation ger. Det är grunden för det som vi fick vara med om som barn.

Anf. 47 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Genom 1996 års kulturpolitiska beslut reviderades statsbidragssystemet bl.a. för regionala dans-, musik- och teaterinstitutioner. Ändringen innebar att det tidigare tillämpade grundbeloppssystemet ersattes med ett nytt system – ett s.k. stödenhetssystem om 100 000 kr per enhet. Det systemet föreslås tillämpas också på länsmusiken från 1998.

När det gäller statsbidraget till länsmusiken innebär förändringen inga osthylvemetoder, precis. Som försvar från regeringen brukar man ofta höra att Kulturutredningen föreslog ännu större förändringar i bidraget. Jag anser att man inte kan försvara sig på det viset. Att försvara sig med jantelagen håller inte. Vi politiker måste se till verkligheten.

Kulturutredningen ville omfördela pengar från länsmusiken till andra musikverksamheter. Det tycker jag däremot går att försvara.

Kulturutskottet har beslutat sig för att omfördela 5 miljoner kronor från regeringens pott ur anslaget A 2, och det tycker jag är väldigt bra. Också att inlemma länsmusiken i det reformerade bidragssystemet tilltalar mig. Att dessutom samtidigt dra ned 50 miljoner kronor på två år får väldigt drastiska konsekvenser. Det måste var och en inse.

Kommuner och landsting har i dag inte råd att svara upp mot den nedskärningen. De måste före en nysatsning på musik svara för kostnader inom vård, omsorg och skola. Det går helt enkelt inte att ställa två så viktiga verksamheter mot varandra.

De länsmusikorganisationer som har byggt upp en verksamhet som i första hand riktar sig till barn och ungdom och vårdinstitutioner kommer

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

att drabbas hårt. De extramiljoner som regeringen ger till kommuner och landsting kommer inte att räcka för att bekosta båda verksamheterna.

Riksdagsbeslutet kommer att innebära färre musikupplevelser för våra barn och gamla. Det innebär att fungerande verksamhet kommer att brytas ned. Ensembler kommer att splittras. Vi kommer därmed också att överge en kulturpolitisk vision. Den levande och näralliggande kulturen – den man kan lyssna på och möta i ett samspel – kommer kanske att bytas ut mot en cd-skiva.

En annan hotbild som följer av det här beslutet är att uppsagda musiker inom länsmusiken kommer att börja frilansa. Det kanske i och för sig kan vara bra, men risken är att de flyttar till någon storstad, där det finns en marknad för musiker. Det får också stora konsekvenser för vår vision om en levande kultur i hela landet. Vi behöver ett statligt regionalt kulturstöd som fungerar, så att vi kan ha kulturpolitiska satsningar även ute i vår glesbygd. Risken är annars att kulturen tenderar att flytta in till storstäderna.

Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet har från början inte velat dra ned alls på anslaget till länsmusiken, medan Moderaterna, Centern och Socialdemokraterna har varit relativt överens, förutom vad gäller det som vi i utskottet har beslutat att omfördela.

Jag vill yrka bifall till reservation 21. Jag glömde i mitt förra inlägg att yrka bifall till reservation 44, så jag gör det på en gång.

Vänsterpartiet har begärt en översyn av statens nya regionala bidragssystem. Vi har inte fått gehör för det här, i alla fall inte fullt ut. Regeringen delar ändå vår oro. Det visar sig genom att det flexibla i bidragssystemet nu kommer att frysas på 2 % i stället för att höjas till 4 %, som vi beslutade förra året.

Göteborg kommer ofta upp i våra kulturdebatter. Förra året gällde det världskulturmuseet och en ny myndighet, där Folkens museum – etnografiska, Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet skulle ingå. Nu gäller det varsel om uppsägning av 120 personer vid Göteborgs stadsteater. Man kommer att bygga om teatern, och då passade man på att säga upp all personal, 160 personer. Nu har man beslutat att återanställa 39 personer inför hotet om indragna statsbidrag. Av dessa är enbart 10 personer konstnärlig personal.

Enligt svar på en skriftlig fråga anser kulturministern att det räcker med att det bedrivs konstnärlig verksamhet under verksamhetsperioden och att det i sin tur krävs att det finns exempelvis skådespelare som verkar med full kraft för att stadsteatern skall få statsbidrag. Vad är det för ett svar egentligen? Vad är det för regler? Var finns viljan att ha långsiktighet i kulturpolitiken? Hur skall vi få långsiktighet och tillgänglighet i teaterlivet om verksamhetspengar utgår på sådana här grunder? Räcker det med två personer som verkar med full kraft för att en teater skall få statsbidrag?

Enligt riksdagens beslut förra året skall kopplingen mellan bidrag och personalstorlek upphöra. Bedömningen av bidragets storlek skall ske utifrån en helhet, dock inte lokalkostnader. Utskottet vill vidare understryka att utgångspunkten är att huvudmannens ekonomiska motprestation skall ligga kvar på nuvarande nivå för att statligt bidrag i lika omfattning skall utgå. I övrigt skall kraven i de kulturpolitiska målen uppfyllas.

Det här var innebörden i fjolårets beslut, och jag undrar om Göteborgs stadsteater faktiskt uppfyller de kraven.

Prot. 1997/98:43
9 december

Anf. 48 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Teatrarna i hela landet har det svårt i dag. Det räcker inte längre att spela för utsålda hus. Budgeten går ändå inte ihop. Jag önskar mig en mer omfattande dialog mellan politiker och kulturarbetare. Jag menar att den dramatik som utspelas kring Stadsteatern i Göteborg skulle kunna undvikas om de inblandade parterna samtalade med varandra. Jag menar inte att förändringar inte måste göras, utan jag kritiserar bristen på dialog och tydlighet.

Miljöpartiet vill betona dialektiken mellan länsteatrar och fria teatergrupper. De behöver båda varandra. Vi ställer inte upp på regeringens förslag till indragna procentuella medel för utbetalning om vissa krav uppfylls. Vi kallar det helt enkelt för en besparing och en ökad centralstyrning.

Jag skall säga något om temporära och permanenta nationella uppdrag. Principen med riktade tidsbegränsade nationella uppdrag är bra, men tre år kunde gott vara fem år. Det kan vara svårt att hinna skörda på tre år, och det kan då lätt bli så att man förutsätter ytterligare en treårsperiod. Vi ser inget hinder i att nya temporära nationella uppdrag beviljas och inrättas under pågående treårsperiod.

Tom Tits Experiment i Södertälje lyckas t.ex. mycket pedagogiskt och konsekvent förena konst och vetenskap med en naturvetenskaplig utgångspunkt. Ett annat exempel är Textilmuseet i Borås. Den kompetens man har om klädernas historiska betydelse och stadens egen historiska betydelse vad gäller textil är värd att lyfta fram, och detta är ett nationellt intresse. Det är vi flera inom de olika partierna som tycker i kulturutskottet.

Miljöpartiet ser inte heller något principiellt hinder för att ge ett permanent nationellt uppdrag. Ett sådant uppdrag kan ges till Norrlands Musik- och Dansteater, så att man kan utvecklas utan att hela tiden behöva oroas för att pengarna inte skall räcka. Glöm inte att Östersund ligger i mitten av Sverige och att vårt statliga stöd per invånare till den mittersta och norra delen av landet är procentuellt mindre per individ än stödet till den södra delen.

Så ett par ord om den samiska teatern. I Norge har samerna ett nationellt teateruppdrag och erhåller 8 miljoner kronor om året från staten i stöd. Resultatet har varit mycket positivt, och teatern har också kunnat ge föreställningar i Sverige. I Sverige har regeringen däremot en avvaktande inställning och utreder. Vi tycker att den samiska teatern skall ha ekonomiskt stöd under tiden som regeringen har den avvaktande inställningen och utreder frågan, och vi har avsatt pengar för detta i vår budget.

Jag vill betona att hela hanteringen av länsmusiken framstår som cynisk. En verksamhet som efter en omorganisation börjar hitta sin form och utvecklas får lida för en okunnig kulturutredning, som baserade sitt beslut på ett gammalt material. Under tiden har det hänt så mycket. Eftersom jag själv satt med i kulturutredningen under det sista året vet jag vilken information jag fick. Jag vet nu vad Kulturrådet har lyft fram i sin aktuella redovisning om vad som har hänt med Sveriges länsmusik. Länsmusiken är kanske den som bäst uppfyller de kulturpolitiska målen i

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

hela landet. Jag vill bara påminna om de 7 000 skolkonserter man hade förra året. Om man inte har en topporkester i ett län kan man heller inte behålla sina kvalitativt högutbildade musiker. Då blir det också svårt för den kommunala musikskolan och kulturskolan att få kvalificerade lärare till sin utbildning, eftersom dessa musiker ofta har flera jobb. Att vara kulturarbetare innebär ju ofta också att vara mångsysslare.

Med det vill jag också säga ett par ord om musik- och kulturskolan. En del kommuner lyckas satsa och bibehålla sin kulturella verksamhet, men många kommuner har inte orkat med att behålla kommunala musikskolan och kulturskolan utan lägger ned. En del kommuner har valt att koncentrera kulturskolan till ett ställe, vilket gör att barn som bor en bit från skolan har svårt att ta sig dit. Det blir helt enkelt för långt att pendla. Egenavgifterna har också ökat mycket under de senaste åren, och det finns faktiskt föräldrar som inte har råd att låta sina barn prova att spela instrument. Här har vi inte bara en egen motion från Miljöpartiet utan också en flerpartimotion, där vi säger att det skall vara en rättighet för varje barn, oavsett var man bor i landet, att kunna pröva ett musikinstrument.

Vi har även i vår budget avsatt medel till Rikskonserter. Vi anser nämligen att det fortfarande finns många hål att fylla inom Rikskonserter och att dess budget skall ligga kvar på nuvarande nivå. När regeringen hävdar att en liten anslagsökning för lokala musikarrangörer skulle väga upp nedskärningarna på länsmusiken och Rikskonserter tycker vi att det är helt felaktigt. Vi tycker att konsekvenserna av en eventuell nedskärning och omprioritering är oklara. De är inte utredda. Vi menar att om vi skall göra omprioriteringar måste de självklart först föregås av en generell utredning och kartläggning av hela Musiksverige. Vi vet att detta också är ett starkt önskemål från musiklivet självt.

Nu riskerar det tyvärr att bli så att om en länsmusiker förlorar sitt arbete i länet måste han eller hon söka sig till någon av de tre storstäderna Stockholm, Göteborg eller Malmö. Det är omöjligt att få arbete som frilansande musiker ute i landet. Vi har redan 80 % av de frilansande musikerna i de tre stora städerna.

Jag vill också säga ett par ord om Dramaten, herr talman. Dramaten har länge varit en av landets mest framgångsrika scener; det vet vi alla. Den räknas inte bara som ett av Europas ledande teaterhus utan har också vunnit stor internationell uppmärksamhet. Några av oss har också varit bakom kulisserna. Där finns stora kulturskatter att hitta, bl.a. i form av en fantastisk hantverksskicklighet.

Jag måste säga att Miljöpartiet ställer sig frågande till propositionens skrivningar om att målet för Dramaten är att redovisa en årlig vinst på 5 miljoner. Vi anser inte att det skall vara ett mål för en konstnärlig verksamhet att gå med vinst, utan vi vill i stället uttrycka oss så att ett eventuellt överskott kan fonderas och bli en buffert om Dramaten återigen hamnar i ekonomiska bekymmer. Vi har redan i år avsatt ett par miljoner som start för den bufferten.

Sedan vill jag säga några ord om Riksteatern, som är i full gång med att förändra både sin organisation och sin repertoar. Det går fort – en del tycker att det går för fort, men vi kan se och läsa att man gör sitt arbete med viss framgång. Vi tycker att det är rimligt att Södra Teatern stannar kvar hos Riksteatern och att Forum för världskultur kommer att utgöra en

del av dess verksamhet. Jag beklagar och tycker att det är trist med själva den auktoritära utredningshantering som har lett fram till den här propositionen. Det är dock historia, så varför gräva ned sig i den?

Vi vill betona att i begreppet världskultur ligger att det skall avvisa distinktioner mellan centrum och periferi, majoritet och minoritet, svensk och invandrare. Därför vill vi att världskulturhuset skall ge möjlighet åt människor med olika kulturell bakgrund och identitet att visa upp sig och kunna samverka. Vi tycker också att forumet kan behöva olika arenor att spela på. Vi vet att många kulturarbetare har kastat längtansfulla blickar på Skeppsholmens kyrka, så vi hoppas att den också skulle kunna bli en möjlig spelplan.

Anf. 49 FANNY RIZELL (kd):

Herr talman! Jag tar bara upp några få punkter av det som vi i och för sig kan ha åsikter om inom det här avsnittet.

För mindre än en vecka sedan fick vi information om allt som skall hända under kulturhuvudstadsåret. Det var ett mycket digert program som kulturminister Marita Ulvskog presenterade, med stor bredd och – som vi hoppas – god kvalitet. Det vore synnerligen sorgligt om en så välrenommerad kulturinstitution som Marionetteatern skulle få sluta sina dagar just det året, som dessutom är dess fyrtionde år. Som det ser ut är inte utsikterna så lysande. Vår motion om att rädda den har avslagits. Det är också fler som har motionerat. Jag skulle vilja vädja till Kulturdepartementet och till kulturministern att göra något för den, att rädda den.

Stockholms Spårvägsmäns Musikkår borde också ha en stor uppgift att fylla under kulturhuvudstadsåret, och inte bara då. Vi har i motion Kr306 anfört att Stockholms län saknar länsmusikavdelning. Stockholms Spårvägsmäns Musikkår är en stor professionell symfonisk orkester med stor bredd och stor konsertverksamhet. Landstinget är huvudman. Enligt min mening borde Kulturrådet känna ett ansvar för att säkerställa dess fortsatta verksamhet. Vi kan bara vädja för den också.

Jag kommer nu till länsmusiken, som i många län – kanske i alla – har en svår ekonomisk situation. Har den inte det får den väl det om 20 % av dess bistånd tas bort. I budgetpropositionen föreslås en minskning av bidraget till länsmusiken med 25 miljoner kronor. Så här sade riksdagen för ett år sedan:

”Regeringen anser att alla bör kunna få del av ett varierat musikutbud av hög kvalitet och möjligheter till eget musikutövande. För att uppnå detta bör statens insatser på musikområdet syfta till att

- ett vitalt lokalt musikliv utvecklas i hela landet,
- regionala musikinstitutioner blir en resurs i det lokala musiklivet,
- lokal arrangörsverksamhet stimuleras,
- ökad samverkan kommer till stånd mellan musikinstitutioner och musiklivet i övrigt – – –” osv.

Man kan inte säga att vi uppfyller detta om vi bantar länsmusiken på det här sättet.

Man hör ibland inlägg om att just länsmusiken har varit gynnad med bidrag från staten. Då bör man påminna sig, eller rättare sagt påminna andra om, att staten när huvudmannaskapet övertogs från landstingen gjorde ganska långtgående åtaganden. Jag läser: Någon kostnadsövertagning skall inte ske, varken vid övertagandet eller därefter. Vidare: Even-

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

tuella värdeminskningar av det statliga bidraget bör inte ske utan att de nya huvudmännen får skäligen tid och reella möjligheter att vidta de åtgärder som då blir nödvändiga.

Jag tycker inte att man har haft reella möjligheter. Landstinget är huvudman, och det är i de flesta fall väldigt svårt i landstingen att tävla om pengar med sjukvården. Även om landstingen har det här ansvarsområdet också blir det alltid ett motsatsförhållande där. Jag kan förstå dilemmat, och det är mycket svårt att i nuläget ändra på detta. Därför måste staten fortsättningsvis ta sitt ansvar.

Med det förslag som nu ligger på vårt bord försämras förutsättningarna för en regionalt förankrad musikverksamhet. Det kan innebära att vissa regioner förlorar sin enda professionella musikensemble, vilket i sin tur kan ge effekter på dans- och teaterverksamhet. Det får mycket negativa effekter för regionalt kulturliv och naturligtvis för de musiker som arbetar i regionen. Vart tog talet om den regionala verksamhetens betydelse vägen?

Ewa Larsson har pekat på musikskolorna i det här sammanhanget. Om musiklivet i regionerna är en kedja är det här en länk som man inte får glömma bort. Vår vän Wilson tog upp teorislöjden. Faktum är att det finns teorimusik också. Och det kan man ju ha till en viss grad. Man kan tänka sig att samla en grupp och diskutera noter och annat ett tag. Jag har faktiskt hört detta, så jag vet att det förekommer. Men det är inget sätt som man kan fortsätta på.

Det finns en risk att det här utarmas. Jag har sett musikskolorna på nära håll, och jag har sett hur man sparar på dem. Om man dessutom sparar på all annan musikverksamhet i regionen går det onekligen ut över barn och ungdomar och i det långa loppet över oss alla. Vi är beroende av att de ungdomar som får musikskola från början får utveckla sitt musikkunnande och sin musikkännedom. Det är viktigt att hela kedjan hålls levande. Där är länsmusiken väldigt viktig, som bjuder på levande, högkvalitativ musik.

Det är mycket glädjande att det i utskottet har kunnat skapas enighet om de stora behov som finns hos Musica Vitae och Kammarmusiken i Örebro. De får 1,5 miljoner kronor var. Också Musikarrangörer i samverkan får 2 miljoner kronor, vilket inte är lika mycket som regering förutspådde i 1996 års proposition.

Det motiveras att det är angeläget att främja ett brett och varierande musikutbud i landet. Men det utbudet främjas inte av att 22 miljoner kronor dras in. Det får vi inte glömma.

Vi kristdemokrater hade i vår budget avsatt 20 miljoner kronor till länsmusiken och 3 miljoner kronor till Musikarrangörer i samverkan. Vi beklagar att musiken har blivit så illa behandlad.

Anf. 50 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Fanny Rizell tog upp mitt resonemang om den teoretiska slöjden i Falkenberg och nämnde nästan litet anklagande att det också finns teoretisk musik. Men i musiken är den teoretiska delen en viktig del. Jag har själv genomlidit hundratals lektioner i harmonilära som är en teoretisk del av musiken, och den är viktig för mycket musikutövning. Poängen med den kritik som jag riktade mot verksamheten i Falkenberg var att för de barn som skulle ägna sig åt den teoretiska slöj-

den var detta den första kontakten med en verksamhet som i övrigt är så uppbyggd på handens, ögats och känslans skapande verksamhet.

Jag nämnde i mitt förra anförande att jag kunde tänka mig att ägna mig åt en sorts teoretisk slöjd när jag läser katalogen från Clas Ohlson i Insjön. Men det gör jag därför att jag har en bakgrund där jag har hållit på med slöjd och fått använda händerna. Problemet för de stackars barn som skall ägna sig åt teoretisk slöjd i Falkenberg är att de inte vet vad lärarna talar om när de resonerar om hur en mejsel, en hyvel eller något annat verktyg skall användas. Detta är så oroande för svenskt kulturliv att jag hoppas att tjänstemännen i Falkenberg ändrar sin uppfattning. Jag har kollat vilka som har majoritet i styrelsen i Falkenberg. Jag hade nästan hoppats att det var moderat majoritet. Men det var det inte. Men det är lika illa att det är Socialdemokraterna som har majoritet i styrelsen. Jag får hoppas att ni socialdemokrater kan tala politikerna i Falkenberg till rätta, så att den teoretiska slöjden åtminstone kan få någon bräda med i verksamheten.

Anf. 51 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Det var ingen anklagelse mot Carl-Johan Wilson. Det som jag ville peka på var att stora grupper i Musikskolan får teoretisk undervisning i hur man spelar fiol. Visst kan man under någon lektion tala om hur fiolen är uppbyggd och fungerar. Men det stimulerar inte musikintresset att göra detta. Och man gör det inte bara en gång utan det sker under flera lektioner. Jag är rädd för att de besparingarna inom musikkivet – t.ex. stora grupper i pianospel, vilket inte gör det särskilt lätt för läraren att stimulera eleverna – går rakt igenom överallt, och de är olyckliga var de än förekommer.

Anf. 52 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! Bakgrunden till denna kulturdebatt är ju kulturbeslutet förra hösten. Enligt det beslut som vi snart sannolikt kommer att fatta för nästa år kommer att präglas av mycket stora förändringar och omfördelningar inom kulturområdet. Mot den bakgrunden är det faktiskt mycket glädjande och ett gott betyg att en förhållandevis stor enighet om kulturpolitiken har framkommit här i dag. Jag tror inte att det är allmän välvilja som gör att Carl-Johan Wilson så helhjärtat sluter upp bakom många av dessa förslag. Jag inbillar mig faktiskt att det beror på att han och Folkpartiet tycker att det i huvudsak är en bra kulturpolitik.

Jag tänkte börja med att säga några ord om statsbidragssystemet. I år är första året som detta system provas. Det finns några reservationer i betänkandet. I den ena framgår att man vill utreda stödsystemet, som alltså har fungerat under bara knappt tolv månader. I en annan reservation framgår det att man vill avskaffa systemet med riktade insatser. Jag menar att det är för tidigt att göra förändringar i detta system. Jag har en känsla av att det egentligen inte är själva systemet utan nivån i systemet som ger upphov till detta. När det sker förändringar i ett system och de som tar emot bidragen upplever att resurserna är otillräckliga och att de får för litet pengar är det klart att det är mycket lätt att anklaga själva systemet i stället för nivån.

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

Det finns även en annan reservation som anknyter till detta system, nämligen den från Centern som gäller relationerna mellan basverksamhet och projektstöd eller riktade bidrag. Vi har från utskottets sida sagt att vi i stort sett tycker som motionärerna men inte funnit att det finns någon anledning att göra ett tillkännagivande. Jag vill gärna betona att det är väsentligt för kulturpolitiken att institutionernas basbehov blir tillgodosedda. Men det är också väsentligt att det finns en rörlighet som gör att man kan stimulera nytänkande, pröva nya former, osv. Det är balansen som är synnerligen viktig, så att man vinner flera fördelar med det bidragssystem som vi har. Jag har goda förhoppningar om att det stödsystem som vi nu har kan leda till detta.

Sedan skall jag säga något om länsmusiken, eftersom det är ett stort debattämne. Förändringen innebär att samma stödsystem kommer att gälla för länsmusiken framöver som för andra konstområden. Såvitt jag vet finns det inte några andra meningar om detta. Vi är ganska överens om att detta rimligen bör stödjas på ungefär samma sätt.

I musiklivet handlar det om att göra omfördelningar, och musiklivet får på andra områden ett större stöd. Några exempel på detta är att anslagen till dansen under de senaste åren har ökat. Det gäller t.ex. uppbyggnaden av Norrlands Musik- och Dansteater.

Den förändring som sker är inte heller någon överraskning. Den lanserades nämligen av Kulturutredningen. Den fanns med i diskussionerna i remissomgången kring kulturutredningen. Sedan fanns den med i propositionen förra hösten. Detta har, med vissa skillnader, omsatts i praktiskt handlande i budgeten för nästa år. Men det är alltså ingen överraskning för någon att detta har skett.

Däremot tror jag att det finns ganska stora skillnader i hur länsmusiken i de olika delarna av landet har mött detta. På en del platser ligger tyngdpunkten i länsmusiken i stora ensembler eller flera mindre enheter, medan andra har en uppbyggnad med en liten del fast anställda med större resurser för stöd för frilansande musiker och olika former av arrangörsstöd. Detta har lett till att denna förändring har mottagits på olika sätt i olika delar av landet.

Jag vill bestämt påstå att det under resans gång har skett mycket stora uppmjukningar av det ursprungliga förslaget. Regeringen har föreslagit en reducering av minskningen från 60 till 50 miljoner kronor. Dessutom har regeringen föreslagit vissa bidragsförstärkningar – 2 miljoner kronor till Musik i Dalarna, 1 miljon kronor till Gotlandsmusiken, 1,5 miljoner kronor till Norrbottens kammarorkester och 2,5 miljoner kronor till Norrlands Musik- och Dansteater.

På socialdemokratiskt initiativ har utskottet sedan plockat fram 1,5 miljoner kronor till Svenska kammarorkestern, Örebro länsmusik och Länsmusiken i Kronoberg. Musica Vitae har fått 1,5 miljoner kronor. Vi har också föreslagit ca 2 miljoner kronor till musikarrangörerna.

Detta är alltså en mängd förslag som har gått ut på att göra denna omställning lättare.

Jag har lyssnat till inläggen i den här debatten. Flera debattörer har målat ut de vådor som detta för med sig. Jag är den förste att erkänna att det här på kort sikt kan innebära att det sker förändringar. Men jag har upplevt så mycket av omstruktureringar och förändringar i verksamheter att jag inte skulle våga måla ut vilka färor vi kommer att möta om ett, två

eller tre år när den här förändringen har skett. Om vi om två, tre eller fem år kommer ut i landet och möter musiklivet lokalt i länet undrar jag tvärtom om vi inte möter ungefär samma aktivitet, samma verksamhet – om än i kanske andra former – och samma vitalitet i musiklivet som vi i dag möter. Vi har ju en utomordentlig förmåga att, när ett beslut väl är fattat och vi står inför reella förändringar, göra det bästa möjliga av situationen. På många håll kan förändringen t.o.m. leda till vitalitet, ökad uppfinningsrikedom och ökade satsningar.

Det finns ingen anledning att tro annat än att de lokala och regionala huvudmännen som en följd av, förhoppningsvis, förbättrade ekonomiska resurser framöver också har möjlighet att ta ett större ansvar för musiklivet. Rimligen är det väl också en fördel att den här förändringen tvingar de lokala och regionala huvudmännen att ta ett större ansvar för musiklivet än staten. Därmed menar jag inte att staten skall undandra sig ansvar. Det ligger faktiskt också möjligheter i den här reformen.

Sedan skall jag något beröra det förslag som innebär att vi har tagit 5 miljoner kronor, nämligen förslaget om att avsätta ”krispengar” som en beredskap för insatser till stöd för en del lokala och regionala institutioner, främst inom teaterområdet, som har allvarliga ekonomiska problem.

Det är väl alldeles utomordentligt att regeringen har lagt fram det här förslaget. Även om vi där har tagit 5 miljoner kronor återstår 21 miljoner kronor, som bör innebära en möjlighet att hjälpa till på de håll där det är besvärligt. Besvärligt är det ju onekligen på sina håll.

Herr talman! Sedan skulle jag vilja säga några ord om reservation nr 5 från moderaterna. Det är ingen som hittills i debatten har uppmärksammat den reservationen. Där står det: ”Ansvar för de teatrar som inte är nationalscener bör på sikt tas över av de regionala huvudmännen. I fråga om kulturinstitutioner på dans-, musikteater- och musikområdet bör staten ta ansvaret för regionala institutioner i sådan utsträckning att samtliga delar i landet kan få del av kulturutbudet.” Därmed uppmärksammas att där staten skall ta ett ansvar finns inte dramatisk teater, talteater, med. I stället är det fråga om dans-, musikteater- och musikområdet.

Vi har i den här debatten diskuterat en mängd ”små” detaljer. Om moderaterna fick möjlighet att genomföra vad som sägs här, nämligen att på sikt avskaffa statens stöd till alla teatrar som inte är nationalscener, skulle jag verkligen inte vilja vara chef eller vara engagerad i någon läns- eller stadsteater eller någonting sådant.

Jag vill fråga Lennart Fridén: Menar ni verkligen detta? Innebär det att på sikt skall statens stöd till stadsteatern i Göteborg tas bort? Jag förutsätter att vi kommer att ha en stadsteater i Göteborg, oberoende av vad som händer i och med den nuvarande krisen. Skall staten alltså ta bort sitt stöd från stadsteatern i Göteborg, från stadsteatern i Borås och från läns-teatrarna i Älvsborg, Bohuslän och Skaraborg, för att hänvisa till den västsvenska region som vi båda så småningom kommer att ingå i?

Hur ställer sig moderaterna i det här fallet till de fria grupperna? Skall också det statliga stödet till de fria grupperna tas bort? De är ju inte heller nationalscener. Hur rimmar detta med kravet på att landstingen och regionerna enligt moderaterna enbart skall svara för sjukvårdsfrågor? Ni hänvisar ju beträffande de regionala institutionerna just till regionalt stöd, men samtidigt säger ni att landstingen och regionerna bara skall syssla med sjukvård.

Jag tror att Lennart Fridén i sitt inlägg sade något som är signifikativt för den moderata synen i detta sammanhang. Han sade ungefär så här: Det är synd att det är prislapparna, inte målen, som diskuteras. Jag förstår den moderata synen. Ni moderater har tydligen ingen prislapp alls när det gäller de regionala institutionerna och stadsteatrarna.

Jag vill också rikta mig till Carl-Johan Wilson och Folkpartiet. Det gäller Dramaten och detta med att vi tycker att man skall betala tillbaka lånet. Det är väl rimligt att den som lånar pengar också betalar tillbaka dem. Detta skall uppfattas som en retorisk fråga till Carl-Johan Wilson.

Det har också sagts en del om Riksteatern som det under årens lopp har stormat mycket kring. Därvidlag har den socialdemokratiska gruppen här i riksdagen under skilda regeringar på många sätt ställt upp och värnat anslagen till Riksteatern. Vi har nämligen uppfattningen att Riksteatern behövs för att erbjuda ett varierat teaterutbud ute i landet, vilket länsteatrarna inte kan göra. Stundom anføres det att eftersom det finns en länsteater i varje län så behövs inte Riksteatern. Men det skulle innebära att teaterutbudet ute i landet blev oändligt mycket fattigare, för i dag finns det knappast någon länsteater som har ett så allsidigt utbud att den tillfredsställer i stort sett alla behov som finns i ett län. Därför behövs Riksteatern.

För ögonblicket råder det stiltje när det gäller kriget på bidragsområdet, fränsett moderaternas inställning. Det skall bli spännande att se vad som kommer fram av den omstrukturering och den diskussion som på olika plan pågår inom Riksteatern. Det finns säkert anledning att återkomma till det.

Slutligen yrkar jag, herr talman, bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande och avslag på de reservationer som berör detta område.

Anf. 53 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Anders Nilssons förhoppning om att framtiden för svensk kultur blir ljus, trots minskat stöd för t.ex. de kommunala musikskolorna, är enligt min mening inte riktigt trovärdig.

Det krävs bevarandeinsatser i varje kommun, i varje landsting och här i riksdagen *nu*. Annars blir det en dålig framtid för den här kulturen. Utövare och publik rekryteras från samma grupp. Om musikskolorna inte får leva vidare kommer det i framtiden inte att finnas vare sig musiker eller publik. Visserligen blir det då en billigare kultur, men framför allt blir det en torftigare kultur.

Anders Nilsson ställde en retorisk fråga som jag alltså inte behöver besvara. Ändå vill jag säga att man skulle kunna reglera statens stöd till Dramaten varje år utan sådana här åtgärder. Att staten först ger pengar till Dramaten och sedan säger att en del av de pengarna skall betalas tillbaka, detta för att klara av ett lån, tycker jag är en onödigt krånglig omväg.

Anf. 54 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill erinra om en sak som Åke Gustavsson tog upp i sitt inledningsanförande, nämligen att kommunerna i Sverige per invånare faktiskt har fått ökade anslag inom kulturområdet. Speciellt märkbart är detta i storstäderna Göteborg och Malmö.

Det är alltså inte så att kulturområdet är missgynnat, det är tvärtom ganska gynnat. Men naturligtvis finns det en enorm spänning mellan de förväntningar, de förhoppningar och den kreativitet som finns inom kulturlivet på institutioner, inom folkrörelser och annat och det som resurserna ger möjlighet att genomföra. Det är nog en ganska bra spänning. Det hindrar inte att också jag gärna ser, Carl-Johan Wilson, att vi kunde få större resurser till kulturlivets förfogande.

Fortfarande tycker jag att samma krav skall ställas på teatrarna och kulturinstitutionerna över huvud taget som på andra samhällsföreteelser, nämligen att man skall hålla sig inom givna budgetramar. Om det inte lyckas måste varje institution vara med om att rätta till det läge som uppstått.

Anf. 55 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Herr talman! Det är möjligt att man kan iaktta en ökning på kulturområdet i kommunerna, och det vore väl om det är så. Det är möjligt att det är andra budgetar än kulturbudgetarna som påverkar musiklivet. Jag tror ändå att det måste ligga någonting bakom alla de rop på hjälp som kommer från de kommunala musikskolorna runt om i landet. Jag vet att Anders Nilsson och övriga socialdemokrater i kulturutskottet tycker som jag i denna fråga, att vi måste stödja detta. Men det är viktigt att vi nämner dessa saker så att man inte tror att allt är gott och väl i landet.

Anders Nilsson har rätt i att det inte är någon välvilja från Folkpartiet eller mig som ligger bakom den samsyn i kulturpolitiken som jag har redovisat här i dag. Men vi har tydligt markerat vad vi gillar och ogillar både i regeringens förslag och i t.ex. Moderata samlingspartiets förslag. Den allmänna välviljan kan vi visa i det sätt på vilket vi debatterar. Hela kulturutskottets verksamhet präglas av en kärleksfull atmosfär, vilket gör att vi kan ha sådana här debatter där vi måste markera extra om det är spets i det vi säger, inte bara en allmän välvilja, som Anders Nilsson nämnde.

Anf. 56 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi i grunden har samma behov av att lyssna till de olika synpunkter och krav som förs fram från kulturlivet på olika områden. Jag tror inte det råder någon skillnad i vår syn på behovet när det gäller insatser för barn och ungdom i skolan, både i musikskolorna och allmänna kulturskolor. Vi har alla skäl att lyssna och efter bästa förmåga stödja insatserna. Sedan kan det möjligen skilja på vår förmåga och på vårt sätt att prioritera olika pengar. Det är det som ger upphov till våra debatter.

Anf. 57 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Först vill jag bara som en liten kommentar till Anders Nilsson säga att det var faktiskt någon som hade tagit upp moderaternas icke-stöd till regionala institutioner och vilka konsekvenser det kan få.

Min kommentar gäller egentligen det som Anders Nilsson sade om vår reservation om basverksamhet kontra projekt. Han knöt det bara till de riktade bidragen. Det är litet mer som ligger i vår reservation. Det kan finnas ett problem i de riktade bidragen, som jag påpekade i mitt inlägg

tidigare, och det är att det kan leda till en snedvridning av konkurrensen mellan t.ex. en institutionsteater och en fri grupp. Det tycker jag att vi skall titta på. Jag ser litet vidare där.

Det finns någon sorts inställning att allt skall förnyas, allt skall förändras när det gäller kultur och kulturinstitutioner. Det skall vara mindre antal anställda och fler frilansare osv. Som vanligt i Sverige svänger pendeln litet för långt när vi skall genomföra förändringar. När vi tycker att någonting inte är bra vill vi ändra det mesta. Det är viktigt att vi inte får en sorts projektifiering av kulturverksamheten utan verkligen värnar basverksamheten regionalt och överallt i Sverige. Det finns en mängd fonder och instanser där man kan söka bidrag till kulturprojekt.

Det hade varit bra om vi hade kunnat få ett tillkännagivande till regeringen på denna punkt. Även om man på Kulturdepartementet säkert läser en del av texterna är naturligtvis ett tillkännagivande en betydligt starkare markering.

Anf. 58 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är någon skillnad egentligen i Marianne Anderssons och min – Centerpartiets och Socialdemokraternas – syn på denna fråga. Bara för någon timme sedan hörde vi kulturministern försäkra att man på departementet läser de reservationer som finns och den debatt som har varit, t.o.m. lusläser. Vi betonar att vi har samma syn som motionärerna i denna fråga. Det är ingen risk att det inte blir uppmärksammat.

Anf. 59 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är glad att vi fick det här replikskiftet, eftersom Anders Nilsson uppenbarligen hade missuppfattat en del av det som vi menar i vår reservation. Då hoppas jag att man på Kulturdepartementet läser även protokollet från denna debatt och ser att det är litet mer som vi avser med reservationen när det gäller basverksamhet kontra projekt. Jag hoppas att vi kan få en bättre balans i framtiden.

Anf. 60 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Givetvis är nivån på bidraget i stödsystemet en del av det som oroar folk ute i landet. Om regeringen hade fördelat de 26 miljoner kronorna under anslaget A 2 för egen disposition till den regionala kulturverksamheten direkt i budgeten, hade kanske inte rösterna höjts så högt och inte heller om länsmusiken i och med inträdet i stödsystemet inte hade belastats med ett så stort sparkrav. Då hade säkert inte heller protesterna varit så stora.

En sak står dock klar, och det är att oseriösa huvudmän troligen kan utarma kulturverksamheten och det med hänvisning till de ändrade bidragsreglerna. Troligen kan man – jag är inte säker på det – fortsätta att få statsbidrag trots att man i stort sett säger upp all personal. Här biter inga anslagsökningar. Detta är ett systemfel som utarmar den statliga kulturpolitiken och de mål som vi faktiskt vill uppnå. Det här tycker jag att vi behöver titta vidare på. Vi behöver en utredning för att se hur det egentligen ligger till.

Anf. 61 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! De 26 miljoner som blev 21 avser 1998 års budget. Om vi i dag skulle låsa fast precis vad de skall användas till skulle det innebära att det inte finns några pengar om det under 1998 inträffar någon olyckshändelse, vilket inte kan uteslutas, vid någon teater eller annan kulturinstitution. Jag tror alltså att det är bra att dessa pengar finns till regeringens disposition för att användas där de akut bäst behövs.

Charlotta Bjälkebring använde uttrycket ”oseriösa huvudmän”. Det är möjligt att hon avsåg dem som hanterar stadsteatern i Göteborg. Huvudmännen för de regionala kulturinstitutionerna är stora kommuner och landsting. Jag skulle faktiskt inte vilja beteckna dem som oseriösa. Jag tror att varje län och varje stor kommun som har sådana här institutioner arbetar för att ge dessa den bästa möjliga miljön att arbeta i och resurser efter vad de har möjlighet att ge. Jag tror inte att det finns några oseriösa huvudmän för de här institutionerna.

Anf. 62 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att alla inte delar min uppfattning att det är oseriöst att man säger upp 60 personer på en stadsteater och återanställer 39 personer. Jag anser att det är oseriöst och att det är viktigt att vi också här från riksdagen kan säga att vi tycker det.

Vi här i riksdagen måste se till att det blir en bra regional kulturverksamhet i hela landet. Därför måste vi vara tydliga. Om regeringen hade anslagit mer pengar i bidragssystemet, tror jag inte att den här debatten hade blivit så kraftfull och stor. Jag håller med om att det kan vara bra att regeringen har ett visst antal kronor för eventuella händelser som vi inte känner till. Men vi känner ju till att teatrar och länsmusik har det otroligt kärt ut i landet, och då borde vi göra någonting åt det innan det blir katastrof.

Anf. 63 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är rimligt att ungefär samma villkor tillämpas på kulturområdet som på en rad andra samhällsområden.

Vi har på grund av olika omständigheter tvingats att göra förändringar inom väldigt många områden. Det är i och för sig förändringar som ibland leder till utveckling och förbättring men som ibland också kan innebära problem och bekymmer för många. Men att därvidlag undanta kulturområdet och säga att på det området får inte sådana här åtgärder vidtas är inte rimligt.

Jag skulle faktiskt tro att vi som en följd av detta om ett antal år, efter en rekonstruktion av Göteborgs stadsteater, kommer att få ett vitalt och livskraftigt teaterhus som svarar mot västsvenska och göteborgska behov på teaterområdet. Jag tycker faktiskt inte att det som har hänt är en katastrof. Det är en smärtsam och plågsam förändring, men den är sannolikt nödvändig därför att teatern annars hade levt under förhållanden och med ett underskott som inte hade varit möjliga att hantera. Det har varit nödvändigt att göra någonting drastiskt, men jag är ganska övertygad om att ur detta kommer det också att stiga något livskraftigt och bra för regionens kultur- och teaterliv.

Anf. 64 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Anders Nilssons resonemang påminner mig om historien om hunden som stängdes in i garderoben utan mat, vatten och lyse. Efter ett tag släpptes hunden ut ur garderoben, och den viftade gladeligen på svansen trots att den inte hade fått mat eller vatten.

Förändringen, dvs. *besparingen* – det är bra om vi använder rätt språkbruk – för landets länsmusik är ingen överraskning, säger Anders Nilsson, utan den har varit känd sedan flera år. Men det är ju två faktorer som inte har varit kända sedan flera år. Den ena är Sveriges landstings mycket svåra ekonomiska situation i dag. Den andra är den utveckling som länsmusiken har haft under de många år som Anders Nilsson talar om.

I Kulturrådets rapport kan vi läsa om denna utveckling. Det kanske är så att länsmusiken är den kulturhändelse som bäst uppfyller de kulturpolitiska målen i dag. Skall länsmusiken då bestraffas på det här sättet? Det kommer att bli svårt för länens dans- och teaterverksamhet att samarbeta med musiken om orkestern får läggas ned. Det är ju inte någon hjälp om man ger litet mer till dansen om orkestern ändå måste läggas ned, eller hur?

Besparingen är helt oacceptabel. Jag hoppas att kulturutskottet även fortsättningsvis skall kunna samarbeta om ytterligare insatser, när vi nu vet hur verkligheten ser ut.

Anf. 65 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Den här förändringen diskuterades ju av Kulturutredningen för några år sedan. Visst var landstingens situation då känd. Det råder ingen tvekan om detta.

Jag vill hävda att många av påståendena om vad som har förändrats är efterhandskonstruktioner. Det är en besvärlig omställning och en förändring av stödet, men jag har ändå uppfattat att alla är överens om att det är naturligt att alla de olika konstarterna får ungefär samma stöd som i den regionala kulturpolitiken. Det är alltså besvärligt, men jag vill varna för de överord om de konsekvenser som förändringen får. Jag är nämligen helt övertygad om att den inte får sådana konsekvenser, därför att lika väl som Ewa Larsson påstår att situationen är en annan nu än för ett antal år sedan kommer situationen att vara annorlunda om ett antal år när förändringen fått finna sina nya former.

Anf. 66 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Verkligheten förändras ju hela tiden. Frågan är vad man sätter upp för mål. Musik är kanske den kulturyttring som når flest människor varje dag. Efter musiken kommer filmen. Vem har sagt att vi skall göra ett sparbeting på just musik? När fattade vi det beslutet? Om vi ser på helheten blir det ett sparbeting för Sveriges musikliv, även om vi ger litet mer här och där och litet mer till lokala arrangörer.

Jag påstår ingenting, utan jag har läst de konsekvensbeskrivningar som man själva har gjort ute i regionerna. Om vi skall vara tillräckligt säkra, Anders Nilsson, varför då inte först ge svenskt musikliv den samlade utredning som man har efterfrågat i så många år och sedan fatta beslut? Då behöver vi inte stå här och tro.

För flera år sedan valdes nya politiker till våra olika landsting i Sverige. Jag tror att det hade varit svårt att få dessa politiker till landstingen om de riktigt hade insett vad de hade framför sig – de stora sparbeten som de nu kämpar och sliter med på bästa möjliga sätt. Jag tror att det blir svårt för t.ex. en lokalpolitiker i Uppsala län, som har ett budgetunderskott på 100 miljoner kronor, att klara av att motivera ett ökat stöd till Uppsala länsmusik för 1998. Jag vill att vi sansar oss litet, går tillbaka och ger musiklivet en ordentlig utredning först.

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

Anf. 67 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Ewa Larsson frågar vem som har bestämt att vi skall spara just på musiken och länsmusiken. De som bestämmer är väl vi när vi fattar det här beslutet, men vi gör det på förslag av Kulturutredningen. Vi har emellertid i mycket hög grad mildrat de förslag som Kulturutredningen lade fram. Så enkelt är det. Om det är så att Ewa Larsson vill ha besked om vem som fattar beslut i frågan, så är svaret att riksdagen gör det. Det är ett mycket klart och koncist besked på den punkten.

Anf. 68 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Anders Nilsson var rädd för att han inte hade citerat mig rätt apropå prislapparna. Jo, i år gjorde Anders Nilsson det. Men som framgår av förra årets protokoll citerade han mig inte rätt då.

Anfall är bästa försvar, brukar det heta. När jag påminde Anders Nilsson om teaterutredningen, som han tillsammans med Carl-Johan Wilson och mig undertecknade den 20 april 1994, och den enighet som vi uppnådde där om vad vi skulle göra för att förbättra publikarbetet för teatrar, förteg han självfallet detta. Det försökte han att göra förra året också. Jag väntar fortfarande på en förklaring till att man har gått ifrån det gemensamma ställningstagande som vi gjorde då.

När det gäller stadsteatern i Göteborg är det kanske inte riktigt sjyst att debattera på det här sättet. Jag har faktiskt suttit i dess presidium i 15 år. Jag kan kanske komma med detaljer om och diskutera sådant som andra inte har tillgång till. Låt mig ändå säga att det kanske inte så mycket är bristande seriositet, som Charlotta Bjälkebring sade. Däremot är det en mycket stor oskicklighet och okunskap som den nuvarande styrelsen, där Socialdemokraterna har egen majoritet med fyra av sju platser, visar. Därför kan man ifrågasätta vad som kommer att hända med den teatern framöver.

När det gäller vem som skall vara ansvarig för de regionala kultursatsningarna var det faktiskt så att jag redan i mitt inledningsanförande här pekade just på den reservation 5 som Anders Nilsson tyckte att man hade glömt bort. Det vore väldigt väsentligt om vi kunde diskutera de här principfrågorna. Vad skall staten göra? Vad skall regionala organ göra? Det bör vi diskutera som principfrågor bortsett från de statliga budgetfrågor som är aktuella här i dag.

Sedan är det väl inte orimligt att man backar upp sina egna teatrar inom de olika områdena. Det finns andra utgifter, bra mycket större, som staten har vältrat över på både landsting och kommun. Då har jag inte hört några protester från Anders Nilsson och hans parti.

Anf. 69 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker för min del att texten i den här reservationen är väldigt anmärkningsvärd. Moderaterna vill lägga över ansvaret för de teatrar som inte är nationalscener på de regionala huvudmännen. ”På sikt” står det. Är det ett år eller är det två år eller är det fem år som ni har tänkt er?

Det är alltså en mycket betydelsefull och allvarlig fråga för teatrar ute i landet. Om jag vore ordförande eller chef för de här teatrar, skulle jag kasta mig över närmaste datamaskin och skriva brev till moderaterna och fråga: Menar ni verkligen det här?

Mot det ställer Lennart Fridén en fråga som var föremål för en idé i Teaterutredningen 1994, som i den fortsatta behandlingen har spolats av Kulturutredningen, som inte har lyfts fram i kulturpropositionen och som inte har aktualiserats annat än av Moderaterna i motionen. Det är alltså en fråga som rör mellan fyra och fem miljoner och som egentligen i dag saknar aktualitet. Det finns över huvud taget ingen anledning att nämna det här. Detta använder Lennart Fridén som ett försvar eller ett motangrepp när det gäller det här generalangreppet mot de regionala länsteatrar och stadsteatrar. Jag tycker verkligen att det är skillnad mellan de här två problemområdena i storlek och betydelse.

Anf. 70 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det är självklart att man inte kan göra en sådan här *snabb* förändring. När Anders Nilsson frågar om det är på ett år eller två år eller fem år, så kan vi säga att man självfallet måste se till att man kan göra en typ av växling. Där kommer bl.a. de förslag som vi har lagt fram om regionala fonder in i sammanhanget. Det går ju alldeles utmärkt att t.ex. bygga upp den västsvenska kulturfonden med allt som den kommer att kunna göra i Västsverige. Det borde inte vara konstigare på det här området heller.

Så jag förstår inte alls vari oron ligger. Vi har ju inte sagt att det skall rivas ned. Vi gör inte så att vi rycker upp med rötterna och sedan hoppas på att något annat skall komma i stället. Självfallet får det här utredas. Vi får titta på det.

Det är klart att det är ett seriöst förslag. Jag vet inte om Anders Nilsson dömer efter sitt eget parti och att det är därför han ifrågasätter om vi menar vad vi skriver. Självfallet menar vi det vi skriver i alla fall.

Anf. 71 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Lennart Fridén undrar vari oron ligger. Vi har tidigare haft en debatt om länsmusiken. Där är det fråga om besparingar på det statliga anslaget som ligger på 15–20 %. Det har lett till en enorm debatt och enligt företrädare från i alla fall Kristdemokraterna, Folkpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet är det en enorm oro ute i landet för vad det skall leda till.

På teaterområdet vill Moderaterna ta bort allt statligt stöd till de här stadsteatrar och regionala institutionerna, och så säger Lennart Fridén att det inte finns anledning till oro. Jag tycker att det är ett orimligt påstående. Dessutom vill jag fråga: Vilka regionala huvudmän är det fråga om

eftersom landstingen enligt Moderaternas syn inte skall syssla med kulturfrågor?

Prot. 1997/98:43
9 december

Anf. 72 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Jag läste upp ett citat om att huvudmännen borde få skälig tid och reella möjligheter att vidta de åtgärder som var nödvändiga. Det är precis det jag tycker att de inte har fått. Landstingen sitter nu och stänger avdelningar – ja rent av sjukhus. I kommunerna vet vi precis hur det ser ut. Då är det inte rimligt att tänka sig att landstingen skall ta större ansvar – och inte heller kommunerna – för det här. Det är faktiskt inte läge för det. Därför tycker jag att staten sviker sitt ansvar och frångår de löften som man gav.

Anders Nilsson säger att det mer eller mindre kommer att ordna sig med tiden. Om några år får vi se hur det ser ut. Det är möjligt. Men det är väldigt svårt att tänka sig att en orkester i alla fall skall kunna fungera om man tar bort 20 % som nedskärningen nu är. En cellist kan inte spela fiol, än mindre slagverk.

Orkestrarna slås sönder, det är ofrånkomligt. Allt det som flera tidigare talare har pekat på, t.ex. att professionella musiker försvinner från regionerna, utarmar regionernas musikliv. Menar Socialdemokraterna och Centern att det är lyckligt att det blir så? Jag kan inte se någon ljusning i det fallet. Det måste bli en utarmning av musiklivet i regionerna.

Anf. 73 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill kort svara Fanny Rizell att jag har ju givit min syn, och vår syn, på de här frågorna tidigare. Det förefaller ganska onödigt att upprepa argumenten ytterligare en gång. Jag vill bara tillägga att om vi träffas och stämmer av hur utvecklingen har blivit ute i länen tre år efter att detta beslut trätt i kraft, är jag ganska övertygad om att det finns sådana krafter inom kulturlivet som gör att vi snarare kommer att se en vitalisering av musiklivet under den här tidsperioden. Det kommer vi inte att göra just på grund av de här besparingarna eller förändringarna, utan på grund av den vitalitet som finns i kulturlivet.

Anf. 74 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Ja nog har kulturen, enkannerligen musiken, en inneboende kraft. Och visst kan vi hoppas på den. Men nog tycker jag att det här är misshandel. Kultur och musik har överlevt i många andra, mycket värre, situationer. Men jag tycker att det här är olyckligt ändå.

Anf. 75 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i vad talare som Carl-Johan Wilson och Ewa Larsson redan har sagt om hanteringen av länsmusiken.

”Att ta del av ett varierat utbud av direkt framförd musik är dock alltfjämt svårt, om man inte bor i en större stad.” Detta konstaterande – helt riktigt – gjorde regeringen inledningsvis i sin kulturpolitiska proposition förra hösten.

Detta borde därför också vara den verklighetsbild som skall styra inriktningen av det statliga stödet till den regionala musikverksamheten.

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

Det är det kanske också i ord, även om det alltid tycks vara mycket lättare att få riksdagen att värna större enskilda lokala projekt eller ensembler.

I förra årets proposition konstaterade regeringen att: "Sammantaget har länsmusiken utvecklats långsammare och mer ojämnt än väntat — — — men regeringen menar att länsmusiken likväl — — — har förutsättningar att på sikt bli den dynamiska kraft i det regionala musiklivet som avsågs med reformen. — — — Resurserna måste nu organiseras på ett bättre sätt, så att det starka musikintresse som finns i hela landet kan beredas möjligheter att utvecklas."

Sedan länsmusikreformen genomfördes 1988 bedrivs verksamheten i Gävleborgs län på det sätt som Kulturutredningen och därefter regeringen i sin proposition förespråkar. Resurser är inte uppbundna till fasta kostnader eller anställda musiker eller ensembler. Musik Gävleborg bedriver sitt arbete i kontinuerligt och nära samarbete med länets lokala musikarrangörer, dvs. lokala musikföreningar på ideell basis som i allt större utsträckning fått kommunernas förtroende och stöd att arrangera konserter av högsta professionella kvalitet i respektive kommun.

Ett exempel på dessa arrangerande lokala musikföreningar är Musik i Ljusdal som om en månad tioårsjubilerar med en konsert med Per Tengstrand. Han är kanske vår internationellt mest uppmärksammade pianist just nu. Det är dessa musikföreningar som med sin dialoginriktade efterfrågan styr det musikaliska utbudet i länet. Det länssamarbete över kommungränserna som sedan början av 90-talet ägt rum med stöd av Kulturrådet har kraftigt understrukit denna inriktning.

Fru talman! Alltsedan länsmusikreformen genomfördes har kritik riktats mot att länsmusiken runt om i landet i alltför hög grad knutit upp sina resurser i fast anställd personal. Så är inte och har aldrig varit fallet i Musik Gävleborg. Såväl Kulturutredningen som propositionen framhöll också som positivt att vissa län valt att inte fast anställa musiker utan använda alla resurser till att engagera frilansande musiker på turné- och konsertuppdrag. Så är det i Gävleborgs län. Därför förespråkades att länsmusiken i större utsträckning än vad som nu är fallet bör utvecklas till ett samordnande, initierande och stödjande regionalt musikorgan. Musik Gävleborg är här ett av många framhållet föregångsexempel.

Det mycket väl fungerande, flexibla och obyråkratiska samarbete som finns i Gävleborgs län genom Musik Gävleborg bygger, som jag sade tidigare, på en ständig dialog med de eldsjälarna som de lokala musikarrangörerna utgör. De centrala kultur- och musikpolitiska målen bör följas upp genom utvärdering och uppföljning. Statens kulturråd bör vara en motor i att stimulera den dialog ute i länen genom vilken den regionala musikpolitiken utformas. Det statliga stödet bör även fortsättningsvis kanaliseras via länsmusiken på det sätt som förutsågs i länsmusikreformen 1988.

Fru talman! Alltsedan starten för det statliga stödet till länsmusiken har länsmusiken i Gävleborgs län tillsammans med den i Kalmar län varit satt i stryckklass. Dessa två erhöll från början ett drastiskt lägre stöd än övriga, eftersom de andra hade höga fasta kostnader för fasta orkesterensemblar. Det statliga stödet har därefter höjts procentuellt lika för alla, varför de ursprungliga snedsitsarna ständigt förstärkts. Länsmusik som bundit sina resurser till fasta ensembler har därför ständigt gynnats på

bekostnad av dem som haft en inriktning som motsvarat vad statsmakterna i ord har förespråkat.

De av riksdagen antagna riktlinjerna för stödet till länsmusiken har strävat efter att en ständigt större andel skall användas mer flexibelt och mångsidigt och främja de lokala arrangörerna. I höstens budgetproposition har regeringen i enlighet med Kulturrådets kartläggning av länsmusiken förespråkat att viss hänsyn tas till de två snedsitsarna. Trots detta kommer Länsmusiken i Gävleborgs län och Kalmar län även fortsättningsvis att erhålla ett mycket lägre bidrag än övriga länsmusikorganisationer, varför snedsitsen med tiden kan befäras förstärkas ytterligare.

I sitt betänkande väljer utskottet, trots ett antal motionsyrkanden, att inte närmare ta ställning till snedsitsarna i Gävleborgs och Kalmar län. I stället väljer man, som så många gånger förr, att falla undan för lokalt opinionstryck till förmån för – just det – fasta lokala ensembler. Det är hög tid att också riksdagen uttalar att den ursprungliga snedfördelningen av bidragen till länsmusiken nu en gång för alla rättas till fullt ut.

Fru talman! Jag vill mot bakgrund av detta yrka bifall till motion T230 yrkande 6 och motion Kr 275 yrkande 2 angående Länsmusiken i Gävleborgs och Kalmar län under mom. 61.

Arkiv, kulturmiljö och museer

Anf. 76 JAN BACKMAN (m):

Fru talman! Som fru talman så riktigt påpekade skall vi nu prata arkiv, kulturmiljö och museer. Jag väljer att kommentera de olika anslagsposterna i den ordning de finns i budgeten.

Vi moderater har inga invändningar mot de olika anslagen under området Arkiv. Låt mig bara med stor tillfredsställelse konstatera att förra budgetens hugskott att flytta kansliet för Språk- och folkminnesinstitutet från Uppsala till Linköping inte längre finns med i Kulturdepartementets förslag och därmed inte heller i riksdagens beslut. Det betyder att SOFI:s verksamhet, genom Kulturdepartementets prestigelösa hantering av ärendet, kan bedrivas utan de allvarliga störningar som en ogenomtänkt förflyttning kunde ha inneburit.

Idén om de regionala arkivens inordnande i det nya bidragssystemet är logisk och kan, rätt utnyttjad, komma att stärka länsarkiven. Det är då också viktigt att dessa får möjlighet att påta sig det fulla regionala ansvaret. Det borde innebära att de, ofta under små omständigheter arbetande, lokala folkrörelsearkiv som finns i många kommuner ganska snabbt inordnas i länsarkiven. Där de lokala arkiven haft kommunalt ekonomiskt stöd borde detta i så fall kunna tillföras länsarkiven.

Fru talman! Just nu händer det mycket på kulturmiljöområdet. Tidstyviskt nog har många projekt kommit i gång mer av arbetsmarknadsskäl än på grund av sina kulturmiljövärden, men den bestående effekten kommer förhoppningsvis ändå kulturmiljön tillgodo. Det är beklagligt att inte Riksantikvarieämbetets, RAÄ:s, utveckling mot att bli en renodlad sektorsmyndighet inom kulturmiljöområdet kunnat fullföljas i en snabbare takt. Det hade kanske kunnat bidra till att kulturmiljöaspekten tydligare hade påverkat även arbetsmarknadspolitiskt motiverade insatser.

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Teater, dans och musik

*Arkiv, kulturmiljö och
museer*

Avknoppningen av Statens historiska museer är ett viktigt steg som borde följts av en motsvarande förändring när det gäller den arkeologiska uppdragsverksamheten, UV. När nu infrastrukturinvesteringarna minskar, och därmed behovet av arkeologiska undersökningar betalda av arbetsföretaget, hade ett fristående UV kunnat anpassa sig till denna förändring på ett naturligare sätt än vad som nu sker inom RAÄ:s ram.

De uttalanden som gjorts av företrädare för regeringspartiet med anledning av riksdagens beslut, som säger att det skall bli lättare för privata undersökningsföretag att få i uppdrag av länsstyrelserna att utföra arkeologiska undersökningar, hade också ökat i trovärdighet om UV redan nu uppträtt som en helt självständig enhet. Vi hoppas att de utlovade föreskrifterna snabbt kommer ut till länsstyrelserna och också kommer att tillämpas av myndigheten, vilket inte minst är viktigt.

Att inom sig – som RAÄ nu får göra – bära en verksamhet som prognostiserats ge ett underskott på 20 miljoner för 1998 kan, enligt vår bedömning, innebära att man måste åsidosätta viktiga myndighetsfunktioner. För att markera att vi anser att detta är otillfredsställande har vi i vårt budgetförslag valt att ta bort det förväntade underskottet. I gengäld har vi förstärkt anslaget Bidrag till kulturmiljövård med nästan 45 miljoner kronor. En avsikt med detta är att markera att de kulturmiljömässiga skälen till vårdande insatser skall kunna hävdas med större tyngd gentemot de arbetsmarknadspolitiska om ämbetet disponerar ett större anslag.

Även på museiområdet sker stora förändringar. Ett symboliskt tecken på detta är att under anslaget till centrala museer anslås drygt 50 miljoner till ökade hyreskostnader för nya och dyrare lokaler. Elisabeth Fleetwood har tidigare i debatten uppmärksammat detta. Jag vill understryka, och det kraftfullt, utskottets eniga förväntan att riksdagen skall få ta ställning till ett förslag om hyressättning av ändamålsfastigheter som ger museer och andra hyresgäster inom vårt utgiftsområde en rimlig möjlighet att disponera sina resurser på ett för verksamheten optimalt sätt. Det får inte bli ett självändamål att den statliga fastighetsförvaltningen liknar den privata fastighetsmarknadens aktörer. Det leder bara till att statliga medel tvingas in i en rundgång som försvårar den verksamhet som de egentligen är avsedda att stödja.

De organisatoriska förändringar som regeringen har genomfört eller aviserat på museiområdet har byggt på ofullständiga och dessutom delvis helt felaktiga premisser. Vi moderater efterlyser ett samlat förslag till struktur inom det statliga museiområdet. Ett sådant förslag bör först och främst innehålla en omprövning av beslutet att sammanföra fler museer än de två etnografiska i Göteborg och Stockholm till en myndighet. Innan riksdagen har fått ta ställning till en helhetslösning är det, som moderata företrädare tidigare i debatten har påpekat, oklokt att bryta upp de existerande sambanden både mellan Östasiatiska museet och Nationalmuseum och mellan Medelhavsmuseet och Statens historiska museer.

Det samlade svenska museiväsendet kan organiseras efter olika principer. Museiutredningen, på sin tid, gav en god bild av några olika alternativs för- och nackdelar. Den nuvarande ordningen med ansvarsmuseer har blivit en papperstiger utan resurser och utan möjligheter att fungera. Det måste bli ett slut på plottrandet. Kulturdepartementet måste samla sig till ett heltäckande förslag.

I det sammanhanget borde man också överväga tanken att låta bidragen till de icke-statliga museerna handläggas av de museienheter som uppfattas som kompetenta inom respektive område. Det skulle i sin tur kunna medföra en efterlängtd avlövnings av Statens Kulturråd. Då skulle också systemet med nationella uppdrag inom museiområdet kunna överblickas så att museer med olika huvudmän kunde komma ifråga för olika typer av uppdrag inom ramen för det nationella kulturarvet.

Fru talman! Vi har inga invändningar mot den föreslagna medelstilldelningen till de centrala museerna. Inte heller den totala ramen för bidraget till de regionala museerna ger anledning till påpekanden. Däremot vill jag för egen del redan nu varna för de effekter som försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning kan få för många regionalt viktiga museer. I min egen valkrets är det speciellt Fredriksdalsmuseet i Helsingborg som jag tror kommer att få svårt att få del av den samlade skånska kulturpåsen, när så många tunga kulturinstitutioner i Malmö verkar ha övergivits både av sina huvudmän och de kommunala anslagsgivarna. Hade det funnits öronmärkta museer i länet hade det varit lättare att hävda just museernas behov.

Även i år har vi moderater invändningar mot bidraget till Arbetets museum. Vår kritik bygger på att vi motsätter oss att ekonomiskt starka intressegrupper kan bygga upp en verksamhet som de finner angelägen, för att sedan i efterhand vända sig till staten och hävda att denna bör överta verksamheten. Det måste vid sådana tillfällen krävas att huvudmännen bibehåller ett stort ekonomiskt ansvar för fortlevnaden.

Stödet till icke-statliga kulturlokaler föreslår vi skall upphöra. Att i olika sammanhang – det gäller t.ex. anslagen till teatrarna – hävda att det statliga bidraget inte får användas till lokaler och sedan ha ett särskilt anslag för bidrag till kulturlokaler uppfyller inte våra krav på logik. För oss är det naturligt att just lokalansvaret entydigt skall falla på huvudmännen.

Vårt sista besparingsförslag inom detta område gäller Riksställningar. Om det är riktigt, som det hävdas av regeringen, att Riksställningars mål är att bevara vårt kulturarv har man för länge sedan i sin verksamhet brutit mot detta mål. I den nya myndighetsformen som träder i kraft den 1 januari 1998 bör Riksställningar inrikta sig på att bli ett serviceorgan och en kunskapsförmedlare till utställare i hela landet.

Låt mig också kort kommentera förslaget om Forum för världskultur. Det avvisas, som framgått av debatten, av tre partier, m, c och kd. Vi instämmer naturligtvis förmodligen alla tre i att det är angeläget för de nya svenskarna att känna gemenskap och uppleva fruktbara kulturmöten, men vi är av den uppfattningen att detta bör främjas genom att redan existerande kulturinstitutioner initierar, samordnar och främjar sådana kulturmöten. Vi menar att detta nya forum föder onödig byråkrati och att det skulle finnas risk för att andra kulturinstitutioner skulle minska sina ambitioner i detta hänseende, eller känna mindre ansvar för att spegla andra länders kultur, om vi hamnar i en situation där detta nya forum skall godkänna deras uppslag och idéer.

Till sist en kort kommentar till vårt förslag att mer än fördubbla anslaget till utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål. Eftersom vi ser fördelar med att garantin kan lämnas även till icke-statliga utställare, vill vi verka för att den snabbt får en stor omfattning. Det kan

då inledningsvis hända att avgifter och kostnader inte kan hållas i balans, även om avsikten naturligtvis är att avgifterna på sikt skall täcka kostnaderna. Det kan då vara bra om ramen är så stor att alla som önskar garantier också kan få det.

Fru talman! Jag står självfallet med stor kraft bakom alla reservationer och särskilda yttranden som jag undertecknat, men avstår på grund av en klarsynt insikt i kammarens arbetsbörda från att yrka bifall till något annat än den reservation som Elisabeth Fleetwood redan har angett.

Anf. 77 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! För att veta var och vem man är och för att kunna gå vidare in i framtiden måste man veta varifrån man kommer. Man måste alltså kunna sin historia. Det gäller oss alla, nya som gamla svenskar, och det gäller framför allt våra barn och ungdomar. Alltför få vet egentligen i dag hur mormor och morfar hade det när de var små och hur farmor och farfar hade det. Jag tycker att det här är oerhört viktigt ur demokratisynpunkt och på många andra sätt.

Därför är vårt kulturarv oerhört viktigt att vårda, dokumentera, visa och utveckla, och det kan också ge inspiration till dagens verksamheter. Det kan handla om form och design, om slöjd och textil, om mode och mycket mer.

Ett sådant projekt, som har blivit väldigt lyckat, är Sesamprojektet. Det har gjort så att det s.k. vårdberget, alltså alla de samlingar som var ganska ordnade och som fanns ute på våra museer och hembygdsgårdar, har kunnat dokumenteras och systematiseras. De har blivit lättillgängliga genom användande av ny teknik. Projektet har även gett arbete till många nyutbildade unga, något som är särskilt viktigt eftersom åldersstrukturen inom museivärlden är mycket ojämn.

Vi tycker nu att det är viktigt att gå vidare med ett projekt till, ett Foto-Sesam. Det finns nämligen väldigt många bilder och fotografier som inte är ordnade och dokumenterade på ett bra sätt. Det finns faktiskt förberedelser, bl.a. en plan mot glömskans tyranni. Vi har också det arbete som Fotorådet har gjort, som gör att ett sådant projekt skulle kunna komma i gång snabbt. Vi skulle se det som mycket värdefullt om man kunde satsa på ett nytt Sesamprojekt med inriktning på foto.

Kulturministern nämnde tidigare när hon var här att man avser att komma med ett förslag om industriminnen i nästa års budgetproposition. Jag tycker att det är bra att man gör det. Det är väldigt angeläget. Det är verkligen en del av kulturarvet som har skett under en relativt kort tid av vår historia. Industrialismen är ju inte särskilt långvarig om man ser det ur ett större perspektiv. Men den är viktig. Industriepoken har format en stor del av vårt nuvarande samhälle, som befinner sig i en oerhört snabb förändring.

Mycket av industriminnena har redan försvunnit och mer riskerar att försvinna. Därför är det bråttom att komma i gång med en ordentlig satsning på att rädda våra industriminnen. Även på det här området har det gjorts stora förberedelser och inventeringar. Det finns planer på hur man skall gå till väga, och det finns många intressanta projekt. Trollhättan är ett exempel, där industrialismens vagga stod. Det finns långtgående planer på att ta vara på de minnen som finns där.

Jag skall också ta upp hembygdsrörelsen. Jag menar att hembygdsrörelsen spelar en mycket stor roll för att ta vara på det lokala kulturarvet överallt. Den gamla bondekulturen är kanske det man har jobbat mest med. Men som jag ser det har hembygdsrörelsen en stor uppgift även när det gäller t.ex. industriminnen och när det gäller samarbete med våra invandrare och flyktingar, de nya svenskarna. Man har en stor uppgift när det gäller att samarbeta kring det svenska kulturarvet och deras kulturarv. Hembygdsrörelsen är alltså en oerhört viktig del i att ta vara på de minnen vi har.

Sedan skall jag nämna litet grand om det omdiskuterade Världskulturmuseet. Ingen eller i varje fall inte många har någonting emot att det skall satsas på Göteborg. Självklart inte. Tvärtom. Göteborg behöver verkligen en ordentlig satsning inom museisektorn, och naturligtvis är detta ett otroligt viktigt område. Det var vi nog överens om allihop i den diskussion som ägde rum förra året och i den konflikt som var.

Nu pågår utredningen, och jag ser fram emot förslaget. Jag hoppas att det kommer att sättas i verket inom en inte alltför avlägsen framtid så att det inte bara skjuts framåt i tiden. Det finns en viss risk för det, men jag hoppas att det kan komma i gång så snart som möjligt. Däremot ser jag inte att det är nödvändigt eller ens önskvärt att föra samman huvudmannaskapet för Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet med detta nya museum. Därför står vi i Centerpartiet bakom reservationen som rör huvudmannaskapet.

Jag vill också ta upp en annan fråga, ett aktuellt projekt. Det gäller projektet Nordiskt akvarellmuseum, som vi har diskuterat ganska mycket i kulturutskottet och även i arbetsmarknadsutskottet. Det är faktiskt ett av de mest intressanta kulturprojekt som just nu finns i Sverige. Det är ett skolexempel på hur man från egentligen ingenting har lyckats arbeta fram projekt med en finansiering som täcker den allra största delen av de 45 miljoner som bygget skall kosta.

Man har ordnat en arkitekttävling som var den största i Sverige. Man har ordnat flera seminarier som syftar till att planera verksamheten och utveckla den nordiska anknytningen i hela verksamheten. Museet är också det första i sitt slag i Europa. Det är mycket intressant. Nu har man på olika sätt lyckats skrapa fram alla dessa pengar. Det har varit ett massivt stöd både regionalt och lokalt och från nationella fonder. Nu fattas 13 miljoner till bygget.

Vi menar att staten måste ta sitt ansvar för att se till att projektet verkligen kommer till stånd. Här har man visat att man kan åstadkomma oerhört mycket med eldsjälar och ett kompetent utvecklingsarbete. På något sätt måste detta kunna lösas. Det kan ske med arbetsmarknadsmedel eller på annat sätt. Jag förutsätter att regeringen kommer med ett beslut i den här frågan så att bygget kan komma igång.

En annan fråga som vi har diskuterat i utskottet är Textilmuseet i Borås. Vi är många som anser att det är en nationell angelägenhet. Det handlar om hela vårt textila kulturarv. Jag menar att det bör få ett permanent stöd. Jag ställer upp på den inriktningen. Jag har inte krävt det rent konkret i motionen, utan nämnt det i samband med att jag pekat på att Älvsborgs län, där Textilmuseet också ligger, har lägre andel statligt stöd till kultur per capita än nästan alla län i Sverige. Också ur den synpunkten vore det viktigt med ett statligt stöd till Textilmuseet. Men även på egna

meriter är det värt att satsas på. Vårt textila kulturarv är oerhört intressant och väldigt viktigt att bevara.

Fru talman! Jag tänker inte nu yrka på någonting. Det har jag gjort i tidigare inlägg. Med detta avslutar jag mitt inlägg i den här debattrundan.

Anf. 78 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag vill börja med att nämna något om Folkrörelsernas Konstfrämjande. Det är mycket välkommet att kulturutskottet enligt begär av regeringen att inför nästa budgetår öka stödet till Folkrörelsernas Konstfrämjande. Den organisationen bildades så sent som 1992 sedan det tidigare Konstfrämjandet avvecklats. I Folkrörelsernas Konstfrämjandes målsättning ingår att med verksamheten nå människor som tidigare har ringa erfarenhet av bildkonstområdet. Dess verksamhet är omfattande. Sedan 1992 har mer än 25 000 konstverk – ägda av konstnärerna själva – förmedlats och 5 000 utställningar genomförts runt om i landet. Folkrörelsernas Konstfrämjande arrangerar dessutom konstresor, studiebesök och konstvisningar. Jag är övertygad om att verksamheten har stor betydelse för att hos allmänheten öka intresset för bildkonst. Just nu pågår en utställning på Nationalmuseum om det gamla Konstfrämjandets femtioåriga verksamhet. Kulturutskottets beslut var ett välkommet besked i det sammanhanget.

Värderade talman! Jag hade hoppats få stöd för Folkpartiets förslag om en ökad satsning på folkrörelsearkiven. Det finns ett åttiotals sådana arkiv runt om i landet. De arbetar på uppdrag av ett rikt föreningsliv och en ideell sektor, och de är en resurs för såväl offentlig som privat sektor. Arkiven efterfrågas bl.a. inom vetenskaplig forskning, släkt- och hembygdsforskning, skola och kulturliv.

Inför den satsning på dokumentation om industrisamhällets historia som regeringen bl.a. stöder genom ökning av anslaget till Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek anser Folkpartiet att även folkrörelsearkivens resurser bör förstärkas ytterligare. Det som i Arbetarrörelsens Arkiv redovisas om de centrala organisationernas historia motsvaras på regional och lokal nivå av materialet i folkrörelsearkiven. För den historiska helheten är det angeläget att även den lokala verksamheten dokumenteras på ett för forskningen lämpligt sätt. Tyvärr har jag den här gången inte fått stöd i utskottet för ökad satsning på folkrörelsearkiven.

Jan Backman aktualiserade den märkliga hyressättningen för statliga museer. Man får den uppfattningen att staten bygger museer, och sedan sätter man en hyra som om det gick att använda lokalerna till vad som helst, och som om de som ansvarar för ett museum skulle gå ut på allmänna marknaden och pröva om man inte kunde hyra ut lokalerna till något annat.

Jag tycker att det vore rimligt att regeringen snarast kommer med ett förslag om vettiga principer för hyressättningen. Det gäller inte enbart på museiområdet. Jag hörde häromdagen ett exempel från ett regemente där en regementschef funderade över om han inte skulle ta och förlägga hela sitt regemente i fält och meddela att han inte längre behövde lokalerna för att slippa att betala hyran. Den risken måste vi försöka att eliminera även på museiområdet.

Värderade talman! Riksdagen beslöt under förra riksmötet att ett samlat etnografiskt centralmuseum – ett museum för världskultur – skall

inrättas i Göteborg fr.o.m. 1999. I detta skall ingå det förstatligade Etnografiska museet i Göteborg samt Folkens museum – etnografiska i Stockholm, Medelhavsmuseet i Stockholm och Östasiatiska museet i Stockholm. Folkpartiet motsatte sig förslaget och ingår alltså inte i den majoritet som är underlag för riksdagens beslut.

Man skulle kunna tycka att när beslutet väl är fattat i riksdagen borde man kunna lämna ärendet och acceptera majoritetens beslut. Eftersom det här är ett ärende som det tar relativt lång tid att planera och genomföra ville Folkpartiet ha upp ärendet på riksdagens bord igen. Därför framförde vi återigen våra synpunkter i motion till årets riksmöte.

Jag inser att en regering måste ha mod och kraft att driva ett ärende även mot en högljudd opposition. Det kan t.o.m. vara så att en oppositions metoder får motsatt effekt och stärker en regerings vilja att verkligen visa vad majoritet innebär. Majoriteten för det här beslutet är inte särskilt stark. Socialdemokrater och vänsterpartister är grunden. Det här är ett bra exempel på hur en majoritets vilja kan markeras med mycket små marginaler.

Den politiska kritiken mot förslaget om den s.k. museiflytten från Stockholm till Göteborg stöds i stor utsträckning även av experter. Regeringen har tillfrågat ledande internationella experter, och jag tycker inte att regeringen kan hävda att stödet från dem är särskilt tydligt. Åtminstone inte till regeringens fördel.

Folkpartiet anser att den förändring som förra årets riksdagsbeslut innebär är särskilt anmärkningsvärd med tanke på Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet.

Östasiatiska museet är ett renodlat konstmuseum och inte ett etnografiskt museum. Det bildades så sent som 1959 genom att de statliga samlingarna av östasiatisk konst sammanfördes. Ungefär hälften av museets samlingar tillhör Nationalmuseum. Östasiatiska museet är totalintegrerat med Nationalmuseum och har sina lokaler i dess närhet, där också Moderna museet finns. En mängd praktiska problem löses gemensamt mellan de tre museerna, t.ex. transporter och bevakning. Den kompetens som finns på Östasiatiska museet är helt inriktad på museet som konst- och arkeologimuseum.

Eftersom riksdagens beslut innebär att Östasiatiska museets publika verksamhet skall bevaras i Stockholm finner Folkpartiet ingen som helst anledning att överföra Östasiatiska museet till Göteborgs världskulturmuseums ansvarsområde.

Den besparande gemenskap med sambruk av de flesta serviceresurserna som nu präglar museerna på Skeppsholmen i Stockholm borde bevaras. Om det administrativa samgåendet mellan Östasiatiska museet och Etnografiska museet i Göteborg skulle fullföljas enligt den tidsplan vi nu känner, skulle det bli stora problem för Östasiatiska museet med upphandling av olika tjänster som behövs för museets verksamhet. Jag anser att Kulturdepartementet borde studera detta noga innan ärendet fullföljs.

Samma argumentation kan användas mot beslutet att sammanföra Medelhavsmuseet med Världskulturmuseet. Ungefär hälften av Medelhavsmuseets samlingar tillhör Nationalmuseum. Om en omorganisation som påverkar Medelhavsmuseet skall ske, är det enligt Folkpartiets uppfattning mer naturligt att överföra Medelhavsmuseet till Statens konstmuseer än till det nya Världskulturmuseet.

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Arkiv, kulturmiljö och
museer*

Värderade talman! Jag är angelägen om att inte föra debatten i det här ärendet så att hela ärendet knyter sig. Regeringen utreder nu med hjälp av olika experter och en parlamentarisk grupp hur det nya etnografiska museet i Göteborg skall utvecklas. Det är glädjande att det blir ett sådant museum i Göteborg. Min förhoppning är dock att regeringen skall ha mod att ändra beslutet vad gäller Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet, om det visar sig att ny kunskap om samhörighet och praktiska lösningar når regeringen. Jag har svårt att tro att regeringen i kraft av en knapp majoritet i riksdagen vill genomdriva en förändring som har så litet stöd i expertgrupper inom området.

Värderade talman! Vi har i reservationerna 36 och 37 markerat uppfattningen i de här ärendena. Eftersom jag gärna vill ha den markeringen tydligt dokumenterad i riksdagens protokoll, yrkar jag bifall till de reservationerna.

Marianne Andersson nämnde stödet till Akvarellmuseet i Tjörns kommun. Också jag tycker att riksdagen borde kunna anslå de återstående medel som behövs för att det efterlängtrade akvarellmuseet skall komma i gång. Jag stöder helt de synpunkter som Marianne Andersson framförde i det ärendet.

Anf. 79 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 12 om fri entré på museer.

Vänsterpartiet vill stimulera barn och unga att gå på museum. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån har grupper från förskolor och skolor minskat från 45 000 år 1994 till 39 000 år 1996. Det är oroande. Orsaker kan vara brist på vuxna i skolan, läraravtalet, långa resor eller dyra inträdesavgifter.

Vänsterpartiet vill därför göra något åt tillgängligheten för barn och studerande till våra museer. Vi föreslår därför att man skall utreda frågan och se om man kan införa gratis entréavgifter för dessa grupper.

Vänsterpartiet anser vidare att det är nödvändigt med inrättande av ett kvinnomuseum. Det behövs en motor i museivärlden för att man skall få alla museer att arbeta med könsperspektiv och ge kunskap om kvinnans historia. Vi föreslår därför ett museum med nationellt ansvar.

Museer är platser där historien skall tolkas och gestaltas. Under de senaste åren har det blivit alltmer uppenbart att det hittills på våra museer varit historien om män som gestaltats sedd genom mansögon. Vi hävdar att det finns ett behov hos både kvinnor och män att förstå sig själva och att söka sina rötter i sociala och kulturella miljöer. Det finns därför ett behov av ett museum som i framtiden tar sig an uppgiften att insamla, systematiskt behandla och bearbeta föremål, information och forskning om kvinnans historia och situation.

Fru talman! Världskulturmuseet är en ständigt återkommande fråga, där blockpolitiken gjort sig gällande. Helt klart är att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna enats om att utveckla de tre Stockholmsmuseerna Östasiatiska museet, Medelhavsmuseet och Folkens museum. Vi tror att ändrade perspektiv i form av en myndighet förlagd i Göteborg är bra. Vi tror även på andra breddade perspektiv där den nya myndigheten kan bedriva ett aktivt publikarbete i samverkan med skolan, universitet, lärar-

utbildningar, kulturinstitutioner, bibliotek, invandrarorganisationer, ungdomsorganisationer, hembygdsföreningar och andra folkrörelser.

Vi vill skapa en mötesplats, där föremål exponeras i en dynamisk miljö i Göteborg. Den skall lära om vårt ursprung och om vad som skapat dagens civilisation, och den skall spegla olika kulturer, våra likheter och våra olikheter. Vi tror på att dessa fyra museer, tre i Stockholm och ett i Göteborg, har samlingar som på olika sätt gestaltar olika världskulturer. Museerna spänner över disciplinerna konstvetenskap, antropologi, etnografi, arkeologi och religionshistoria. Vi tror att detta kan skapa något nytt i en ny myndighet. Vi kan lättare förstå helheten om vårt ursprung och därmed ge möjligheter till förening.

Att någon kan förringa att ett anseeligt belopp om 29 miljoner kronor kommer att tillföras den nya myndigheten och säga att det kommer att innebära en utarmning av de tre Stockholmsmuseerna är för mig obegripligt. Givetvis kan man göra mycket med dessa pengar. Vi tror att det genom samordning finns möjlighet att förstärka de publika verksamheterna både på de tre museerna i Stockholm och på centralmuseet i Göteborg.

Vänsterpartiet anser även att en översyn av arkiven är nödvändig. Vi anser att propositionen är mycket passiv i det avseendet. Den beskriver arkivens funktion som myndighet, förvaltare och förvarare, och den synen delar vi också. Men propositionen beskriver alldeles för litet arkivens andra roll, att skapa kännedom om kulturarvet och öka tillgängligheten till arkivens material. Detta berörs knappast i propositionen.

Jag skulle vilja att alla i kulturutskottet, ja, alla i hela riksdagen, tog sig tid för ett besök på våra arkiv, främst Krigsarkivet. Det är där de största förändringarna måste komma till stånd. När jag kom dit fick jag upplevelsen av att gå 30 år tillbaka i tiden. Min uppmaning till alla är: Gå dit! Sedan kanske vi kan göra något åt arkivväsendet. Tidigare slog man ihop arkiven, men nu måste vi gå vidare och utveckla dem så att vi kan öka tillgängligheten för medborgarna.

Jag delar helt de åsikter om Foto-Sesam som förts fram tidigare från talarstolen. Jag instämmer också i det som sagts om verksamhetspengar och hyreskostnader för våra museer. Det är ett stort problem. Det är viktigt att stora hyreskostnader inte döljs i kulturbudgeten. Jag instämmer också i det som sagts om ett akvarellmuseum.

Anf. 80 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! För tydlighetens skull vill jag igen yrka bifall till Miljöpartiets budgetreservation nr 45 under mom. 61. Där har vi råd med länsmusik men avvisar bestämt att ge skattemedel till fackföreningar.

Jag skall tala om kulturmiljön. Regeringen lyfter fram satsningar på kulturmiljö som viktiga i propositionen. Men det motsvaras inte i de faktiska anslagen. I stället lyfts EU fram, och de möjligheter som finns att därifrån söka medel för bevarande av odlingslandskapets kulturvärden. Jag ser flera faror i detta: dels finns det risk att vi bygger oss fast i ett bidragsberoende som vi inte själva kan styra över, dels borde Sveriges målsättning vara att medlemsavgiften till EU minskar för att ge större prioriteringsmöjligheter åt de enskilda nationerna.

Men det finns också rent praktiska problem, då det för de enskilda är svårt, eller upplevs som svårt, att sätta sig in i EU:s bidragssystem. Det är svårt att se de möjligheter som finns. Här är länsstyrelsernas roll extra

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Arkiv, kulturmiljö och
museer*

viktig. De har en stor uppgift att fylla för att bringa klarhet i bidragsdjungeln.

De anslag som förut har givits till bygghyttor har setts och upplevts som något mycket positivt. Miljöpartiet vill därför att bygghyttorna skall få fortsatt stöd. De hjälper till att bevara vårt kulturarv genom att gammal hantverkskunskap kan utvecklas och föras vidare till nästa generation. Dessutom ger de faktiskt meningsfulla jobb.

Miljöpartiet tycker också att anslaget till icke statliga kulturlokaler har betytt mycket för att man har kunnat bevara och restaurera värdefulla byggnader i stället för att låta dem förfalla. Detta ger också bra jobb ur kulturarvssynpunkt. Detta bidrag och stöd skall finnas kvar. Miljöpartiet vill också utveckla stödet och själva begreppet till att också omfatta vissa icke statliga kulturlokaler som t.ex. museer, teatrar och konsertlokaler. Det skall också gälla mer generellt, t.ex. en kvartersbiograf, ett lokalt kulturhus eller en hembygdsgrd. Varför inte? Men det här stödet minskar nu.

Möjligheterna för lärlingssystem, den s.k. Hallandsmodellen, visar sig också vara på väg bort nu. Vi exporterar modellen till Polen, men avvecklar den i Sverige. Endera är det så att den ena handen inte vet vad den andra gör, fru talman, eller också kommer det en proposition i samband med vårbudgeten eller så där regeringen gör en samlad insats och lägger fram ett förslag där natur- och kulturmiljön prioriteras också när det gäller kronor och ören. Jag kanske måste försöka tänka positivt och se att regeringen verkligen menar någonting när den lyfter fram satsningar på kulturmiljön.

Arkeologi har också nämnts. Jag vill bara nämna att det kan vara svårt för Riksantikvarieämbetet att hålla en rimlig balans på den arkeologiska kunskapen. Helt plötsligt verkar ju väldigt många nu vilja ha en gasledning genom Sverige. Bevare oss för den! Vi vill inte ha något fossilbränsle. Jag tänker kanske främst på klimatet, men också ur arkeologisk synpunkt skulle det innebära att den balans som nu uppnåtts skulle rubbas. Vi skulle få importera arkeologer från Norden och kanske från hela Europa för att kunna klara av något sådant. Så bevare oss från gasledningen!

Fru talman! Jag vill säga något om den könsmässiga snedrekryteringen inom kulturområdet. Jag menar att den slår igenom i alla led. Det är lätt att förledas att tro att inte bara historien varit enkönad utan att även framtiden så skola bli. Om man ser på bilden av kvinnan i medierna kan då inte jag påstå att vi har kommit speciellt långt. Allt som oftast är det kvinnan som är offer på alla möjliga sätt. Vilken självbild ger detta till unga uppväxande kvinnor?

Fru talman! Rasbiologin tycks också ha fått fotfäste igen, fast på ett litet annorlunda sätt. Häromdagen hörde jag några killar på tunnelbanan som talade om ifall tjejer med bred bak var mer intelligenta än andra tjejer. I flicktidningen Vecko Revyn fanns nyligen ett bildreportage om hur man är beroende på hur ens kropp ser ut. Rakt hår, små bröst, smala höfter – ja, då är du en typisk forskartyp! Nog förstår ni att alla tjejer längtar efter att bli forskare, eller hur? För killar finns endast två alternativ: macho eller velour. Att vara pappa lyser fortfarande med sin frånvaro.

Det är den mediala likriktningen och historiens konservativa beskrivningar som jag är ute efter nu. Ibland tycker jag att allt återstår. Men visst finns det små strimlor av hopp i öknen. En del enstaka utställningar produceras, och det finns projekt med jämställdhet som tema. Men inte är förslaget om att dra in några procent varje år från landets läns museer, länsteatrar och länsmusik för öronmärkning och utbetalning till speciella projekt, typ kön eller klass, något speciellt lyckat förslag? Befintlig verksamhet rycks sönder, samarbete riskerar att försvåras och lokal förankring kan gå förlorad med denna centraliserande modell.

Fru talman! För att kunna fokusera på något alldeles speciellt behövs oftast en god förebild. Därför vill vi i Miljöpartiet, och flera med oss, att ett nationellt kvinnomuseum snarast inrättas. Vi talar inte om ett museum där en massa föremål skall samlas, utan om ett museum där kunskap kan föras samman. Det gäller kunskap om kvinnans roll i historien och om religionens betydelse för kvinnans ställning. Jaktens gudinnas betydelse för kvinnors syn på jakt i dag – har den någon betydelse? Det kan vi få reda på där. Det skall vara ett unikt forskningscentrum i världsklass, eftersom det inte finns något sådant här någon annanstans i världen. Med ett sådant här centralt statligt kunskaps- och forskningscentrum om kvinnan i går, i dag och i morgon kan man få hjälp med det mödosamma arbetet att på alla landets museer lyfta in den del av historien som så ofta saknas. Det handlar om kvinnans fotspår i samhällsutvecklingen.

Vi i Miljöpartiet menar att ett kvinnomuseum skulle innebära att man visade att jämställdheten tas på allvar. Vi vill också att Kulturdepartementet undersöker hur stor del av de statliga kulturmedlen som fördelas för att synliggöra just kvinnans kulturella roll. Med detta yrkar jag bifall till reservation 14 under mom. 18.

Det finns två gemensamma reservationer, nr 36 och 37, om den organisatoriska tillhörigheten för Östasiatiska museet och den organisatoriska tillhörigheten för Medelhavsmuseet. Flera partier står bakom dessa. Jag vill bara härifrån talarstolen också bekräfta att Miljöpartiet står bakom dem. Jag behöver inte upprepa det eminenta anförandet om de här båda reservationerna.

Däremot passar jag på att yrka bifall till reservation 35 under mom. 47. Den handlar om tillhörigheten för Folkens museum – etnografiska i Stockholm. Vi i Miljöpartiet är emot en centralisering även här. Vi vill att Folkens museum Etnografiska i Stockholm skall fortsätta att vara ett museum med eget ansvarsområde. Vi vill också vara med och hjälpa till att bygga upp ett etnografiskt museum i Göteborg – precis som hela kulturutskottet samlat tidigare har sagt – också när det gäller pengar. Det är nämligen pengarna som är det viktiga. Det är med pengar man visar vad man egentligen vill, och inte genom att centralisera administration.

Med detta tackar jag för det här lilla blocket. Tyvärr får ni träffa mig igen också på det fjärde och sista blocket. Det är så i ett litet parti!

Anf. 81 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! I denna del av debatten om kulturutskottets betänkande nr 1 behandlar vi alltså arkiv, kulturmiljö och museer. Detta innefattar anslagen till Riksarkivet och de olika landsarkiven, Arkivet för ljud och bild, Språk- och folkminnesinstitutet, Svenskt biografiskt lexikon, Riksantikvarieämbetet samt olika centrala museer som är statliga myn-

digheter, t.ex. Statens historiska museer och Naturhistoriska riksmuseet, liksom stiftelser som Nordiska museet, Skansen och Tekniska museet.

Arkiven och museerna är för oss som Sveriges folk vad minnet är för den enskilde medborgaren – de är vårt kollektiva minne. I denna kollektiva minnesbank avsätter vi som folk de minnen som skall lämnas vidare till kommande generationer. Vanskötsel, bristande resurser och luckor i arkivens och museernas minnesbank är lika ödesdigra för vårt folk som minnesluckor eller senildemens är för den enskilde. Oersättliga erfarenheter och minnen går förlorade. En värld och en historia som aldrig upp-repas sjunker i glömska och blir för alltid oåtkomlig för dem som kommer efter.

Låt mig citera Alf Henriksons dikt Farfar försöker berätta från 1972 som ett exempel på detta:

”Klappret av hovar och bullret av järnskodda vagnshjul,
två famnar björkved att såga och hugga till vintern,
fönstervadden och elden bak kakelugnsluckorna,
fotogenlampans ljuskrets, sveciakängornas doft,
katekesens huvudstycken i läxa, sillen i tunnan,
vägarnas mörker, kvällarnas tystnad – barn,
vilket främmande land för dig, mitt land från i förrgår!”

Det vi väljer bort, det vi aldrig arkiverar och bevarar går aldrig att senare reparera och återvinna. Är kammarens ledamöter själva medvetna om att för efterlevande som släktforskar om kanske 200 år blir de enda avtrycken av ert livs historia, som bevaras åt dem, kanske spridda deklara-tionsblanketter från 1970-talet eller överklagandet av en dom från 1986 för vårdslöshet i trafik? All e-post, alla telefonsamtal, fax och TV-sändningar som fyllde denna dag med så stor vikt och betydelse skall visa sig vara skrivna i vatten.

Mot denna bakgrund känns det angeläget för oss kristdemokrater att ställa oss bakom utskottets och senare riksdagens beslut att för det kom-mande året avsätta nära 1 642 miljoner kronor just till våra arkiv, museer och till kulturmiljövård.

Vi kristdemokrater delar dock inte utskottsmajoritetens prioriteringar i alla avseenden, därför har vi i några stycken reserverat oss.

Vi ställer oss avvisande till försöksverksamheten med ett forum för världskultur. Vi ser det som en uppgift för de redan existerande kulturin-stitutionerna att initiera, samordna och främja kulturmöten och på så sätt ge svenska besökare liksom invandrare möjlighet att komma i kontakt med kulturyttringar från hela världen. Vi befarar att regeringens förslag kommer att skapa onödig byråkrati och riskera att minska inslaget av kulturmöten i de redan befintliga institutionerna.

Vidare anser vi att riksdagens beslut hösten 1996 att föra samman Ös-tasiatiska museet med Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet och Etnografiska museet i Göteborg till en ny museimyndighet med säte i Göteborg bör ändras så att Östasiatiska museet även i fortsättningen skall ingå som en museienhet i Statens konstmuseer. För det finns det, som vi har tagit del av, goda sakliga skäl. Östasiatiska museet är ju ett mycket typiskt konstmuseum, vars samlingar till hälften tillhör Nationalmuseum.

Dessutom ligger, som vi har hört, Östasiatiska museets lokaler mycket nära både Nationalmuseum och Moderna museet och ingår tillsammans med dessa båda museer i museimyndigheten Statens konstmuseer.

När det gäller den organisatoriska tillhörigheten för Medelhavsmuseet avvisade vi kristdemokrater som bekant förslaget att sammanföra Medelhavsmuseet i Stockholm med den nya etnografiska museimyndigheten i Göteborg. Riksdagsmajoriteten, s och v, röstade dock ned oss, men vi anser fortfarande att beslutet är mycket olyckligt och att det bör rivas upp.

Vi vill hellre se att Medelhavsmuseet sammanförs med Statens konstmuseer, inte minst eftersom hälften av Medelhavsmuseets samlingar ingår i Nationalmuseums samlingar, som organisatoriskt ingår just i myndigheten Statens konstmuseer.

Vi kristdemokrater har också i motionen Kr267 framhållit att Nordiska akvarellmuseet, som skulle bli det första i sitt slag i Europa, skulle få både kultur- och näringspolitisk betydelse. Dessutom skulle museet skapa sysselsättning. Det är inte oviktigt att Statens kulturråd och Nordiska rådet stöder projektet. I vår motion föreslås att Boverket, Statens kulturråd och Arbetsmarknadsverket inom sina anslagsramar skall undersöka möjligheten att tillsammans bidra med de 13 miljoner kronor som behövs för att projektet Nordiskt akvarellmuseum skall kunna förverkligas.

Fru talman! Det har redan yrkats på reservationerna 36 och 37, så jag avslutar med att yrka bifall till reservationen 27.

Anf. 82 BJÖRN KAALING (s):

Fru talman! Arbetets museum i Norrköping är ett relativt nytt museum. Man bedriver där en mycket bra verksamhet. Den är inriktad på att ta till vara och dokumentera arbetets historia. Genom att skapa kontakter mellan verksamheter, dokumentera, forska och ställa ut har Arbetets museum alltsedan starten aktivt verkat för att höja intresset för nutidshistoria, särskilt för industrisamhällets historia. Till den verksamheten utgår ett bidrag från staten på drygt 11 miljoner kronor.

Därtill har Arbetets museum ett av de nationella uppdragen under åren 1997–1999. Det uppdraget är givet av riksdagen och går i korthet ut på att museet skall vara ett centrum för de många lokala arbetslivsmuseerna som finns i landet. Den rollen fyller Arbetets museum väl. Det är en viktig verksamhet, därför att runt om i landet växer med stark kraft en ny folkrörelse fram. Många eldsjälarna är engagerade i att gräva i den egna lokala historien.

Det här kan exemplifieras på många olika sätt. Jag har tagit med mig en bok från Uppsala som heter *Arbetarstaden Uppsala*. Det är en dokumentation som har kommit fram genom en gräv-där-du-står-verksamhet. Uppsala är för de flesta känd som en studentstad. Men självklart finns där också och har alltid funnits arbetare. Historiebilden av just Uppsala blir förstås aldrig hel om inte denna del av Uppsalas historia också belyses.

Arbetets museum samlar inte på föremål. Man samlar på människors dokumenterade erfarenheter. Man levandegör dessa erfarenheter i form av utställningar. Genom insamling av yrkesminnen, intervjuer och fotodokumentation har bl.a. kvinndominerade yrken, det som brukar beteck-

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Arkiv, kulturmiljö och
museer*

nas som lågstatusyrken, som t.ex. städare, socialarbetare, förskollärare, vårdbiträden och undersköterskor, belysts.

För närvarande pågår ett dokumentationsprojekt som går under benämningen Vita rockar, i vilket arbetsvillkoren för dagens undersköterskor, sköterskor och läkare studeras. Det pågår också en utställning vid Arbetets museum under namnet Alla dagar, alla nätter, icke att förväxla med en tidigare finansministers bok. Den beskriver transportarbetares villkor i vårt land, tidningsbud och andra.

Under Arbetets museums första år i slutet av 80-talet gjordes av museet en sammanställning av arbetslivsmuseer och miljöer runt om i landet. Sammanställningen omfattade 385 olika miljöer och arbetslivsmuseer. För inte så länge sedan kom en ny dokumentation. Nu omfattar nyutgåvan 1 000 museer och miljöer. Jag tycker att det här är värt att framhålla eftersom det är en beskrivning av växtkraften i det jag vill kalla en folk-rörelse. Det skulle också kunna beskrivas såsom professorn i museologi, Erik Hofrén, vid Umeå universitet brukar framhålla, nämligen att människor som aldrig har gått på museer ägnar sig plötsligt åt att bygga upp dem.

Fru talman! Det finns en majoritet i riksdagen för ett fortsatt stöd till Arbetets museum. Därmed skulle man kunna låta sig nöjas och inte orda mer om saken. Men Moderaterna i kulturutskottet vill att hela det statliga anslaget plus medlen till det nationella uppdraget för Arbetets museum skall dras in. Jag uppfattar inte att Moderaterna är motståndare till det arbete som bedrivs och som jag har försökt att beskriva här. Men de menar att detta inte är en angelägenhet för staten. Den inställningen fascinerar mig. Hur kan det komma sig att hammaren, skiftnyckeln, skörde-tröskan eller produktionsprocessen är värda statligt stöd för att visas på museer men inte människan bakom verktygen eller maskinerna? Hur kan det komma sig att de föremål som människor tillverkar skall tas om hand på statsunderstödda museer, men erfarenheterna hos människorna som har tillverkat föremålen inte förtjänar stöd? Varför skall inte det museum som bäst klarar att levandegöra människors erfarenheter ges stöd från staten?

Här säger Moderaterna att det är de starka intresseorganisationernas ansvar att själva klara ekonomin. Jag frågar Jan Backman – Moderaternas företrädare i det här sammanhanget – vilken av de nuvarande statsunderstödda museerna som i inledningen inte har haft en intressegrupp, organiserad eller inte, som drivit på för att museet skall komma till stånd?

Det ankommer naturligtvis inte på mig att döma den moderata inställningen. Jag tror att ni moderater håller på att bli akterseglade på ett kulturområde som är lika angeläget som det som Artur Hazelius en gång tog initiativet till när han lade grunden till dokumentationen av bondesamhället och allmogekulturen.

Fru talman! Jag delar den uppfattning som tidigare förts fram från Centerpartiet och Folkpartiet att det moderata budgetalternativet i kulturbudgeten skulle innebära stora svårigheter på kulturområdet. Jan Backman har berört att Moderaterna är beredda att ta bort 75 % av anslaget från Riksutställningar. Det verkar som att Moderaterna skär i budgeten i allt som kan betraktas som brett i kulturpolitiken.

Jag vill något kommentera de nationella uppdrag som berörs i betänkandet. I motioner från Vänsterpartiet finns krav på att ett sådant uppdrag

skall ges till Tom Tits Experiment i Södertälje. Miljöpartiet har i en reservation ställt sig bakom en moderat motion och vill att ett nationellt uppdrag ges till Textilmuseet i Borås. Kulturutskottet avstyrker båda förslagen med hänvisning till att den verksamhet med sex nationella uppdrag som nu bedrivs måste genomföras och utvärderas innan vi är beredda att ändra på den ordningen.

Frågan om hur kvinnornas historia beskrivs på våra museer och inrättandet av särskilda kvinnomuseer lyfts också in i några motioner. Utskottet har behandlat liknande motioner tidigare och understrukit behovet av att ett könsperspektiv skall anläggas på kulturarvet. Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och de centrala museerna har regeringens uppdrag att redovisa en strategi för att utveckla perspektiven på kön, klass, kulturell bakgrund och generation. Detta visar, enligt utskottsmajoritetens uppfattning, att åtgärder redan har vidtagits för att centrala och regionala museer skall ägna frågan uppmärksamhet och satsa stora resurser på att visa kvinnornas historia. Det är självklart en angelägenhet för riksdagen att följa frågan och se till att utvecklingen blir den vi alla önskar.

Frågan om att inrätta ett världskulturmuseum i Göteborg avgjordes av riksdagen förra året. Jag har uppfattat att Charlotta Bjälkebring har kommenterat frågan på ett bra sätt. Det finns inte här någon anledning att från utskottets sida föreslå att riksdagen omprövar sitt tidigare ställningstagande. Jag antar att jag får möjlighet att kommentera den frågan och även andra frågor i det replikskifte som möjligen kommer att uppstå.

Anf. 83 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Björn Kaaling koncentrerar sig mycket på den besparing vi moderater föreslår när det gäller Arbetets museum. I vår syn på museerna går det inte att särskilja arbetslivet från det mänskliga livet för övrigt. Enligt vår uppfattning måste industrisamhällets historia skildras i samma museala former som andra delar av vår historia.

Nära mitt hem finns Råå museum för fiske och sjöfart. Där har man samlat på sig gamla fiskeredskap, gör upppteckningar av fiskarnas, fiskarhustrurnas och fiskaränkornas minnen och där driver man släktforskning kring fiskarsläktena som har bott i de olika husen i min stadsdel. Man verkar på alla sätt för att bevara minnen från både arbetsliv och industrisamhälle. Där ger hembygdsrörelsen, landsantikvarien, Läns museet och experter från Stadsmuseet stöd och synpunkter på utställningsarrangemang, katalogisering och arkivföring. Jag tror inte att man anser att Arbetets museum i Norrköping bidrar till att man i Råå ytterligare kan förstärka bilden av arbetslivets historia i det lokala perspektivet.

Jag tror att det är så på många ställen. Jag kan förstå att Erik Hofrén, professor i Umeå och tidigare chef för uppbyggnaden av Arbetets museum, försvarar verksamheten där. För oss finns det mer än tusen museer som uppfyller den uppgift som Arbetets museum anser sig göra.

Anf. 84 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Jag känner inte till hur länge Råås museum har funnits, Jan Backman. Men museet gör säkert en bra och viktig insats.

Men Arbetets museum fungerar inom det nationella uppdraget som ett stöd för många av de eldsjälarna som arbetar med att försöka ta till vara det

lokala industriarvet. Det är en viktig arbetsuppgift. Det är ohyggligt beklagligt att Moderaterna är så fastlåsta i en ideologisk tankegång att det är ett arbetarrörelsens museum. Jag uppfattar det så att det är grunden i Moderaternas ställningstagande för Arbetets museum. Men i första hand är det Arbetets museum. Sedan är det naturligt att arbetarrörelsen är med och driver på, lika naturligt som att näringslivet driver på i fråga om tekniska museer.

Anf. 85 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Det finns en huvudregel i vår museiideologi, och det är att den som har påtagit sig ett huvudmannaansvar för en verksamhet också skall bibehålla en del av det ekonomiska ansvaret. Låt mig komma tillbaka till mitt gamla museum i Råå. Där utgår inte ett öre i bidrag från vare sig stat, landsting eller kommun, utan man jobbar efter ideella principer. Däremot finns det andra museer där huvudmännens ansvar kompletteras med statliga och samhälleliga bidrag. Men just i fallet med Arbetets museum, med de tre tunga organisationerna LO, TCO och Kooperativa förbundet, har man i efterhand låtit ansvaret övergå till staten, utan att de själva finns kvar som viktiga bidragsgivare. Det är det som vi tycker är fel, och det är därför som vi yrkar avslag på detta anslag.

Anf. 86 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Av den framställning som Jan Backman gör kan man få intrycket att de organisationer som är stiftare av Arbetets museum inte tar något ekonomiskt ansvar för verksamheten. Det låter på Jan Backman som att dessa stiftare har dragit sig ur det ekonomiska ansvaret. Så är inte fallet. Hela den fastighet som Arbetets museum är inrymt i är en egendom som tillhör de här organisationerna, och de tar kostnaderna för fastighetens skötsel osv. Det är ganska stora pengar som organisationerna har gått in med i det sammanhanget också.

Anf. 87 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Käre Björn Kaaling! Vägen till ett jämställt samhälle är så oändligt lång. Vi behöver samla kunskap och forskning på ett ställe och hjälpa landets museer att göra det som vi båda vill, nämligen lyfta in den andra halvan av mänskligheten på museerna. Men det behövs goda förebilder.

Nu säger Björn Kaaling att åtgärder har vidtagits och att riksdagen skall följa utvecklingen. Vad har då hänt på de tre år som jag har suttit i riksdagen?

Anf. 88 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Var och en av oss som rör oss ute på landets museer ser att man i större och större utsträckning lyfter fram kvinnornas roll i historien. Jag tycker att det är viktigt att vi ser detta. Jag förstår mycket väl grundtanken i Vänsterpartiets och Miljöpartiets krav på ett speciellt kvinnomuseum, men det handlar också om att vi skall se att det händer saker på detta område.

Skälet för att driva kravet på ett speciellt kvinnomuseum blir ju starkare om man blundar inför det som händer på landets museer. Jag tycker

inte att man skall göra det. Däremot tycker jag att det här är en fråga för alla museer. Den utveckling som nu sker går i rätt riktning. Jag vet att det återstår mycket att göra på området, men vi kan se tiden an med tillförsikt.

Anf. 89 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag skall vara väldigt konkret, och inte bara tro. Häromveckan fick mitt äldsta barn reda på av sin gymnasielärare i svenska att det inte finns några tidstypiska författare från 1800-talet som är kvinnor. Det är dagens verklighet.

Det museum som jag talar om, där vi samlar kunskap och forskning om kvinnan i historien och kvinnans roll i religionen, kan också vara en utbildningskälla för landets lärare. Vi behöver utbilda oss. Det gäller inte bara museipersonal utan också dem som jobbar på vår största kulturinstitution, skolan. Det behövs goda förebilder.

Vad har hänt på tre år? Hur lång tid har Björn Kaaling på sig för arbetet för det jämställda samhället? Barn växer och blir stora, och gammal konservatism cementeras under den tid som Björn Kaaling har tålamod. Är det verkligen en så dum idé att göra någonting konkret nu och ge en god förebild?

Anf. 90 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Till det här vill jag bara säga att ett kvinnomuseum i sig inte är en dum idé. Det är naturligtvis en möjlighet. Men den bättre vägen är att museerna i större utsträckning tar detta ansvar i den ordinarie verksamheten. Om man går ut och tittar ser man också att museerna ökar sina ansträngningar på det här området. Vi skall inte blunda för det, som jag framhöll tidigare, utan vi skall se detta. Vi skall se tiden an.

På frågan om hur lång tid det får ta vill jag svara att jag har lika lång tid på mig till jämställdheten som Ewa Larsson har.

Anf. 91 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Björn Kaaling! Det kan knappast ha någon betydelse för underlaget för det nya etnografiska museet i Göteborg om Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet förs dit eller inte. Jag får den uppfattningen att det däremot för de senare museerna har redovisats problem efter problem vid en sammanslagning.

Jag vill fråga: Tror Björn Kaaling att regeringen kommer att ta någon hänsyn till vad som kommer fram under ärendets beredning och eventuellt modifiera ärendets fullföljande?

Anf. 92 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Jag önskar nästan att Carl-Johan Wilson hade ställt den frågan när kulturministern var här, dvs. om regeringen tänker ta hänsyn till vad som kommer fram. När nu en världskulturråd utreder frågan får vi utgå från det. Det förslag som den underhand presterar och slutligen lägger fram är naturligtvis det som regeringen kommer att bygga sina ställningstaganden på.

När det gäller Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet kan man naturligtvis rada upp problemen med att bryta ut dessa museer ur nuvarande

Prot. 1997/98:43

9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Arkiv, kulturmiljö och
museer*

organisationer och föra in dem i en ny myndighet. Det finns säkert en del svårigheter, men det är inga omöjligheter. Det går att lösa den typen av administrativa problem, som det har pekats på tidigare under debatten.

Jag har själv för inte så länge sedan suttit med i en marinmuseikommitté, där det handlade om att föra över Marinmuseum i Karlskrona från Statens försvarshistoriska museer administrativt till Statens sjöhistoriska museer. Det innebär att man fick flytta administrationen, men det var inte omöjligt. Detta går självfallet att göra.

Jag vill understryka det Charlotta Bjälkebring tidigare sade, att det grundläggande är att det finns samordningsvinster och värden som inte skall underskattas i en sådan här sammanslagning till en museigrupp. Man kan få en ny form, som tidigare inte är prövad och som är värd att pröva.

Anf. 93 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Jag tycker ändå att det är litet märkligt att man genomdriver ett beslut när problemen är så stora att man får ägna en massa kraft åt att försvara de angrepp av saklig art som riktas mot projektet i stället för att hösta in glädje över att det kommer något gott från förslaget.

Sedan undrade Björn Kaaling varför jag inte frågade kulturministern om detta. Det beror på att jag har respekt för den ämnesfördelning som vi har gjort för dagen. För mig duger Björn Kaaling alldeles utmärkt som representant för regeringspartiet.

Anf. 94 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! De angrepp som Carl-Johan Wilson pratar om grumlar inte någon glädje i det här sammanhanget. Det räcker med den majoritet vi har för att kunna gå vidare. Vi hade gärna sett en bredare majoritet, men den var inte möjlig att nå. Glädjen skall vi hösta in tillsammans med Carl-Johan Wilson i framtiden när vi ser att det var ett mycket bra förslag och att det kommer att fungera på ett bra sätt.

Att sammanföra de aktuella museerna i en ny myndighet innebär, som jag ser det, att man bryter det traditionella museimönstret.

Vi är övertygade om att det kommer att gynna museibesökarna – medborgarna – och på sikt också Museisverige. Det är ett nytt inslag som vi kommer att kunna dra lärdom av i framtiden och som jag är övertygad om kommer att vitalisera Museisverige.

Anf. 95 BIRGITTA WICHNE (m):

Fru talman! Om man är född och uppvuxen i Borås på 40-, 50- eller 60-talet är man starkt påverkad av den textila produktion som blomstrade där. Så var det för mig, och så var det säkert för de allra flesta boråsare. Nästan alla hade någon anknytning till produktionen, oavsett om det gällde spinneri, väveri, trikåstickning, konfektion, försäljning eller postorder. I snart sagt varje hus pågick någon verksamhet inne i någon bostad eller i någon liten källarlokal. Det är mot den bakgrunden som jag har skrivit motionen om Textilmuseet i Borås, vilket nu brottas med finansiella problem.

Bygdens textila tradition, med en industriell inriktning, kan sägas börja med Mor Kerstin i Kinna, som föddes 1774. Hon var den första vävnadsförläggaren, och hon hedrades av Karl XIV Johan med ett hängsmycke i guld för sina pionjärinsatser på området.

Hemväverskor, och för den delen också vävare, producerade, och knallarna sålde såväl i Sverige som utanför landets gränser.

Från denna början har Borås och Sjuhäradsbygden en textil tradition som spänner över sekler. Kunskaper och erfarenheter har gått i arv i generationer från det hantverksmässiga till dagens högteknologiska industri. Fortfarande är hälften av den svenska textilproduktionen koncentrerad till Boråsregionen.

På Textilmuseet i Borås, som stilenligt är inrymt i f.d. Åkerlunds Bomullsspinneri – uppfört år 1898 – finns dokumentation som spänner över ett stort textilt område. Här finns samlingar av redskap, maskiner, kläder, foton, dokument och facklitteratur. Allt detta är naturligtvis av nationellt intresse, men det har även uppmärksammats internationellt.

På museet finns ett antal autentiska miljöer som visar såväl arbetsvillkoren som bostadsförhållandena för de anställda under skilda tidsepoker. Här finns t.ex. såväl Algot Johanssons sysal som hans mycket exklusiva matsal i nationalromantisk stil.

Ett stort utrymme tar det hundratal väl fungerande textilmaskiner som fortfarande är i drift. Här speglas mer än ett sekels textilhistoria med maskiner för allt från snörflätning, spetsvirkning och enklare vävning till jacquardvävning. Kompetens att sköta dessa maskiner finns fortfarande, men risken att förlora den om museets verksamhet inskränks är uppenbar.

På Textilhögskolan i Borås finns en unik kompetens när det gäller rekonstruktion av gamla textilier. Nämnas kan guldtyget till drottning Margaretas klänning. Aktuellt nu är en rekonstruktion av Tutankhamuns kläder, som man avser att premiärvisa på museet och därefter skicka ut i världen.

Det samarbete som sker mellan Textilhögskolan och Textilmuseet är berikande för båda verksamheterna.

Fru talman! Det finns givetvis mycket mer att säga om Textilmuseet, t.ex. om textilkonservering, forskarsalen, dräktsamlingarna, de ca 300 000 tygproverna och fotoarkivet med mer än 400 000 fotografier. Men jag hoppas att jag ändå har klargjort det unika med textilmuseet i Borås. Här speglas alltså en epok som under århundraden inte bara påverkat en hel bygd utan också hela Sveriges industriella utveckling. Här finns ett unikt material och en kompetens av nationellt intresse för framtiden. Det är därför av yttersta vikt att textilmuseet ges möjlighet att fortsätta sin verksamhet även i ekonomiskt kärva tider.

Fru talman! Jag har i dag suttit i sammanträde i en utredning som är inne på sitt slutvarv och har inte kunnat följa debatten. Jag förstår att jag har fått ett visst stöd för motionen, och jag tackar för det stödet. Jag får säga att jag respekterar utskottets uppfattning i denna fråga om att de nationella uppdragen skall utvärderas innan nya uppdrag delas ut. Därmed avstår jag från att yrka bifall till min motion, även om jag givetvis står bakom den.

Det är förstås min förhoppning att Textilmuseet skall kunna få ett nationellt uppdrag eller ännu hellre stödjas på ett annat, mer permanent sätt. Jag menar att det är av nationellt intresse att de stora samlingarna och den

kompetens som är knuten därtill kan bevaras för framtiden. Jag ber att få återkomma i denna fråga.

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Anf. 96 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Jag skall något behandla de två första rubrikerna under detta avsnitt, dvs. trossamfund och sedan folkbildning.

Några sidor i budgetpropositionen handlar om trossamfund. Ett mindre stycke ägnas åt bibelöversättningen, som genomförs av Bibelkommissionen och som i nuläget finansieras på så sätt att staten står för ena hälften och Kyrkofonden för andra hälften.

Kommissionen har arbetat i 25 år och skall enligt tilläggsdirektiv från regeringen bli klar i slutet av 1999. Det är ovanligt att en statlig utredning som Bibelkommissionen får exakta direktiv om när den skall vara klar. Den skall nämligen vara klar ”— — — i så god tid att en ny samlad utgåva av bibeln i olika upplagor skall kunna bli allmänt tillgänglig och tas i bruk första söndagen i advent 1999”.

Detta tilläggsdirektiv har orsakat kommissionen en hel del problem, eftersom man måste skynda på med att slutföra sitt arbete. Då kan i värsta fall kvaliteten bli lidande.

Det gäller nu Gamla Testamentet. Nya Testamentet stod klart 1981, som de flesta säkert känner till, och Apokryferna kom 1986.

Tilläggsdirektiven gör att den bibel som kommer att finnas tillgänglig i advent 1999 saknar viktiga avsnitt såsom notapparat, parallellhänvisningar och uppslagsdel. Det tar ytterligare något år att få fram dessa, varför det på grund av tilläggsdirektiven kommer en bibel 1999 och en ny utgåva med notapparat m.m. något år senare. Frågan är vilket intresse den fullständiga bibeln kommer att väcka när det kom en bibel till millennieskiftet året före.

I budgetpropositionen står det, som jag nyss citerade, att bibeln från 1999 skall finnas i olika upplagor. Jag har ställt en fråga om detta. Detta är något nytt, men det krävs enligt regeringen inga tilläggsdirektiv. Vad betyder det egentligen att den skall finnas i olika upplagor? Innebär det ännu mera arbete för kommissionen? Regeringen har visat liten förståelse för de problem jag här tar upp.

Detta är förmodligen sista gången i vårt land som en bibelöversättning sker i form av en statlig utredning. Jag tror att Sverige är det enda landet i världen där man översätter Bibeln i form av en statlig utredning. Detta är den tredje officiella bibelöversättningen i Sverige. Att det ändå har varit så beror väl på att man anser att Bibeln har ett allmänskulturellt värde och alltså inte bara är av intresse för kyrkor och samfund.

Herr talman! Folkbildningen spelar sedan länge en vital roll i det svenska samhället. Det var i samband med att Folkbildningsrådet bildades 1991 inte självklart att studieförbund och folkhögskolor skulle finnas inom samma organisation. De som studerar på folkhögskola går ofta två år på samma skola. Ibland går de både tre och fyra år. Det är förstås en väsentlig skillnad mellan någon som studerar på folkhögskola och någon som deltar i en studiecirkel. För den som läser på folkhögskola finns

därför inte alternativet inom övrig folkbildning, utan oftast inom den kommunala vuxenutbildningen.

När vi ser på nu tillgänglig statistik för kunskapslyftet finner vi också att komvux dominerar totalt: 92 % har hamnat inom komvux. Vi har i vår motion Kr272, som behandlas i det här betänkandet, påpekat att kommunerna i större utsträckning skulle kunna ta vara på möjligheten att samarbeta med folkhögskolorna. Detta skulle också höja kvaliteten på många kurser.

Utskottsmajoriteten skriver i betänkandet att det ”vid anvisandet av medel till kommunernas medverkan i kunskapslyftet, har förutsatts att kommunerna tar i anspråk studieförbundens och folkhögskolornas speciella förutsättningar, erfarenheter och kompetens för att åstadkomma en så god utbildningssituation som möjligt för den enskilde”. Detta är ett citat från det betänkande vi nu behandlar, där det i sin tur citeras från betänkandet från i fjol. Nästa gång utskottet uttalar sig i frågan räcker det inte att citera en tidigare utskottstext, utan man måste gå vidare och se till utfallet, till den praktiska verkligheten. Många kommuner har helt enkelt struntat i utskottsmajoritetens skrivning i betänkandet, som också blev riksdagens beslut. Jag har senast i dag fått detta bekräftat via kontakter med Folkbildningsrådet.

Ett annat förhållande som måste beaktas är vilka som studerar inom kunskapslyftet och vilka det var avsett för. OECD-statistik från 1995 säger att drygt 30 % av befolkningen i Sverige mellan 25 och 64 år enbart har grundskoleutbildning. I yngre åldrar, vad gäller personer mellan 25 och 34 år, har 19 % av männen och 15 % av kvinnorna enbart grundskola. Men det är inte dessa som i första hand kommer till kunskapslyftets kurser, utan där dominerar elever som har minst tvåårig gymnasieutbildning. De utgör betydligt mer än hälften, 57 %. Det blir alltså inget lyft för de lägst utbildade, eftersom merparten av insatserna således går till dem som har gått en tvåårig gymnasielinje eller har hoppat av eller genomgått en treårig linje. Dessutom är kvinnorna i stor majoritet, trots att det alltså är de yngre männen som har den lägsta utbildningen. Vissa kurser inom kunskapslyftet är rena flickskolorna.

Det är givetvis för tidigt att i dag ge en total beskrivning av hur kunskapslyftet fungerar i våra kommuner, men den hittillsvarande rapporteringen har nästan bara gällt kvantiteten och inte kvaliteten. Nu borde det vara dags att också se på kvaliteten.

Utbildningsdepartementet, som håller i planeringen för kunskapslyftet, vill nu ge kunskapslyftet en större bredd. Man vill inte att den skall vara så hårt styrd av behörighetskurser inom gymnasieskolan, utan den skall kunna vara mer förberedande för arbeten inom industrin. Det är precis vad vi har talat om inom vårt parti ganska länge.

En nyhet från den 1 juli 1998 är att Skolverket tar över dialogen med kommunerna efter den särskilda delegationen för kunskapslyftet som har funnits hittills. Den upphör alltså i samband med detta. Det gäller i det sammanhanget att bevaka folkbildningens intresse, inte minst med tanke på att folkbildningen hittills har beaktats i ganska ringa omfattning. Skolverket har hittills inte haft någon egentlig kontakt med folkbildningen.

Herr talman! När vi moderater prioriterar inom utbildningssektorn, dit vuxenutbildningen också hör, är vi noga med att satsa på den utbildning som just nu är mest underdimensionerad, områden där företagen ofta

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

saknar arbetskraft samtidigt som många går arbetslösa. Det är därför vi satsar på kvalificerad yrkesutbildning. Vi vill ha 15 200 platser mer än regeringen fram till sekelskiftet. Vi vill också ha ett tekniskt basår i högskolans regi. Det är en viktig prioritering, och vi anslår därför medel för ytterligare 2 000 platser fram till år 2000.

Inom folkbildningen sparar vi, som redan har nämnts, nästa år 275 miljoner kronor av ett anslag på totalt drygt 2,4 miljarder. Utskottsmajoriteten skriver att det handlar om litet mer än 11 %. Det blir 9 % om man behandlar de 40 miljonerna till de fackliga organisationerna i särskild ordning, och det tycker jag faktiskt att man skall göra. Det är knappast fråga om folkbildning när de fackliga organisationerna får pengar för uppsökande verksamhet bland arbetslösa medlemmar.

Det är en facklig organisations plikt att av eget intresse ha god kontakt med sina arbetslösa medlemmar. Jag har talat med en hel del TCO-medlemmar om detta. Jag är själv helbetalande medlem av ett TCO-förbund sedan 35 år. Alla jag har talat med delar vår uppfattning i den här frågan. En fackförening skall inte ha extra pengar för att uppsöka arbetslösa kamrater. Misstanken är, som sagts här tidigare, stark att det egentligen är fråga om ett extra bidrag till organisationer som står regeringspartiet nära. Dessutom har man hittills inte lyckats. Man har inte förmått yngre, lågutbildade män att studera inom kunskapslyftet. Trots det skall man få 40 miljoner också nästa år. Vi tycker inte att det är bra, för att uttrycka sig litet försiktigt.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än det som Elisabeth Fleetwood redan har framfört, dvs. bifall till reservation 3.

Anf. 97 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Först vill jag sälla mig till dem som tackat Lennart Persson för hans sätt att leda verksamheten i kulturutskottets kansli. Även om jag inte är närvarande så ofta på sammanträdena eftersom jag är suppleant i utskottet, har jag alltid fått den service på olika sätt som jag velat ha av Lennart. Han har varit en sammanhållande länk i arbetet. På utskottets resor har han också varit en sammanhållande person som sett till att alla har trivts. Lena Axelsson-Westlund är inte i kammaren nu, men hon kan ju läsa i protokollet att jag har lärt mig uppskatta också henne, i och med att hon tidigare har varit föredragande i utskottet. Jag vill önska henne lycka till i den nya rollen som kanslichef.

Det avslutande avsnittet i dagens debatt handlar om flera stora viktiga områden, områden som påverkar många människors vardagsliv. Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor, folkrörelse- och idrottsfrågor är sådant som de flesta kommer i kontakt med väldigt ofta. Flera stora utredningar är nu på gång, och regeringen har aviserat en del särskilda propositioner under våren. Jag kommer därför inte att ha några särskilda yrkanden under detta avsnitt. De reservationer som Centerpartiet står bakom instämmer jag naturligtvis i, men de rör andra avsnitt i debatten, och Marianne Andersson har redan yrkat bifall till dem.

Folkbildningen har flera viktiga funktioner i dagens samhälle. Framför allt är den en bra grogrund för demokratin. Man tar till vara deltagarnas egna erfarenheter och kunskaper, och alla kan känna att de bidrar med något i en studiecirkel eller folkhögskolekurs. Detta sätt att möta de studerande är något som borde överföras även till den vanliga skolan. Jag

är övertygad om att en del problem som finns där i dag då skulle kunna övervinnas.

Folkbildningen tar också upp andra kunskapsområden än den traditionella skolan. Man överför kunskaper som i tidigare generationer har överförts inom familjen, t.ex. slöjdekunskaper, mattraditioner, sånger och ramsor. Med det sätt vi har att leva i dag, där generationerna inte träffas på samma sätt som förr, har studieförbunden och även folkhögskolorna fått på sin lott att överföra kulturtraditioner som annars skulle kunna försvinna. Detta är saker som jag verkligen hoppas kommer att belysas och värderas i den kommande folkbildningspropositionen.

I kunskapslyftet har folkbildningen kunnat spela en roll särskilt i de förberedande kurser som anordnats för dem som inte har så stor studievana. I nästa steg förutsätter jag att man även på andra områden kommer att anlita både studieförbund och folkhögskolor i än större utsträckning, eftersom deras pedagogik är väl anpassad till vuxnas sätt att lära. En uppföljning och utvärdering kommer löpande, och då måste man belysa hur olika utbildningsanordnare utför sitt uppdrag. Det är viktigt att människor är nöjda med de kunskaper de får och sättet de förmedlas. Min övertygelse är att folkbildningen här hävdar sig väl.

Herr talman! Ett litet anslag som ofta glöms bort men som verkligen förtjänar att uppmärksammas är bidraget till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen. Det används bl.a. till att anpassa lokaler, till studiematerial och tolkar för handikappade inom folkbildningen. Tack vare detta kan handikappade delta i studiecirklar, något som utan dessa åtgärder inte skulle vara möjligt. I kommande budgetarbete bör dessa bidrag uppmärksammas och höjas.

Studieförbundens roll som anordnare av kulturarrangemang får heller inte underskattas. Tidigare bidragsgivning har varit mer generös på det här området, och folkbildningspropositionen bör enligt min åsikt ta hänsyn till detta. Många ”smala” kulturaktiviteter har på senare år haft svårt att möta sin publik bl.a. för att det finns för få arrangörer av konserter, uppvisningar och utställningar.

Bidragen till allmänna samlingslokaler är ett annat bidrag som förtjänar uppmärksamhet. Om inte dessa lokaler fanns skulle mycket av den lokala kultur som bedrivs i dag inte kunna genomföras. Det är nödvändigt för kulturen att kunna hålla hus någonstans. De nya regler som nyligen trätt i kraft behöver utvärderas när det gått något år för att vi skall se om de fick avsedd effekt. Dessutom behöver de, liksom andra kulturstödjande anslag, höjas. Både på landsbygden och i tätorterna är lokaler av den här arten nödvändiga om kultur och demokrati skall kunna odlas.

Idrotten står för en mycket stor del av folkhälsoarbetet i det här landet. Just nu arbetar Idrottsutredningen med hur det statliga stödet till idrotten skall utformas. Här vill jag påpeka vikten av att ha långsiktiga regler och bidrag. Spel och de intäkter dessa kan ge kan mycket snabbt förändras. Därför är det viktigt att bidragsreglerna är långsiktiga och stabila till sin karaktär. Annars riskerar bl.a. barn- och ungdomsverksamhet att få stryka på foten. De har svårt att dra stora tittarskaror till sig, och de ger inte heller reklamintäkter eller sponsorpengar.

Anf. 98 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag skall här endast ta upp två ärenden.

Prot. 1997/98:43

9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Först gäller det folkbildningen. Regeringen aviserar att den under våren 1998 kommer med en proposition om folkbildningen. Det skall bli spännande att få del av den. Det gör också att det inte finns anledning att ägna det ärendet särskilt stor möda just nu.

På en punkt är jag besviken på regeringens hantering av folkbildningens roll när det gäller den femåriga vuxenutbildningssatsningen kunskapslyftet. Folkbildningen – studieförbund och folkhögskolor – har en viktig roll i kunskapslyftet. Riksdagen har tidigare påpekat vikten av att kommunerna vid upphandling av insatser inom kunskapslyftet inte ensidigt utnyttjar den egna kommunala vuxenutbildningen komvux utan ger studieförbund och folkhögskolor reella möjligheter att få sina koncept prövade. Regeringen markerar sitt ansvar för den möjligheten bl.a. genom att föreslå att Folkbildningsrådet får fördela 10 000 studieplatser på folkhögskolor inom kunskapslyftets ram. Folkpartiet anser att även studieförbunden bör garanteras motsvarande andel av medel ur kunskapslyftets ram för fördelning av Folkbildningsrådet.

Jag hörde senast i går att avhoppet från utbildning inom kunskapslyftet är ganska stora på sina håll. En orsak anges vara att studierna alltför mycket påminner om vad som gällde i den skola som de nya kunskapslyftsstuderandena en gång lämnade – kanske med besvikelse. Den pedagogik som gjort studieförbundens verksamhet så framgångsrik hade troligen blivit något nytt för de studerande som minns sin barndoms skola med besvikelse. Jag tror att det hade varit bra om studieförbunden garanterats viss andel av resurserna inom kunskapslyftet enligt Folkpartiets förslag.

Värderade talman! Ett bidrag som enligt min uppfattning är mycket märkligt är de 40 miljoner kronor som regeringen vill ge som stöd för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Det låter egentligen mycket bra, men det märkliga är att stödet föreslås fördelas mellan de fackliga organisationerna LO, TCO och SACO samt Lantbrukarnas riksförbund, LRF, och Sveriges fiskares riksförbund, SFR.

Regeringsförslaget innebär bl.a. att LO får stöd av statliga medel samtidigt som LO ger bidrag till det socialdemokratiska partiet. Ni socialdemokrater förstår säkert att vi andra tycker att det är märkligt. Folkpartiet har funnit många andra – och enligt vår uppfattning mer behjärtansvärda – kulturområden för de satsningarna.

Värderade talman! Stöd till trossamfund är en rubrik i budgetpropositionen. Regeringen konstaterar i propositionen att det antal personer som betjänas av trossamfund – som det heter – vilka får del av det statliga stödet har ökat avsevärt under de senaste åren. Regeringens märkliga slutsats av det påståendet är att föreslå en minskning av stödet till trossamfund. Folkpartiet anser att regeringens konstaterande i stället motiverar en höjning av anslaget. Vi hoppades därför att vårt förslag om en ökning av stödet till trossamfund med drygt 4 miljoner kronor skulle vinna riksdagens gillande, men så blev det inte.

Värderade talman! Jag konstaterar också att jag borde yrka bifall till reservation nr 46, där vi motsätter oss en höjning av TV-avgiften. Vi tycker att TV-avgiften är hög nog som den är och att den räcker gott till det den skall användas till. Därför avvisar vi den höjning av TV-avgiften som regeringen föreslår.

Värderade talman! Vi har i de här debattrundorna hyllat kulturutskottets avgående kanslichef Lennart Persson och gratulerat hans efterträdare Lena Axelsson-Westlund. Det finns förvisso orsak att protokollföra ett tack också till övriga föredragande och assistenter i kulturutskottet. Därför säger jag nu detta till protokollet och till er.

Anf. 99 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 41.

Ur kunskap, samhörighet, ökad självkänsla och självkänedom får vi frikostiga och handlingskraftiga människor. Om vi vill ha det är en förutsättning att vi satsar på folkrörelser, folkhögskolor, kunskapslyft, utbildning, olika samfund och idrott, vilket den här debatten handlar om.

Den viktigaste målgruppen är barn och ungdom, men inte bara generellt. Riktade insatser måste också göras efter kön samt etnisk och social bakgrund. Det är på dem som behöver allra mest stöd och självförtroende vi måste satsa. Här är studieförbund, föreningsverksamhet och folkhögskolor ett bra redskap. Det är här man har de bästa förutsättningarna att lyckas, tack vare deras metoder och deras unika pedagogik.

Därför undrar jag: Hur ser egentligen socialdemokraterna på det här med att försöka utjämna klasskillnaderna? Hur går det ihop med minskade resurser inom folkbildningen, neddragningar i studiestödssystemet och minskningar inom idrotten? Och hur går det ihop med de 40 miljoner kronor som man vill ge till LO och TCO? Det är ju människor som redan är organiserade och inne i ett system. Det är väl inte på dem vi skall satsa. Vi måste ju satsa på dem som vi inte når.

Hur går det för socialdemokraterna att försvara svux, som utgår med 65 % av a-kassa? Var finns klass- och könsperspektivet i den reformen? Alla vet att det är kvinnorna som nu förlorar mest på arbetslöshet med neddragningar inom den offentliga sektorn. Det är kvinnorna som har de flesta deltidsjobben. Kan man över huvud taget leva på 65 % av en halvtidslön när man har blivit arbetslös på grund av att det har skurits ned i den offentliga sektorn? Dessa löner är ju inte heller särskilt höga.

Kunskapslyftet skulle bli ett kunskapens lyft. Kulturutskottet har uttryckt att kommunerna skall köpa utbildning av utbildningsanordnaren folkhögskolan. Men så har det sällan blivit. De flesta kommuner har köpt utbildningsplatser av den billigaste utbildningsanordnaren, och det har inte alltid varit så lyckat för alla människor. Jag undrar: Hur tycker socialdemokraterna att man skall garantera en hög kvalitet på undervisningen inom kunskapslyftet? Hur skall kunskapslyftet utvärderas? Tydligt räcker det inte med det som vi i kulturutskottet har yttrat, nämligen att vi anser att man måste använda folkhögskolorna bättre i den här verksamheten.

De som vill skära mest i kulturbudgeten är dock moderaterna. De vill skära ned folkbildningen med 275 miljoner kronor. Vänsterpartiet ligger 100 miljoner kronor över regeringens förslag. Vidare vill moderaterna sänka anslaget till hälften för ungdomar. Det här tycker jag är oroande.

Även invandrare och invandrarfrågor är något som vi måste lyfta fram. De här frågorna måste genomsyra all politik och all verksamhet. Jag är rätt övertygad om att de neddragningar som nu görs inom utgiftsområde 17 inte kompenseras någon annanstans.

Prot. 1997/98:43

9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Under 90-talet har vi för första gången på mycket länge behövt ställa oss frågan om hela åldersgrupper och kulturgrupper har ett framtidsperspektiv eller om de kommer att få sämre levnadsvillkor än vi, deras föräldrar, har haft. Det gäller både inkomstmässigt, miljömässigt, kunskapsmässigt och trygghetsmässigt. Behövs över huvud taget alla i arbetskraften i dag?

En växande grupp av de unga i Sverige i dag betraktas som vuxna, men de saknar i praktiken möjlighet att etablera sig i vuxenvärlden. Om vi avgränsar ungdomsgruppen till dem som är 15–24 år finns det drygt en miljon ungdomar i Sverige i dag. Barn och ungdomar utgör en allt mindre del av Sveriges befolkning, även om invandringen har haft en viss för-yngrande inverkan. I dag utgör de som är under 25 år knappt en tredjedel. Detta är oroande. Vad har vi för framtidsutsikter? Barn och ungdomar skall ju driva detta samhälle vidare. Därför tycker jag att det är så viktigt att vi just satsar på framtidsfrågorna, att vi satsar på kulturen, att vi satsar på livsglädjen, att vi satsar på folkrörelsen och att vi satsar på idrotten.

Anf. 100 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Sveriges tradition av folkbildning och folkrörelser är världsunik. Det känner alla vi som på något sätt har engagerat oss i den folkrörelsen till. Vi anser att svensk folkbildning i ännu högre grad än i dag bör sprida sin idéburna rörelse – helt enkelt exportera, bl.a. inom EU. Vi tycker också att forskningen om folkbildning är en förutsättning för att folkhögskolor och studieförbund skall kunna bedriva sin verksamhet med största möjliga utbyte. Nätverket för folkbildningsforskning, MIMER, har utfört ett värdefullt arbete för att utveckla intresset för folkbildningsforskning. Detta nätverk behöver resurser för att kunna utveckla sin verksamhet.

Herr talman! I dag har 2,8 miljoner svenskar förtroendeuppdrag i ideella föreningar främst inom idrott, rekreation och vuxenutbildning. I genomsnitt lägger dessa ned 7 timmar i månaden på sina uppdrag, vilket ger drygt 235 miljoner timmar per år. Det skulle motsvara 145 000 heltidstjänster. Dessa siffror är lika höga som på 50-talet, vilket motsäger den allmänna uppfattningen att det ideella engagemanget är på utdöende.

Herr talman! I stället för att inrätta ett integrationsverk vill vi låta pengarna arbeta direkt i verkligheten. Svensk folkhögskola kanske har den allra bästa didaktiken att förmedla och engagera i demokratiutbildning. Därför borde pengarna ges direkt till folkbildarna i stället för att samlas i ett nytt centralt statligt verk förlagt till Norrköping. Jag trodde att vi hade kommit ifrån mellanhandsperioden i Sverige. Att öka människors delaktighet och förståelse för varandra görs bäst där människorna faktiskt finns. Folkhögskolan finns också över hela landet och borde vara en av de naturliga förbindelselänkarna.

Till folkbildningen kan också räknas kulturminnesvård och kulturlandskapsvård, vilka syftar till att bevara och levandegöra kulturhistoriska värden. Endast identitet och förankring i den egna historien kan utgöra en grund för förnyelse och utveckling. Tillgången till den egna historien är helt enkelt en medborgerlig rättighet. Det är därför som vi värnar så mycket om våra museer. Det är också värdefullt att ge folkbildningen utrymme och möjlighet att låta människor förutsättningslöst orien-

tera sig i livsåskådningsfrågor som komplement till de rent politiska ideologierna, så att människor kan växa och förstå sin plats i livet som helhet.

Därmed kommer jag in på kyrkan och kulturarvet. Herr talman! Den svenska kyrkan har under århundraden byggts upp av det svenska folket genom inbetalda skatter. Sveriges kyrkobyggnader är kulturminnesmärkta och speglar en del av det svenska samhällets framväxt. Det är av yttersta vikt att det historiska och kulturella arv som förmedlas genom dem bevaras till kommande generationer. Genom religionsfrihetens gradvisa införande har kyrkans ställning som en nationell enhetskyrka upphört. Men även efter det att kyrkan och staten skiljs åt – en del talar om ett särboförhållande – finns det en distinkt skillnad mellan svenska kyrkan och olika frikyrkor genom att kyrkan måste förbli öppen för alla och helt enkelt förbli en folkkyrka. För att uppfylla detta uppdrag anser Miljöpartiet att kyrkan i större utsträckning måste hållas öppen för alla, för den trosvisse lika väl som för den sökande. Och det är många som söker i dag.

Kyrkan skall vara öppen för gudstjänst, men den skall också vara en mötesplats mellan människor och mellan den enskilda människan och hennes tro. Kyrkoloraler erbjuder ofta också förnämlig akustik och passar därför utmärkt som konsertlokaler. Det är vi väl många här som kan intyga.

Kanske får vi se en dramatisering av Tjernobylobarnens utsatthet i Kungsholms kyrka av Unga riks framöver. Men även skrattet kan rymmas innanför väggarna på vårt gemensamma kulturarv. Eller som Dario Fo sade i går kväll på Dramaten: Skrattet är heligt. Det är gudarnas gåva till människan. Släpp åter in skrattet i kyrkan.

Herr talman! Den ungdomsrörelse som växer mest i dag är de levande rollspelen. Med ett annat ord kan vi också kalla detta för interaktiv teater. En del kallar de levande rollspelen för teater, medan andra betraktar dem mer som en lek för alla som har barnasinnen kvar. Vi tycker att det är dags att förändra det statliga stödet till ungdomsverksamheten så att det passar det som ungdomarna faktiskt håller på med. I dag är stödet anpassat till ungdomar som bildar föreningar med ordförande, sekreterare och kassör och som sedan har en kontinuerlig verksamhet. "Livearna", som de levande rollspelarna kallar sig, arbetar inte på det sättet. De samlas kring ett spel, arbetar fram sina roller, spelar, och sedan är det klart. Ett annat år kanske de är med i ett annat spel. Därför bör föreningsstödet till ungdomar utformas så att även denna typ av enskilda projekt kan nås. Med detta yrkar jag bifall till reservation 43 under mom. 40.

Men, herr talman, jag är inte klar. Jag vill också säga något om de fyraåriga valperioderna. De medför att en del människor är 22 år gamla när de skall rösta för första gången. Detta tycker vi i Miljöpartiet är på tok för gammalt. Därför vill vi sänka rösträttsåldern till 16 år i kommun-, landstings- och riksdagsval. En sänkning av rösträttsåldern har också förespråkats av Ungdomsstyrelsen i rapporten *Krokig väg till vuxen* och av Åldersgränsutredningen.

Till slut skall jag ta upp idrottsrörelsen. Det är den största folkrörelsen i vårt land. Vi anser att det är viktigt att idrotten behåller sin karaktär av bred folkrörelse och ser fram mot Idrottsutredningen och hoppas att den skall leda till att resurser omfördelas till breddidrotten. De flesta stora investeringar som har gjorts har framför allt gynnat det som vi kallar för

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Trossamfund, folkbild-
ning, ungdomsfrågor
samt folkrörelse- och
idrottsfrågor*

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

typiska pojkidrotter. Miljöpartiet anser därför att framtida investeringar i första hand skall inriktas på det som kallas för typiska flickidrotter, t.ex. ridsport.

Idrott och friskvård skall gå hand i hand, och det gör de ofta också. Det finns alltså ett klart samband mellan fysisk och intellektuell utveckling, och det vet de som jobbar som idrottslärare på skolor. För tre av tio elever är skolidrotten den enda organiserade motionsverksamhet som de deltar i. Därför är skolans idrottslektioner så oerhört viktiga. Vi är därför positiva och glada över att antalet idrottstimmar nu ökar, precis som vi motionerade om förra året.

Med detta positiva anslag vill jag nu tacka mina kära kolleger i kulturutskottet för detta goda dagsverk.

Jag vill också passa på att tacka vår f.d. kanslichef, numera pensionär, Lennart Persson för hans stora tålamod och hans vänliga bemötande när vi nya i utskottet har fått lära oss den praktiska politiken här i kammaren. Nu, efter tre år, tycker jag att alla reservationer och alla diskussioner i utskottet har gått väldigt bra, och nu slutar Lennart Persson och Lena tar vid. Välkommen, Lena, nu har vi alltså arbetat upp oss! Tack!

Anf. 101 FANNY RIZELL (kd):

Herr talman! I denna del av betänkandet behandlas flera saker. Det gäller trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor, folkrörelser och idrottsfrågor. Det är områden som jag tycker står människor väldigt nära, som berör människors vardag.

I budgetpropositionen föreslår regeringen en nedskärning av bidraget till trossamfunden, dock utan att ange om det är utbildningsbidrag, lokalbidrag eller verksamhetsbidrag som kommer att minska. Verksamhetsbidraget har verkligen inte utvecklats i samma grad som antalet betjänade inom trossamfunden. Anslaget per betjänad person har under den senaste treårsperioden minskat med 21 %, så det blir svårt att skära där. Utbildning är verkligen ordet för dagen. Därför är det kanske inte läge att skära i utbildningsbidraget heller.

Hur är det då med lokalbidraget? Ja, det kan täcka upp till 30 % av kostnaderna för renovering och byggnation. Resten bekostas av samfundens insamlade medel. Det ger församlingarna möjlighet att underhålla sina lokaler. Det ger också arbetstillfällen och, till en del, en möjlighet för samfunden att bevara en del av vårt kulturarv. En del av bidraget återförs dessutom till staten i form av mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter. Det är alltså en hög verkningsgrad vad gäller de här pengarna.

Under 90-talet har det ordinarie lokalbidraget sänkts från en nivå på ca 13 miljoner kronor till 2,5 miljoner kronor. Det har inneburit att Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund bara har gett bidrag till handikappanpassning. Men behoven av handikappanpassning kommer inte att minska under den närmaste 20-årsperioden. Därför blir det svårt att hålla takten. Det har man sett i utredningar.

Folkbildningen har en viktig funktion när det gäller att bevara och stärka demokratin och har alltid stått som förmedlare av bildning och utbildning. Folkbildningen har väldigt stor betydelse för att öka delaktigheten i kulturlivet och i samhället över huvud taget. Den sammanför amatörer och professionella kulturutövare. I den stora satsning som nu sker genom kunskapslyftet gör folkhögskolor och studieförbund en mycket

viktig insats. Jag vill upprepa kristdemokraternas uppfattning, att studieförbunden i likhet med folkhögskolorna borde ha fått ett eget utbildningsanslag inom kunskapslyftet att fördelas och följas upp av Folkbildningsrådet. Jag tror att just en del av dem som kunskapslyftet skulle vända sig till – människor med låg utbildning och många andra med ganska liten utbildningsgrund och som är studieovana – skulle ha fått nytta av att inom studieförbunden få sätta i gång med sin kompetenshöjning. Vi vet att studieförbunden är just överförare av kulturtraditioner och mycket av kulturarv.

Vi tycker också att Folkbildningsrådet borde ha fått fördela de 40 miljoner kronor av folkbildningsanslaget som nu föreslås stå till regeringens förfogande att fördelas till intresseorganisationer och fackliga organisationer. Vi kristdemokrater tror att Folkbildningsrådet har förmåga att fördela dessa pengar på ett mycket effektivt sätt. Under 90-talet har folkbildningen faktiskt drabbats av neddragningar på sammanlagt 600 miljoner kronor. Med hänsyn till detta och till de goda resultat som uppnåtts är det naturligt att en del av de indragna medlen återförs till folkbildningen. Därför är vårt förslag att de 40 miljoner kronorna utöver regeringens förslag tillförs folkbildningen.

Besparingar har gjorts vad gäller idrottsrörelsen liksom inom alla andra sektorer i samhället, men besparingar måste göras på ett genomtänkt sätt. Barn och unga har berörts av besparingar inom skola, fritidsverksamhet, barnomsorg och musikskola, men också av föräldrars arbetslöshet. Vi menar att kvaliteten inom verksamheter som berör våra unga måste hållas hög. Det gäller även idrotten. Idrotten spelar en positiv roll för många. Nästan 70 % av pojkarna och hälften av alla flickor mellan 7 och 15 år är med i en idrottsförening. Idrotten bör, tycker vi, särskilt uppmärksamma jämställdhetsaspekten vid användandet av statliga medel. Vi vet ju att flickorna är förfördelade i det avseendet.

Det är klart belagt att regelbundna motionsvanor grundläggs redan i unga år. Därför bör både skola och fritid ge utrymme för tillfällen att prova på olika idrotter utan krav på prestationer. Fysisk aktivitet för unga människor är synnerligen viktig. Med tanke på idrottens betydelse för våra barn och ungdomar är det också angeläget att idrottslärare och idrottsledare ges goda möjligheter till utbildning. Detta får även mycket stora effekter för folkhälsan. Ideligen får vi rapporter om att medelvikten ökar hos befolkningen. Tyvärr gäller det också våra barn. Det är ett allvarligt tecken som jag tycker att vi får ta med här även om det inte hör till kulturutskottets område.

År 1994 ändrades reglerna för bidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Religiösa barn- och ungdomsorganisationer, utan betalande medlemmar, fick en betydande försämring eftersom grundbidraget till betydande del består av en faktor baserad på antalet medlemmar. I vår motion påpekar vi att de religiösa organisationerna av ideologiska skäl har ett annorlunda medlemsbegrepp än det gängse men att detta inte bör diskriminera dem. Detta vill vi ge regeringen till känna. Tyvärr kan vi inte reservera oss. Vi hade nämligen ett förslag om att mera pengar skulle anslås. Det har dock försvunnit i hanteringen.

Det finns ett stort antal ideella organisationer i vårt land. De har ett stort ideellt engagemang. Nya verksamhetsformer växer fram. Detta är en positiv utveckling som behöver uppmuntras och förstärkas. Ett aktivt

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

folkligt deltagande behövs för att möta dagens och morgondagens förändrade värld. För individen är lokala engagemang och sammanhang av stor betydelse. De kan bidra till att ge mening åt tillvaron. I dag står ju grupper av människor utanför samhällsgemenskapen. Det handlar om många invandrare, om ungdomar och äldre samt om arbetslösa. Ideell verksamhet kan betyda mycket för dessa grupper i en tid när ensamheten räknas som en av våra största folksjukdomar.

I årets budget sägs det att nya former för medborgarnas inflytande och delaktighet behöver utvecklas och att den ideella sektorn har en avsevärd samhällsekonomisk betydelse. Regeringen berör också vikten av att nya former för medborgarnas inflytande och deltagande i samhället utvecklas, men det klingar falskt. Det statliga stöd till utveckling av den ideella sektorn som tidigare fanns har sedan 1994 minskat för att i årets budget helt avvecklas.

Vi kristdemokrater föreslår i vår motion att anslaget för utveckling av den ideella sektorn återinförs och har anslagit 10 miljoner kronor för detta ändamål.

Vi föreslår också att 1 miljon kronor av de 10 miljonerna skall gå till Stiftelsen Sesam i Örebro. Den skulle kunna fungera som ett nätverk för dessa ideella organisationer. Den skulle också vara ett nationellt centrum för lokal demokrati och social utveckling och arbeta med kunskapsförmedling och rådgivning. Verksamheten skulle särskilt stödja det utvecklingsarbete som sker runt om i landet och som syftar till att öka enskilda gruppers engagemang i socialt förändringsarbete.

Jag yrkar bifall till motionerna 4 och 40.

Allra sist vill jag rikta ett tack till Lennart Persson. Jag vill varmt tacka för det engagemang, den oväld och den noggrannhet som du har visat. Det är kanske särskilt en "småpartist" tacksam för. Jag vill också hälsa Lena varmt välkommen. Jag tackar även hela utskottet för det gedigna arbete som utförts.

Anf. 102 BERIT OSCARSSON (s):

Herr talman! Folkrörelser och folkbildning har haft en central roll i uppbyggnaden av vår demokrati. Folkrörelserna och föreningslivet har under 90-talet fungerat som viktiga inkörsportar till ett demokratiskt tänkande och demokratiska samarbetsformer. Genom folkrörelserna och folkbildningen kan människor komma samman och stärka varandra. Olika åsikter bryts mot varandra i samtal. Det leder till att olika intresseinriktningar får ökad förståelse, och man får respekt för varandra. Det är precis så som det skall fungera i ett demokratiskt samhälle.

Vi blir tyvärr ofta påmind om att det brister i förståelsen och respekten för varandras åsikter och kulturella bakgrund i det mångkulturella Sverige som vi har i dag. Här kan folkrörelserna och folkbildningen göra stora insatser, och gör så också.

Ett av målen i förra årets kulturpolitiska beslut var att bildningssträvanden skall främjas. Folkrörelserna och folkbildningen har en viktig uppgift i vår strävan att förverkliga det målet genom sin inriktning på fritt kunskapssökande och kritisk granskning.

En stor del av befolkningen är engagerad i föreningslivet. Det totala medlemskapet uppgår till den imponerande siffran ca 20 miljoner. Flera olika utredningar har under senare år tittat på folkbildningen som fått ett

gott betyg. Den senaste utvärderingen är *Folkbildningen – en utvärdering*, den s.k. SUFO-utredningen, som nyligen varit ute på remiss och som nu bearbetas i Regeringskansliet och så småningom skall bli en proposition. Den ger ett mycket bra betyg, drygt sex år efter det att målen för statsbidragen för folkbildningen fastställdes.

Så här skriver SUFO-utredningen: ”SUFO finner att studieförbunden och folkhögskolor i Sverige bedriver en folkbildande verksamhet som står i god överensstämmelse med de statliga målen för statsbidragen.” Vidare skriver man att ”folkbildningens omfattning svarar väl mot vad staten kan förvänta sig” och att ”studieförbund och folkhögskolor rekryterar fler deltagare med kort utbildning än annan vuxenutbildning”. Det finns alltså all anledning för både studieförbund och folkhögskolor att vara stolta över den verksamhet som de bedriver.

Herr talman! I vårt land pågår just nu en av de största utbildningssatsningarna som någonsin har gjorts. Jag tänker på kunskapslyftet, som flera redan varit inne på. Det vänder sig framför allt till arbetslösa och till dem som saknar treårig gymnasieutbildning. Vi kan redan nu säga att kunskapslyftet har blivit en succé.

Delegationen för kunskapslyftet redovisade häromdagen att nästan 100 000 människor deltar i kunskapslyftet. Ännu är det för tidigt att se innehåll och kvalitet, som flera varit inne på, men det skall utvärderas av Kunskapslyftskommittén.

Folkbildningens pedagogik och studieuppläggning, att utgå från elevernas behov, är precis vad kunskapslyftet syftar till. Folkhögskolor och studieförbund har en väldigt viktig roll i kunskapslyftet, inte minst för många av dem som av olika skäl saknar studievana.

Jag vill än en gång påminna om vad utskottet skrev i sitt betänkande förra året, med tanke på att flera har sagt att det stöd som finns kanske inte är rätt: ”Om det efter en tid visar sig att folkbildningen inte anlitas på det sätt som är meningen förutsätts Kunskapslyftskommittén agera till exempel när det gäller fördelningen av medel mellan folkbildningen och kommunerna.”

Det har alltså gått för kort tid för att nu säga att det skall förändras på det ena eller det andra sättet. Det har ju endast gått tre månader sedan verksamheten kom i gång. Kunskapslyftskommittén har ju i uppdrag att göra en utvärdering och skall också komma med ett betänkande i mars månad.

Folkrörelserna och folkbildningen är således viktiga både för att stärka och utveckla demokratin och som en resurs i utbildningen.

Ett allvarligt varningstecken är att ungdomars förtroende för traditionella demokratiska former sviktar. Alltfler ungdomar visar tveksamhet inför att engagera sig i våra traditionella demokratiska arbetsformer. Detsamma gäller många människor med invandrarbakgrund. Det betyder självfallet inte att de är odemokratiska. Men det är nödvändigt att analysera orsakerna till det minskade engagemanget och vad vi kan göra åt det. Jag menar att det är en stor förlust för vårt samhälle och vår demokrati om de här tendenserna förstärks ytterligare. Det är därför glädjande att utredningen om folkstyret i Sverige inför 2000-talet, med Bengt Göransson som ordförande, skall belysa också det här problemet och också folkrörelsernas roll.

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Jag skall också kommentera några av de reservationer och särskilda yttranden som finns i betänkandet.

Jag börjar med Moderaterna, som än en gång föreslår mycket kraftiga nedskärningar på folkbildningen, vilket de har gjort under flera år tillbaka. I år föreslår de nedskärningar på totalt 275 miljoner kronor. Jag kan bara konstatera att det skulle få mycket allvarliga konsekvenser och göra det mycket svårt för folkbildningen att klara de uppgifter som jag tycker att den skall ha och som jag också har redovisat här. Moderaterna ger åter besked till alla dem som är engagerade i folkbildningen att folkbildningen inte är betydelsefull.

Flera partier, även Moderaterna, vill avskaffa de 40 miljoner kronor som vi förra året anvisade till olika organisationer för uppsökande verksamhet och som vi nu återigen tar upp till samma belopp. Folkpartiet tycks framför allt uppröras över att också LO får del av pengarna. Pengarna ingår faktiskt som en del i satsningen på kunskapslyftet. Moderaterna föreslår ju också nedskärningar i stödet till folkhögskolorna inom kunskapslyftets ram. Det innebär att Moderaterna inte vill att människor skall satsa på en utbildning genom kunskapslyftet, som ju vänder sig till dem som har fått lägst och kortast utbildning. Det är kanske helt logiskt att partiet då säger nej till de insatser som nu skall göras för att just söka upp människor och ta reda på de enskildas och företagens behov av kompetens för framtida jobb samt motivera dem som är minst motiverade att delta i kunskapslyftet. Det är just det som dessa pengar är till för.

I några reservationer föreslås ett ökat anslag till idrotten. Vi kan väl alla vara överens om idrottens stora betydelse, framför allt för barn och ungdomar både vad gäller en meningsfull fritid och en demokratisk fostran. Men låt oss avvakta den utredning och den översyn som nu görs av bidragen till idrotten. Vi tycker inte att utredningen skall föregripas utan yrkar avslag på det kravet.

Det finns också motioner från Kristdemokraterna och Folkpartiet, som föreslår ökade anslag till trossamfunden. Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning att kravet på bidrag till samfundens mest akuta lokalbehov redan tidigare har tillgodosetts. Man har kommit ganska långt när det gäller att täcka lokalbehovet. Även här är det rimligt att avvakta den utredning som pågår när det gäller kyrka-stat innan vi tar ställning till det framtida stödet till trossamfunden. Frågan bereds också inom Regeringskansliet. Därför yrkar jag avslag också på dessa förslag.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 103 LARS HJERTÉN (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det är tur för socialdemokraterna att moderaterna finns, annars skulle de inte ha särskilt mycket att tala om. Jag har lyssnat på debatten här under många timmar, och det är faktiskt väldigt litet av egna idéer och väldigt mycket av kritik mot oss. Jag menar att ett regeringsparti måste ha litet mer att komma med av egna synpunkter och värderingar och inte bara kritik mot dem som har en annan uppfattning.

Man kan inte säga, som vi hörde här, att vi moderater inte tycker att det är betydelsefullt med folkbildning eftersom vi vill spara på det anslaget eller att vi inte vill att folk skall gå på kunskapslyftet. Det sade fak-

tiskt Berit Oscarsson. Man kan inte heller säga att statsbidrag talar om exakt vad man vill i en viss fråga.

Berit Oscarsson inledde sitt anförande mycket vackert med att tala om folkrörelserna. Jag kan instämma i allt vad hon sade. De traditionella folkrörelserna, nykterhetsrörelserna, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen byggdes ju inte upp av statsbidrag. När de var som allra starkast fick de ytterst litet statsbidrag, om ens något. Jag vill inte att man skall slopa alla statsbidrag, men jag tror att det vore allvarligt om man bara räknade i pengar i sammanhanget. I så fall, Berit Oscarsson, vore ju Vänsterpartiet det allra bästa partiet eftersom det alltid anslår mer pengar. Vänsterpartiet har anslagit 100 miljoner mer i dag. Givetvis borde Berit Oscarsson stödja dem om det bara är pengar som det är fråga om.

Sedan säger Berit Oscarsson att kunskapslyftet har blivit en succé och att nästan 100 000 deltar. Det är också ett enbart kvantitativt tänkande. Det skulle då vara dubbel succé om 200 000 deltog. Jag tror att det är för tidigt att säga att det har blivit en succé. Det måste till en utvärdering för att se vad man verkligen har erbjudit dem som deltar, om de kommer att få jobb om tre fyra fem år.

Allra sist skulle jag vilja fråga: När menar Berit Oscarsson att man kan tala om en succé i verklig mening, inte bara kvantitativt utan också kvalitativt?

Anf. 104 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Herr talman! Om Socialdemokraterna saknar idéer, så är väl kunskapslyftet kanske en av de största idéer som vi har genomfört. Vi kan inte efter tre månader säga vilken omfattning eller betydelse som kunskapslyftet har fått eftersom kunskapslyftet skall pågå i hela fem år. Det tycker jag är självklart.

Det är viktigt att man nu tittar närmare på vilka det är som deltar i kunskapslyftet. Det är också precis vad Kunskapslyftskommittén håller på med. Vi vet att det är många som har gått till komvux. Men det kan ju finnas en förklaring till det, nämligen att det har funnits ett oerhört stort uppdämt behov av att komplettera för att få en treårig gymnasiekompetens. Därför tror jag att det är de som är mest motiverade som har kommit till det första steget i kunskapslyftet. Låt oss se vilka vi kan nå nästa gång ansökningarna görs till kunskapslyftet. De 40 miljoner kronorna är de pengar som vi skall använda till dem som är allra minst motiverade. Det är de som har lägst och kortast utbildning som vi måste få med under den kommande femårsperioden. Att nu säga att vi inte behöver de 40 miljoner kronorna är totalt fel. Ju längre kunskapslyftet har pågått, desto mer viktigt tror jag att det är att kamrater uppsöker kamrater, att man går ut på arbetsplatserna – där har de fackliga organisationerna en stor uppgift att fylla – och diskuterar och samtalar så att den som har fått minst utbildning kommer in i kunskapslyftet.

Anf. 105 LARS HJERTÉN (m) replik:

Herr talman! Det sistnämnda först: Jag blir mer och mer tveksam till vad socialdemokraterna egentligen anser att de 40 miljonerna skall användas till. Det är alltså så att fackliga ombudsmän skall gå ut på arbetsplatserna. Gör de inte det i dag? Det trodde jag. På mina arbetsplatser har

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Trossamfund, folkbild-
ning, ungdomsfrågor
samt folkrörelse- och
idrottsfrågor*

jag alltid haft regelbundna besök av fackliga ombudsmän. Måste de ha 40 miljoner ytterligare för att göra dessa besök? Jag fattar inte detta. Mer och mer framskymtar idén att detta är ett extra stöd till de fackliga organisationerna för att man skall kunna lita på dem i valrörelsen, som ju startar ganska snart.

Sedan sade inte Berit Oscarsson att kunskapslyftet var en succé, utan hon återkommer till detta i samband med en ny intagning i juni någon gång nästa år. Det var klokt, för man kan inte bara kvantifiera en utbildning, utan man måste också kunna visa på att den är av god kvalitet innan man talar om en succé.

Anf. 106 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan faktiskt drista mig till att säga att det är en succé. Jag har ännu inte i vare sig radioprogram, TV-program eller under de otaliga besök som jag har gjort ute i kommunerna hört att det har varit någonting annat än en succé. Jag har talat med många deltagare i kunskapslyftet, som säger att de har stärkt både sitt självförtroende och fått ett nytt liv genom att de ser att de klarar av att studera. Jag har ännu inte mött någon som har tyckt något annat än att kunskapslyftet är något av det bästa som har hänt dem. Men för att uppnå allt som vi vill med kunskapslyftet finns det anledning att avvakta och se, för vi skall kunna föreslå förändringar allteftersom kunskapslyftskommittén har gjort sin utvärdering och se vad vi behöver göra ytterligare för att klara hem kunskapslyftet på ett så bra sätt som möjligt.

Anf. 107 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde replik därför att Berit Oscarsson sade att det är flera partier i kulturutskottet som har ställt sig bakom principen att förmedla pengar till kunskapslyftet. Det är ju så att alla partier är emot att det är just de stora fackförbunden som skall förmedla pengar. Det är ju inte diskussioner om kunskapslyftet som vi för här, utan det är principen att de stora fackförbunden skall förmedla och arbeta med våra skattepengar. Alla partier är överens om detta, utom Centern som har bundit upp sig centralt och fått med LRF och till på köpet Sveriges fiskeriförbund. Detta är ju pinsamt. Det är ju egentligen inte 40 miljoner vi talar om utan om 40 miljoner gånger fem. Det är alltså 200 miljoner som skall pumpas in.

Fackföreningarna arbetar redan i dag med uppsökande verksamhet, och det gör de för sina egna medlemmars pengar. Det är bl.a. därför som man betalar medlemsavgift till fackförbunden. Jag undrar om Berit Oscarsson ändå inte kan medge att det kan uppfattas som bestickande och kanske t.o.m. som muta när man pumpar in pengar till facken på det här sättet. Principen att LO ger 20 miljoner tillbaka till det socialdemokratiska partiet är fel, inte kunskapslyftet som helhet. Vi har ju faktiskt fortfarande AMS kvar.

Anf. 108 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är upprörande att Ewa Larsson inte stöder förslaget om att ge 40 miljoner kronor för att nå dem som är i störst behov av uppsökande verksamhet och som har den kortaste utbildningen och är minst motiverade. Det är faktiskt oförskämt att säga att detta skulle vara ett stöd till fackföreningsrörelsen. Jag har deltagit i ganska många diskussioner, där man från fackligt håll har engagerat sig djupt. Medlemmar har tagit ledigt från sina jobb för att lära sig både det studiesociala systemet och vilka olika möjligheter man har till utbildning

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Trossamfund, folkbild-
ning, ungdomsfrågor
samt folkrörelse- och
idrottsfrågor*

samt vilka behov den enskilde har. De har varit ute i näringslivet i kommunen för att se vad det är för kunskaper som fordras för det näringsliv som finns i regionen.

Det finns all anledning för oss att ägna litet tid åt att lära oss hur det här fungerar. I de flesta kommuner har många fackliga organisationer och även övriga intresseorganisationer som omfattas av stödet 40 miljoner faktiskt varit med i planeringen av kunskapslyftet. De samarbetar med komvux, studieförbund, folkhögskolor och andra utbildningsanordnare, så de här pengarna behövs verkligen för att de utöver det normala fackliga jobbet skall kunna utföra den här uppgiften åt samhället.

Anf. 109 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag känner ju till Berit Oscarssons stora engagemang i kunskapslyftet. Jag tycker att det är viktigt att hålla isär kunskapslyftet och den verksamheten, som vi alla tycker är behjärtansvärd, och att ge skattepengar som vi sitter och beslutar om här i riksdagen till de stora fackförbunden.

Att facken engagerar sig i sina arbetskamrater och arbetar kamrat till kamrat, som Berit Oscarsson säger, är ju skälet till att man betalar medlemsavgift till facket. Det är det som facket skall hålla på med. Inte skall vi ge dem extra skattemedel för att de skall gå in och rädda en arbetsmarknadssituation i Sverige. Det är ju helt absurt. Medge, Berit Oscarsson, att detta *kan* uppfattas som muta!

Anf. 110 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag måste fråga Ewa Larsson om det är så att samhället inte alls skall samarbeta med olika folkrörelser och intresseorganisationer. Är Ewa Larsson lika upprörd över det samarbete som vi har på utbildningens område med Industriförbundet när det handlar om att satsa på IT-utbildningen?

Nej, det ligger nog något annat bakom det här. Det handlar säkert om en misstänksamhet mot fackföreningsrörelsen, framför allt LO, och den verksamhet som bedrivs där. Jag skulle vilja fråga Ewa Larsson: Är det verkligen så att vi inte skall samarbeta med intresseorganisationer och fackliga organisationer för att göra människor delaktiga i att bygga det samhälle vi vill ha?

Anf. 111 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Herr talman! Vi lever i ett föränderligt samhälle. Det gäller inte minst inom området ungdoms-, idrotts- och folkrörelsefrågor. Men inga större förändringar görs i budgeten för 1998 beroende på att Idrottsutredningen pågår, något som Berit Oscarsson nyss nämnde. I avvaktan på resultatet anser dock vi moderater att vi redan nu vill slå vakt om barns och ungdomars idrottsutövning. Därför föreslår vi att stödet som riktas till den lokala ungdomsverksamheten skall uppgå till 200 miljoner kronor redan 1998. Det framgår av vårt särskilda yttrande.

En studie av gymnasieungdomar i Västsverige visar att 16–17-åringarna har ökat 3–4 kilo i vikt de senaste åren. Det problemet berörde också Fanny Rizell. Eleverna har testats med avseende på kondition, styrka, rörlighet och vikt. Studien pekar på att det finns tydliga tecken på att ju mer överviktig man är, desto sämre prestationsförmåga har man. Elever med god kondition är friskare, starkare, rörligare och snabbare.

Mindre skolgymnastik, skräpmat och TV-datorspel är tre orsaker som säkerligen ligger bakom den försämrade hälsan. Speciellt pojkar fastnar framför datorskärmarna och blir stillasittande på sin fritid. Hos flickor ser man tyvärr ofta det motsatta. Vissa flickor tränar för mycket, och samtidigt svälter de sig, något som får grav undernäring som följd. Denna utveckling är oroande, och beteendet bottnar i bristande kunskaper och självkänsla.

Ökad idrottsutövning är en nödvändighet hos den uppväxande generationen. Många har genom sport och idrott lyckats att ta sig upp till en bättre tillvaro ur en social situation med negativa förtecken. Det visar sig t.ex. att idrottande ungdomar dricker hälften så mycket alkohol och röker hälften så mycket som ungdomar i allmänhet enligt en undersökning som gjorts om ungdomars drogvanor. Genom idrotten blir människor också delaktiga i en positiv gemenskap som bidrar till fostran och utveckling.

Sett mot bakgrund av idrottens betydelse är det därför viktigt att politiska partier engagerar sig för de framtida villkoren i idrottsrörelsen. Man får aldrig glömma att det ideella engagemanget i idrottsrörelsen sker av egen fri vilja och inte genom krafter utifrån. Det gäller för samhället att uppmuntra alla dessa ideella krafter, alla de som lägger ned så mycket arbete på våra barn och ungdomar. Det är det allmännas uppgift att stödja och underlätta – inte att styra och ta över.

Liksom många andra rörelser har idrottsrörelsen rekryteringssvårigheter när det gäller ledare och tränare. Desto viktigare är det då att man ser till att regler för skatter, bilavdrag osv. utformas på ett sådant sätt att de inte utgör ett hinder för dem som är beredda att ställa upp ideellt för våra barn och för den unga generationen. De offrar sin lediga tid på kvällar, helger och semestrar.

Vi moderater anser att den svenska idrotten även i framtiden bör ges möjlighet att agera självständigt, och att den skall ha friheten att själv bestämma verksamhetens innehåll och inriktning. Villkoren för idrotten bör vara sådana att egenfinansieringsgraden blir större. På så vis minskar bidragsberoendet, och möjligheterna för idrotten att agera självständigt ökar. Det är viktigt i tider när stöden från det allmänna reduceras eller dras in på alla områden i vårt samhälle.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag nämna handikappidrotten. Den är synnerligen värdefull, och den har sin givna plats inom den samlade idrottsrörelsen. I vårt land finns det över 70 000 medlemmar i 20 olika idrottsgrenar som är organiserade och har egna mästerskapstävlingar. Stat och kommun har ett särskilt ansvar för att fler människor med handikapp bereds möjlighet till fysisk rekreation genom idrott.

Fru talman! *Mens sane in corpore sano*. Det var en slogan i det gamla Rom, och det gäller fortfarande 2 000 år senare.

Prot. 1997/98:43
9 december

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor

Anf. 112 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Elizabeth Nyström angående Moderaternas syn på egenfinansiering. Är det så att egenfinansieringen vad gäller idrottsverksamheten även skall öka bland barn och ungdomar? Eller kan Moderaterna tänka sig att man undantar barn och ungdomar en ökad kostnad för deras idrottsverksamhet och att man i stället lägger en ökad kostnad på de vuxna? Det skulle jag föredra.

Anf. 113 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Ja, Charlotta L Bjälkebring, det kan jag svara på direkt. Vi vill naturligtvis satsa på barn och ungdomar, och vi vill att vuxna i större utsträckning betalar själva.

Anf. 114 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Jag påstår att idrott är en av de viktigaste kulturyttringarna. Det framgår kanske inte av omfattningen av kulturutskottets betänkande eller av debatten här i kammaren, men det handlar om vårt lands i särklass största folkrörelse och om en företeelse som betyder oerhört mycket för väldigt många människor i praktiskt taget alla åldrar.

Låt mig först stryka under Folkpartiet liberalernas utgångspunkt när vi tar ställning i frågor som rör idrottsrörelsen: I den avvägning som måste ske mellan å ena sidan folkrörelsens frihet och oberoende och å andra sidan kraven på starkare styrning av hur bidragen skall användas, vill vi ge stort utrymme för rörelsens eget ansvar. Vi tror att om pekpinarna blir för många så motverkar man den initiativkraft som finns i idrottsrörelsen.

Men den här utgångspunkten för det statliga stödet förutsätter samtidigt en vital och vidareutvecklad interndemokrati inom idrottsrörelsen. Här har vi en av idrottens många trovärdighetsfrågor.

Idrottsrörelsen står inför en rad betydelsefulla vägval. Till viss del påverkas utvecklingen av yttre faktorer, t.ex. massmediernas intresse eller politiska beslut. Men i allt väsentligt är det idrottens aktiva och ledare som avgör hur utvecklingen blir.

Just för att idrotten betyder så mycket i samhället för ungdomens fostran, för friskvården och inte minst som underhållning finns det anledning att också uppmärksamma de hot som finns mot idrottsrörelsens framtid.

I det sammanhanget diskuteras bl.a. förhållandet mellan å ena sidan motions- och breddidrotten och å andra sidan en elitidrott som mer och mer kännetecknas av kommersialisering med välbetalda stjärnor, höga prissummer och miljonbelopp i spelarförsäljningar och TV-intäkter.

Det är sant att proffsklubbar och stjärngalor utgör en liten del av den samlade idrottsrörelsen. Men jag tycker inte att man kan nöja sig med att konstatera det, bl.a. därför att det är den som drar till sig den största uppmärksamheten både i medierna och bland idrottens kritiker. En del i den här frågeställningen är den mycket aktuella debatten om bolagisering eller inte. Det handlar alltså om huruvida det är önskvärt och i enlighet med idrottens intentioner att bedriva verksamheten i bolagsform.

Jag menar att det här är en fråga för idrottsrörelsen att klara av. Det är inte något som riksdag och regering skall besluta om. Tack och lov, höll jag på att säga, för det handlar om mycket svåra avvägningar. Men indirekt finns det politiska förtecken till den här laddade frågan som gör det motiverat att fundera över den också från riksdagens talarstol.

Bl.a. har den idrottspolitiska utredningen fått tilläggsdirektiv som handlar om hur statens stöd till idrotten skulle påverkas om man valde att bedriva verksamheten utanför den ideella föreningens ram. Jag tycker för min del att diskussionen så här långt har handlat litet för mycket om den yttre ramen för klubbarnas ekonomi och för litet om innehållet.

Hur man praktiskt hanterar samhällets stöd till idrottsrörelsen om ett antal elitklubbar väljer att bedriva sin verksamhet i bolagsform bör inte vara något större problem. Dels skulle det säkert gå att finna former som gör att statliga och kommunala bidrag inte tillfaller ren affärsverksamhet, dels utgör detta stöd en obetydlig del av elitklubbarnas totalfinansiering. För flertalet elitklubbar i hockey och fotboll utgör t.ex. de statliga och kommunala bidragen mindre än fem procent av de totala intäkterna.

Den verkliga risken är en annan och betydligt allvarigare. Om elitidrotten mer och mer betraktas som ren affärsverksamhet tror jag att bredd- och ungdomsidrotten kommer att få svårare – inte lättare som det ibland hävdas i debatten – att få de resurser som krävs. I motsats till elitklubbarna i de publika sporterna kan breddidrotten inte förlita sig till stora sponsor- och matchintäkter. De är i hög grad beroende av samhällets stöd, liksom av lottköpare, programbladsannonsörer och andra som på ideell basis är beredda att hjälpa till. För att man skall fortsätta att få det stödet är det nödvändigt att den samlade idrottsrörelsen kan bevara en hög trovärdighet.

Jag befärar att många av dem som i dag på olika sätt ideellt stöttar idrottsrörelsen inte längre anser det vara lika angeläget om utvecklingen mot allt dyrare spelarövergångar, penningpriser och månadslöner fortsätter. Om affärsverksamheten dessutom bedrivs med tvivelaktiga metoder där t.ex. skatteflykt utgör en ingrediens, ökar inte precis denna trovärdighet.

Med andra ord handlar det om att se till att föreningarnas ekonomiska verksamhet sköts på ett sätt som tål dagsljus. Det är kanske viktigare än i vilken organisationsform det sker.

En annan uppenbar risk är att det som i dag är svensk idrotts styrka, nämligen att bredd- och elitidrott samverkar till gagn för hela verksamheten, kan gå förlorad. Kontrasten mellan ett fåtal elitklubbars affärsverksamhet och småklubbarnas bredd- och ungdomsverksamhet blir helt enkelt för stor.

Fru talman! Med motiveringen att statens ekonomiska stöd har så stor betydelse just för breddidrotten och för barn- och ungdomsverksamheten sa Folkpartiet nej till en fortsättning på den kraftiga neddragning som riksdagsmajoriteten beslutade om förra året och som nu innebär en nedskärning på ytterligare 5 miljoner. Vi föreslog ett anslag som är 10 miljoner högre än regeringens förslag.

Eftersom riksdagen redan tidigare beslutat om ramen för utgiftsområdet är jag förhindrad att yrka bifall till det förslaget nu.

Andra viktiga frågor som rör idrottsrörelsens problem och möjligheter får vi anledning att återkomma till när vi ser resultatet av Idrottsutredningen.

Att idrottsrörelsen är en enastående tillgång och att den kommer att spela en viktig roll också i framtiden krävs det ingen utredning för att konstatera.

Anf. 115 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag har några kommentarer till Christer Eirefelts anförande, vilket jag i stora delar kan instämma i.

Problemet med elitklubbarna och det offentliga stödet till dem är, precis som Christer Eirefelt säger, inte det direkta bidraget som går via RF. Det stora stödet, som faktiskt också är ett problem för breddidrotten, är det stöd som utgår direkt ifrån kommunerna. Det stödet ges via olika lån och lokalhyror till elitidrotten från kommunen. Det är där de stora offentliga pengarna ligger när det gäller stödet just till elitidrotten. Det här urholkar också kommunernas möjlighet att satsa på bredden.

Jag tror att vi skulle kunna komma till rätta med många av de problem som i dag finns inom idrottsrörelsen om vi krävde att det fanns revisorer och ett bättre handhavande av elitklubbarnas pengar. På så vis tror jag att många av de idrottsklubbar som finns i dag inte skulle behöva gå i konkurs. Det drabbar ju också i sin tur breddidrotten.

Anf. 116 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Här döljer sig ju en del av problemen och ett motiv för att låta verksamheten övergå i bolagsform som också har kommit fram i den diskussionen. Då skulle man möjligen få kontroll över detta på ett bättre sätt.

Nu är ju inte elitklubbarnas bidrag från kommunerna särskilt stora. De elitklubbar i fotboll och hockey som man mest diskuterar får en väldigt liten del av sina intäkter ifrån kommunerna och staten. När det t.ex. gäller det aktuella Djurgården handlar det om mindre än en procent. För Göteborgskamraterna i fotboll är den intäkten knappast märkbar.

Sedan får man inte heller glömma – och jag tycker att det är litet av dilemmat i den här diskussionen – det idrotten ger tillbaka till kommunen i form av attraktionskraft för turismen och även i form av reella pengar. De kostnader som elitklubbarna har för att hyra anläggningarna är faktiskt väldigt stora och har stigit rakt upp i taket. Detta är alltså inte riktigt ensidigt heller.

Vid en sammanvägning av dessa faktorer undrar jag om inte kommunerna trots allt är vinnare om man ensidigt tittar på elitklubbarna. Flertalet elitklubbar gör ju också en väldigt stor insats på ungdomssidan och när det gäller breddidrotten, även om det dessvärre finns undantag.

Anf. 117 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Liksom vi vill att alla människor, ungdomar och vuxna, skall kunna få delta på samma villkor i idrott och idrottsföreningar vill jag också att vi skall betona vår religionsfrihet. Vi har ju religionsfrihet i

Sverige, men den är på olika villkor för olika religioner. De olika kyrkorna, frikyrkorna och kyrkor som tillhör de stora världsreligionerna, har olika möjligheter.

Det talas mycket om att invandrarna behöver få utöva sin egen religion i Sverige och att det är en möjlighet för dem att känna sig hemma och behålla sin trygghet. Det är alldeles självklart, men vi får inte heller glömma de ursprungliga svenskar som har konverterat till andra religioner.

I buddismen missionerar man faktiskt inte. Man har en helt annan inställning än flera av de stora religionerna. Man är ganska stillsam, och man talar för fred och mänsklig frihet och för att man själv skall få arbeta med sin utveckling genom utbildning och utövande av religionen. Buddismen söker inte upp, utan man får söka upp buddismen.

Ewa Larsson har redan yrkat bifall till reservation 45.

De svenska buddistiska samfundet har flera gånger sökt bidrag till sin verksamhet. De fick avslag senast den 10 oktober 1996. Vi menar att det här är så angeläget att man redan i dag skulle kunna ordna att de får bidrag. Ett antal små församlingar i Sverige utövar buddism. Det finns ju både tibetansk buddism och zenbuddism. De skulle behöva få bidrag på ett helt annat sätt än vad de får i dag. Framför allt behöver de bidrag till hyror och byggnader och för att deras motsvarighet till våra präster skall kunna utöva religionen och vara ett stöd och en hjälp för sina församlingsmedlemmar.

De funderar, när man talar med dem, i den riktningen att de inte tillhör den rätta religionen. Men så är det inte enligt vår lag. Vi har religionsfrihet. Men det känns så när man inte får ekonomiskt bidrag, även om religionen inte enbart är beroende av pengar. Men naturligtvis behöver någon kunna syssla med det här på heltid eller på deltid och hjälpa människor till rätta. För att man skall kunna klara av att ge stöd till medlemmarna behöver man pengar.

Det finns en del väletablerade medlemsorganisationer i Sverige, så det finns utövare. Det finns också enstaka människor som utövar religion, men då är det ju svårare. Det finns t.ex. en nunna här i Stockholm som är alldeles ensam i sin orden, en japansk orden. Hon har svårare, naturligtvis, att få bidrag. Men hon har sökt bidrag sedan 1993.

Det är viktigt att vi gör någonting åt det här. Visserligen hänvisar man till olika utredningar och samarbete som pågår. Inom regeringen pågår också arbete. Men det här är så viktigt att vi inte har råd att vänta, utan vi får omfördela pengarna så att de också räcker till de små kyrkorna i Sverige.

Anf. 118 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Debatten om kulturbudgetpropositionen 1998 är nu avslutad, och vi kommer strax att gå till votering beträffande utgiftsområde 17. Kulturutskottets dag i kammaren har således nått sitt slut.

I den stunden vill jag vända mig till vårt kansli och framföra vår stora uppskattning av allt det arbete som kansliet har genomfört med ackuratess och med stor skicklighet, liksom i ett mycket gott samarbetsklimat.

Särskilt vill jag i dag vända mig till vår avgående kanslichef, Lennart Persson. Jag tror att du har känt hur mycket vi har uppskattat din skick-

Prot. 1997/98:43
9 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

*Trossamfund, folkbild-
ning, ungdomsfrågor
samt folkrörelse- och
idrottsfrågor*

liga och kunniga ledning för vårt arbete. Därtill är du en människa, Lennart, som vi har fäst oss vid. Varmt tack, Lennart, och lycka till!

Så ett par välkomstord till Lena Axelsson-Westlund, som övertar kanslichefskapet. Du är välkänd för oss, och vi är välkända för dig. Jag är övertygad om att utskottet har hamnat i goda kanslichefshänder och att det goda samarbetsklimatet skall få fortsätta. Välkommen, Lena! Och återigen: Tack, Lennart!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

KrU1 Budgetpropositionen för 1998, anslag till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Mom. 1 (komplettering av det tredje kulturpolitiska målet)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

285 för utskottet

16 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 67 m, 24 c, 20 fp, 15 v, 1 mp, 14 kd

För res. 1: 1 m, 15 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 3 c, 6 fp, 7 v, 2 mp, 1 kd

Siri Dannaeus (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Marianne Samuelsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 3 (utgångspunkterna för kulturpolitiken)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

239 för utskottet

68 för res. 3

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 24 c, 21 fp, 18 v, 16 mp, 14 kd

För res. 3: 68 m

Avstod: 1 s

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 6 (skolans kulturansvar)

1. utskottet

2. res. 4 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

164 för utskottet

143 för res. 4

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 18 v

För res. 4: 68 m, 24 c, 21 fp, 16 mp, 14 kd

Frånvarande: 15 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Catherine Persson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 1997/98:43

9 december

Fel! Okänt

växelargument.

Mom. 12 (den regionala fördelningen av statens stöd till kulturinstitutioner)

1. utskottet

2. res. 9 (c)

Votering:

283 för utskottet

24 för res. 9

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 68 m, 21 fp, 18 v, 16 mp, 14 kd

För res. 9: 24 c

Frånvarande: 15 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 15 (användning av viss del av kulturanslaget för barn- och ungdomskultur)

1. utskottet

2. res. 11 (c)

Votering:

284 för utskottet

24 för res. 11

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 68 m, 21 fp, 18 v, 16 mp, 14 kd

För res. 11: 24 c

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 16 (fri entré på museer för vissa grupper)

1. utskottet

2. res. 12 (v)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 12

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 24 c, 21 fp, 15 mp, 14 kd
För res. 12: 18 v, 1 mp
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 18 (synliggörande av kvinnan som kulturvarelse)
1. utskottet
2. res. 14 (mp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 20 (relationen mellan basverksamhet och projekt)
1. utskottet
2. res. 16 (c)
Votering:
284 för utskottet
24 för res. 16
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 21 fp, 18 v, 16 mp, 14 kd
För res. 16: 24 c
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 26 (utredning om stödsystemet för regional kulturverksamhet)
1. utskottet
2. res. 21 (v)
Votering:
289 för utskottet
18 för res. 21
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 23 c, 21 fp, 16 mp, 14 kd
För res. 21: 18 v
Frånvarande: 14 s, 12 m, 4 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 33 (en försöksverksamhet benämnd Forum för världskultur)
1. utskottet
2. res. 27 (m, c, kd)
Votering:
203 för utskottet
104 för res. 27
1 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 2 c, 21 fp, 18 v, 15 mp
För res. 27: 68 m, 22 c, 14 kd
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 47 (den organisatoriska tillhörigheten för Folkens museum etnografiska)

1. utskottet

2. res. 35 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 35

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 68 m, 24 c, 21 fp, 18 v, 1 mp, 14 kd

För res. 35: 14 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Barbro Johansson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Prot. 1997/98:43

9 december

Mom. 48 (den organisatoriska tillhörigheten för Östasiatiska museet)

1. utskottet

2. res. 36 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

166 för utskottet

141 för res. 36

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 1 c, 18 v

För res. 36: 68 m, 23 c, 21 fp, 15 mp, 14 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 49 (den organisatoriska tillhörigheten för Medelhavsmuseet)

1. utskottet

2. res. 37 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

166 för utskottet

141 för res. 37

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 1 c, 18 v

För res. 37: 68 m, 23 c, 21 fp, 15 mp, 14 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 56 (religiösa barn- och ungdomsorganisationer)

1. utskottet
2. res. 40 (kd)
Votering:
292 för utskottet
15 för res. 40
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 23 c, 20 fp, 18 v, 16 mp
För res. 40: 1 c, 14 kd
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 57 (invandrarungdomar)

1. utskottet
2. res. 41 (v)
Votering:
288 för utskottet
19 för res. 41
1 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 24 c, 21 fp, 14 mp, 14 kd
För res. 41: 18 v, 1 mp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 60 (enskilt projekt)

1. utskottet
2. res. 43 (mp)
Votering:
291 för utskottet
16 för res. 43
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 68 m, 24 c, 21 fp, 17 v, 14 kd
För res. 43: 16 mp
Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 5 fp, 5 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 61 (anvisande av medel under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid samt vissa till budgeten för 1998 hörande frågor, m.m.)

1. utskottet
2. res. 44 (v)
3. res. 45 (mp)
4. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. T230 yrk. 6 (fp) och mot. Kr275 yrk. 2 (c)

Förberedande votering 1:

18 för res. 45

5 för mot.

285 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 45.

Förberedande votering 2:

20 för res. 44

16 för res. 45

269 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 44.

Huvudvotering:

205 för utskottet

17 för res. 44

85 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 7 m, 23 c, 17 fp, 1 v, 10 kd

För res. 44: 17 v

Avstod: 61 m, 1 c, 3 fp, 16 mp, 4 kd

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Beatrice Ask, Jerry Martinger och Marietta de Pourbaix-Lundin (alla m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 62 (ändring i lagen om TV-avgift)

1. utskottet

2. res. 46 (m, fp)

Votering:

224 för utskottet

82 för res. 46

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 24 c, 5 fp, 18 v, 16 mp, 14 kd

För res. 46: 68 m, 14 fp

Frånvarande: 14 s, 12 m, 3 c, 7 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Birgit Friggebo och Mikael Janson (båda fp) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:43

9 december

Fel! Okänt

växelargument.

5 § Vissa avgasfrågor

Föredrogs
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU10
Vissa avgasfrågor (prop. 1997/98:35)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Trafikutskottets betänkande
1997/98:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 9 december

1997/98:96 av *Olle Lindström* (m) till statsrådet Thomas Östros
Svensk särslagstiftning
1997/98:97 av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till socialministern
Patienters integritet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 december.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 december

1997/98:242 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Stöd till ickekommersiell radio och TV
1997/98:243 av *Birgitta Gidblom* (s) till socialministern
EU:s förbud att testa kosmetika på djur

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 december.

*Fel! Okänt
växelargument.*

9 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 18 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 57 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 96 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 111 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Justering av protokoll	1
2 § Förnyad bordläggning	1
3 § Beslut rörande utskottsärenden som slutdebatterats den	
8 december.....	1
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	1
KU1 Budgetpropositionen – utgiftsområde 1 Rikets sty-	
relse samt Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning	6
4 § Kultur, medier, trossamfund och fritid	7
Kulturutskottets betänkande 1997/98:KrU1	7
<i>Kulturfrågor</i>	<i>7</i>
Anf. 1 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	7
Anf. 2 MARIANNE ANDERSSON (c)	9
Anf. 3 CARL-JOHAN WILSON (fp)	12
Anf. 4 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	15
Anf. 5 TALMANNEN	15
Anf. 6 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	15
Anf. 7 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	16
Anf. 8 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	16
Anf. 9 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	16
Anf. 10 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	16
Anf. 11 EWA LARSSON (mp).....	18
Anf. 12 FANNY RIZELL (kd).....	21
Anf. 13 ÅKE GUSTAVSSON (s)	22
Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	24
Anf. 15 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	27
Anf. 16 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	27
Anf. 17 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	28
Anf. 18 EWA LARSSON (mp) replik.....	28
Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	29
Anf. 20 EWA LARSSON (mp) replik.....	29
Anf. 21 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	30
Anf. 22 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	30
Anf. 23 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	31
Anf. 24 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	31
Anf. 25 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	31
Anf. 26 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	32
Anf. 27 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	32
Anf. 28 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	32
Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	33
Anf. 30 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	33
Anf. 31 FANNY RIZELL (kd) replik.....	33
Anf. 32 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	34
Anf. 33 FANNY RIZELL (kd) replik.....	34
Anf. 34 GUNNAR HÖKMARK (m).....	34
Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	36

Anf. 36	GUNNAR HÖKMARK (m) replik.....	37
Anf. 37	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	37
Anf. 38	GUNNAR HÖKMARK (m) replik.....	38
Anf. 39	PER LAGER (mp).....	38
Anf. 40	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	39
Anf. 41	PER LAGER (mp) replik	39
Anf. 42	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	40
Anf. 43	PER LAGER (mp) replik	40
<i>Teater, dans och musik</i>		40
Anf. 44	LENNART FRIDÉN (m)	40
Anf. 45	MARIANNE ANDERSSON (c)	43
Anf. 46	CARL-JOHAN WILSON (fp).....	45
Anf. 47	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	47
Anf. 48	EWA LARSSON (mp)	49
Anf. 49	FANNY RIZELL (kd)	51
Anf. 50	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	52
Anf. 51	FANNY RIZELL (kd) replik.....	53
Anf. 52	ANDERS NILSSON (s)	53
Anf. 53	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	56
Anf. 54	ANDERS NILSSON (s) replik.....	56
Anf. 55	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	57
Anf. 56	ANDERS NILSSON (s) replik.....	57
Anf. 57	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	57
Anf. 58	ANDERS NILSSON (s) replik.....	58
Anf. 59	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	58
Anf. 60	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	58
Anf. 61	ANDERS NILSSON (s) replik.....	59
Anf. 62	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	59
Anf. 63	ANDERS NILSSON (s) replik.....	59
Anf. 64	EWA LARSSON (mp) replik.....	60
Anf. 65	ANDERS NILSSON (s) replik.....	60
Anf. 66	EWA LARSSON (mp) replik.....	60
Anf. 67	ANDERS NILSSON (s) replik.....	61
Anf. 68	LENNART FRIDÉN (m) replik	61
Anf. 69	ANDERS NILSSON (s) replik.....	62
Anf. 70	LENNART FRIDÉN (m) replik	62
Anf. 71	ANDERS NILSSON (s) replik.....	62
Anf. 72	FANNY RIZELL (kd) replik.....	63
Anf. 73	ANDERS NILSSON (s) replik.....	63
Anf. 74	FANNY RIZELL (kd) replik.....	63
Anf. 75	LENNART ROHDIN (fp).....	63
<i>Arkiv, kulturmiljö och museer.....</i>		65
Anf. 76	JAN BACKMAN (m).....	65
Anf. 77	MARIANNE ANDERSSON (c)	68
Anf. 78	CARL-JOHAN WILSON (fp).....	70
Anf. 79	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	72
Anf. 80	EWA LARSSON (mp)	73
Anf. 81	TUVE SKÅNBERG (kd)	75

Anf. 82 BJÖRN KAALING (s).....	77
Anf. 83 JAN BACKMAN (m) replik	79
Anf. 84 BJÖRN KAALING (s) replik.....	79
Anf. 85 JAN BACKMAN (m) replik	80
Anf. 86 BJÖRN KAALING (s) replik.....	80
Anf. 87 EWA LARSSON (mp) replik.....	80
Anf. 88 BJÖRN KAALING (s) replik.....	80
Anf. 89 EWA LARSSON (mp) replik.....	81
Anf. 90 BJÖRN KAALING (s) replik.....	81
Anf. 91 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	81
Anf. 92 BJÖRN KAALING (s) replik.....	81
Anf. 93 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	82
Anf. 94 BJÖRN KAALING (s) replik.....	82
Anf. 95 BIRGITTA WICHNE (m)	82
<i>Trossamfund, folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor.....</i>	<i>84</i>
Anf. 96 LARS HJERTÉN (m).....	84
Anf. 97 MARGARETA ANDERSSON (c)	86
Anf. 98 CARL-JOHAN WILSON (fp)	87
Anf. 99 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	89
Anf. 100 EWA LARSSON (mp).....	90
Anf. 101 FANNY RIZELL (kd).....	92
Anf. 102 BERIT OSCARSSON (s).....	94
Anf. 103 LARS HJERTÉN (m) replik	96
Anf. 104 BERIT OSCARSSON (s) replik	97
Anf. 105 LARS HJERTÉN (m) replik	97
Anf. 106 BERIT OSCARSSON (s) replik	99
Anf. 107 EWA LARSSON (mp) replik.....	99
Anf. 108 BERIT OSCARSSON (s) replik	99
Anf. 109 EWA LARSSON (mp) replik.....	100
Anf. 110 BERIT OSCARSSON (s) replik	100
Anf. 111 ELIZABETH NYSTRÖM (m).....	100
Anf. 112 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	102
Anf. 113 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik	102
Anf. 114 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	102
Anf. 115 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	104
Anf. 116 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	104
Anf. 117 RAGNHILD POHANKA (mp).....	104
Anf. 118 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	105
Beslut	106
KrU1 Budgetpropositionen för 1998, anslag till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	106
5 § Vissa avgasfrågor	112
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU10	112
Beslut	112
6 § Bordläggning.....	112
7 § Anmälan om interpellationer.....	112

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	112	Prot. 1997/98:43
9 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.....	113	<u>9 december</u>

Gotab, Stockholm 1998